

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τμήμα Φιλολογίας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ: Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΕΟΤΕΡΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ»

**ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ
ΡΩΜΑΝΟΥ ΜΕΛΩΔΟΥ**

Από τον κώδικα 212 της Πάτμου, φφ. 200^v-203

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Της

Συνοδινού Γεωργίας

Διπλωματούχου Τμήματος Φιλολογίας (Κατεύθυνση: Κλασική Φιλολογία) του Πανεπιστημίου
Κρήτης.

(2003)

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Πολέμης, Καθηγητής

Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Συνεπιβλέπουσες : Γεωργία Ξανθάκη Καραμάνου, Ομότιμη Καθηγήτρια

Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Δήμητρα Μονιού, Διδάκτωρ

Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σπάρτη, Φεβρουάριος 2020

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ	3
ΚΟΝΤΑΚΙΟΝ.....	4
ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ.....	8
ΑΓΙΟΙ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΜΑΡΤΥΡΕΣ.....	11
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ.....	15
ΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	26
ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	28
ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	57
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	79

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ

Η Βυζαντινή ποίηση περιλαμβάνει δυο κλάδους, τη θύραθεν (λόγια και δημώδη) καθώς και τη θρησκευτική (εκκλησιαστική/λειτουργική και προσωπική). Η μεν πρώτη περιλαμβάνει ποιήματα που έχουν κοσμικό περιεχόμενο, είναι σε λόγια γλώσσα και τα μέτρα της είναι προσωδιακά. Η δεύτερη προορίζεται για χρήση στην εκκλησία, είναι σε γλώσσα κατανοητή για τους πιστούς και τα μέτρα της εναρμονίζονται με τον αριθμό των συλλαβών και τη θέση των τόνων.

Η εκκλησιαστική υμνογραφία αποτελεί έναν ιδιαίτερο κλάδο της βυζαντινής λογοτεχνίας και γνώρισε πολύ μεγάλη ανάπτυξη. Σαφέστατα, καθοριστικός παράγοντας στάθηκε η καθιέρωση του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας (392).

Ο χαρακτήρας της ήταν έντονα κατηχητικός και δογματικός, καθώς εμπεριείχε τα σημαντικά δόγματα της χριστιανικής πίστεως. Αποτέλεσε *ποιητική έκφραση τῆς ὀρθοδόξου ἀνατάσεως καὶ προσευχῆς*¹ και πηγές της υπήρξαν οι Γραφές, οι Πατέρες, τα μαρτύρια, οι βίοι αγίων, και οι εορτές. Επιπροσθέτως, παρατηρείται απώλεια της προσωδίας, που ήταν και το κύριο χαρακτηριστικό της αρχαίας ελληνικής ποίησης και καθιερώνεται ο δυναμικός τονισμός². Αρχικά, υπήρξαν πολύ σημαντικές επιδράσεις από την ποιητική παράδοση των Ιουδαίων, αλλά σε μικρό χρονικό διάστημα οι Χριστιανοί δημιούργησαν και τη δική τους.

Ο υμνογράφος προσπαθεί να καταδείξει τον αγώνα του Χριστιανού με τους πειρασμούς, τη δυσκολία να παραμείνει ενάρετος, τη μετάνοιά του, τη μεγάλη του επιθυμία να σταθούν ο Χριστός, η Παναγία και οι Άγιοι αρωγοί τόσο στις δοκιμασίες της ζωής όσο και για να κερδίσει τη βασιλεία των ουρανών και τη σωτηρία της ψυχής του.

Η εκκλησιαστική υμνογραφία παρακμάζει τον ΙΑ΄ αι. κυρίως λόγω της συμπλήρωσης της λειτουργίας, καθώς και από το γεγονός ότι υπήρξε στροφή του ενδιαφέροντος των λογίων στη ρητορική και την επιστολογραφία.

¹ Τωμαδάκης (1967) 944-946.

² Πολέμης-Μίνεβα (2016) 17 – 18.

KONTAKION³

Στα τέλη του Ε΄ αιώνα εισάγεται ένας νέος χριστιανικός ύμνος, το κοντάκιο, το οποίο στις απαρχές του ΣΤ΄ αιώνα κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στον όρθρο κατά τη λατρευτική ακολουθία της εκκλησίας.⁴ Αρχικά, ονομαζόταν *ὕμνος, ᾠδή, ᾠσμα* και κατά τον Θ΄ αιώνα χρησιμοποιείται η ονομασία *κοντάκιον*. Ο όρος του νέου υμνογραφικού είδους προέρχεται από το ξύλινο στέλεχος στο οποίο περιτύλιγαν το ειλητάριο.⁵ Θεωρείται πολύ πιθανό να υπήρξαν έντονες επιρροές από τις συριακές έμμετρες ομιλίες (*memra, madrasa, sugitha*) που κύριος εκπρόσωπος ήταν ο άγιος Εφραίμ, ο Σύρος. Ως προς το περιεχόμενο είναι διηγηματικό, περιγραφικό και ως προς τη γλώσσα πλησιάζει την ελληνιστική κοινή των Ο΄.

Το κοντάκιο ψαλλόταν στην ακολουθία του όρθρου από τον ιερέα και το σύνολο των πιστών επαναλάμβανε το εφύμνιο⁶, κάτι που αποδεικνύεται από το γεγονός ότι στα χειρόγραφα σημειωνόταν ο ήχος και ότι αρκετές φορές στους τίτλους και στις ακροστιχίδες υπήρχε η αναφορά *ψαλμός*.⁷ Μετά την επικράτηση του κανόνα κατά τον Η΄ αιώνα, το κοντάκιο δεν αποτελούσε τμήμα της λατρευτικής ακολουθίας της εκκλησίας και γινόταν ανάγνωση μόνο του προοιμίου και μιας στροφής μετά την έκτη ωδή του κανόνας.⁸

Η μελωδία κάθε κοντακίου είναι γραμμένη κατά τους οκτώ ήχους της βυζαντινής μουσικής.⁹ Τα πιο πολλά είναι κατά τον α΄, τον πλάγιο του β΄ και τον πλάγιο του δ΄ ήχο και ίσως η ένδειξη να προέρχεται από τον ίδιο τον ποιητή.

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ

Ένα ζήτημα που προέκυψε ήταν κατά πόσο το πολύστροφο αυτό υμνογραφικό είδος είναι δημιούργημα ελληνικό ή της συριακής υμνογραφίας.¹⁰ Μια θέση που έχει διατυπωθεί και την οποία ενστερνίζονται ο συγγραφέας εκκλησιαστικής ιστορίας Νικηφόρος Κάλλιστος Ξανθόπουλος (14^{ος} αι.), ο Σωφρόνιος Ευστρατιάδης (1940), καθώς επίσης και οι

³ Βλ. Κ. Μητσάκη, *Βυζαντινή Ύμνογραφία. Από την Καινή Διαθήκη ως την Εικονομαχία*, Αθήνα 1986, Ν.Β. Τωμαδάκη, *Είσαγωγή εις την Βυζαντινήν Φιλολογίαν*. Τόμος Α΄, τεύχος Β΄, μέρος Γ΄ *Η βυζαντινή ποίηση*, Αθήναι 1958 και Πολέμη Ίωάννη και Μίνεβα Έβελίνα. *Βυζαντινά ὕμνογραφικά καὶ ἀγιολογικά κείμενα*, έκδ. Κανάκης, Αθήναι 2016, όπου ὄλη ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

⁴ Μακρής (1965) 784.

⁵ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 18-24.

⁶ Μακρής (1965) 785.

⁷ Δετοράκης (1997) 43.

⁸ Μακρής (1965) 785.

⁹ Μητσάκης (1986) 199-200.

¹⁰ Δετοράκης (1997) 40-41.

μουσικολόγοι και μελετητές της υμνογραφίας H.J.W. Tillyard (1923) και Egon Wellesz (1980) είναι ότι ο Ρωμανός ο Μελωδός δημιούργησε το κοντάκιο.

Μια άλλη άποψη που διατυπώθηκε από τους W. Meyer, (1885) και Th.M. Wehofer (1907) είναι ότι ο συγκεκριμένος ύμνος είναι προϊόν της συριακής υμνογραφίας και μέσω του Ρωμανού έφτασε στο Βυζάντιο. Στηρίχτηκαν σε μορφική ομοιότητα ανάμεσα σε κοντάκιο του Ρωμανού στη Δευτέρα Παρουσία και σε έμμετρη ομιλία του αγίου Εφραίμ, του Σύρου. Τη θέση αυτή δέχονται και οι νεώτεροι μελετητές P. Maas (1963), K. Trypanis (1963), J. Grosdidier de Matons (1977). Η δομή του κοντακίου σε στροφές που έχουν ακροστιχίδα και εφύμνιο παραπέμπει στη δομή των συριακών ύμνων *madrasha* και *sugitha*. Εν αντιθέσει, Έλληνες θεολόγοι, όπως οι Π.Κ. Χρήστου (1974) και Α. Φυτράκης (1957)¹¹ θεωρούν ότι το συγκεκριμένο ποιητικό είδος είναι ελληνικό γέννημα.

Αυτό που θεωρείται πλέον αποδεκτό είναι πως σαφέστατα υπήρξαν έντονες επιδράσεις από τη συριακή γραμματεία. Όμως, υπάρχουν και τρία ελληνικά δείγματα, το *Παρθένιον* του Μεθοδίου Πατάρων (311) που παρουσιάζει στροφικό σύστημα με ακροστιχίδα και εφύμνιο, η ομιλία *Εἰς τὸ Πάσχα* του Μελίτωνος Σάρδεων (2^{ος} αι.) που παρουσιάζει έμμετρη μορφή και είναι προγενέστερη από τις συριακές έμμετρες ομιλίες, καθώς και η ομιλία του Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου (434-446) στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου που σχηματίζει ακροστιχίδα και έχει τάση ομοιοκαταληξίας. Επιπρόσθετα, παρατηρείται σύνδεση και με τις έμμετρες ομιλίες των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας.

Ανακεφαλαιώνοντας, το κοντάκιο υπήρξε προϊόν δημιουργικής αλληλεπίδρασης της συριακής με την ελληνική παράδοση.

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΚΟΝΤΑΚΙΩΝ

Ως προς το περιεχόμενο και τον σκοπό μπορούμε να κατατάξουμε τα κοντάκια στις ακόλουθες κατηγορίες:¹²

α) Πανηγυρικά ή Εγκωμιαστικά: εδώ ανήκουν τα αγιολογικά κοντάκια και αναφέρονται στο βίο αγίων προβάλλοντας ενάρετα πρότυπα της χριστιανικής ζωής. Στην περίοδο της ακμής

¹¹ Παϊδας (2006) 151.

¹² Μητσάκης (1986) 192-193.

κυριαρχούν τα δογματικά κοντάκια εν αντιθέσει με την περίοδο της παρακμής που κυριαρχούν τα πανηγυρικά.

β) Δογματικά ή Διδακτικά: αναφέρονται σε πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης, στο πρόσωπο του Χριστού και σε γεγονότα της Καινής Διαθήκης. Ο ποιητής δεν αποκλίνει από το πλαίσιο του ορθόδοξου δόγματος.

γ) Επ' ευκαιρία ή Επίκαιρα: πρόκειται για κοντάκια που είτε δημιουργήθηκαν προκειμένου να απευθυνθούν σε ένα συγκεκριμένο ακροατήριο, είτε αφορούν ένα ιστορικό συμβάν.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΚΟΝΤΑΚΙΟΥ

Το κοντάκιο αποτελείται από ένα προοίμιο και τις στροφές, τους *οΐκους*. Το προοίμιο, όχι, όμως, συχνά, λέγεται και *κουκούλιον* ή *κουβούκλειον* και συνιστά την εισαγωγή του εκάστοτε κοντακίου.¹³ Θεωρείται βυζαντινή προσθήκη και μετρικά η συγκεκριμένη στροφή δεν ακολουθεί το υπόλοιπο ποίημα. Αρκετές φορές ένα κοντάκιο ενδεχομένως να έχει έως και τέσσερα προοίμια που μπορεί να προέρχονται ύστερα από μετέπειτα επεξεργασία του ίδιου ποιητή ή προσθήκη άλλου δημιουργού.¹⁴

Οι οίκοι καταλαμβάνουν τη μεγαλύτερη έκταση του ύμνου και είναι συνήθως εικοσιτέσσερις, χωρίς, όμως, να αποκλείεται να είναι περισσότεροι ή λιγότεροι. Δεν παρουσιάζουν καμία διαφοροποίηση μεταξύ τους και ο πρώτος οίκος που λέγεται *είρμος* αποτελεί μετρικά και μουσικά κανόνα για τους υπόλοιπους.¹⁵ Τηρούνται οι νόμοι της ισοσυλλαβίας και της ομοτονίας. Σε περίπτωση που ο ειρμός εμφανίζει πρωτότυπο μετρικά και μουσικά χαρακτήρα λέγεται *ιδιόμελον*. Δεν είναι λίγες οι φορές που ο τελευταίος οίκος περιλαμβάνει μια προσευχή στον Χριστό ή σε έναν άγιο.

Προοίμιο και οίκοι συνδέονται με το *έφύμνιον*, δηλαδή μία φράση που επαναλαμβάνεται στο τέλος της κάθε στροφής και που αποτελεί τον επίλογο του ύμνου¹⁶. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιούνται και οι όροι: *άκροστίχον* ή *άκρόστιχον*, *άκροτελεύτιον*, *άνακλώμενον*, *άπηχούμενον*, *έπώδιον*, *ύπακοή*, *ύπόψαλμα*. Παράλληλα, προοίμιο και οίκοι συνδέονται μουσικά.

¹³ Μητσάκης (1986) 202-204.

¹⁴ Παϊδας (2006) 156.

¹⁵ Παϊδας (2006) 157-160.

¹⁶ Μητσάκης (1986) 231-233.

Από τα πρώτα γράμματα των οίκων (το προίμιο εξαιρείται) δημιουργείται μία ακροστιχίδα που μπορεί να είναι αλφαβητική ή, συνήθως, ονομαστική, χωρίς, όμως, να αποκλείεται και η μικτή μορφή.¹⁷ Σε αυτήν ο ποιητής αναφέρει ή το όνομά του ή την εορτή ή και τα δύο. Η ακροστιχίδα δεν μπορεί να είναι έμμετρη. Προέρχεται από την ανατολική παράδοση και συνιστά εγγύηση για τη γνησιότητα του κοντακίου.

¹⁷ Παΐδας (2006) 160-162.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ¹⁸

Ο Ρωμανός θεωρείται ο πιο μεγάλος ποιητής του Χριστιανισμού και ο πιο σημαντικός δημιουργός της βυζαντινής υμνογραφίας.¹⁹ Ο H. Gelzer (1899) τον αποκάλεσε *Δάντη τῶν Νεοελλήνων*, ενώ ο J. B. Pitra (1876) τον ονόμασε *πρώτιστο τῶν αρχαίων μελωδῶν*.²⁰

ΒΙΟΣ

Γεννήθηκε στην Έμεσα της Συρίας περίπου το 485²¹ από εξελληνισμένους χριστιανούς γονείς.²² Ο ισχυρισμός των Maas, Wellesz, και Ευστρατιάδη ότι η καταγωγή του ήταν εβραϊκή δεν είναι αποδεκτός. Χειροτονήθηκε διάκονος στην Εκκλησία της Βηρυττού. Την περίοδο της βασιλείας του Αναστασίου Α΄ (491-518) βρίσκεται στη μονή της Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου στην Κωνσταντινούπολη. Δε διέθετε μελωδική φωνή²³ και παρακαλούσε την Παναγία να του δώσει το χάρισμα της μελωδίας.²⁴ Τη νύκτα των Χριστουγέννων, στην έκτη ωδή του εμφανίστηκε η Παναγία κρατώντας ένα κοντάκιο και του το έδωσε, να το φάει. Από τη στιγμή εκείνη απέκτησε το χάρισμα της μελωδίας και άρχισε να ψάλλει το κοντάκιο των Χριστουγέννων *Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει*.

¹⁸ Για τον Ρωμανό και το εκτενέστατο έργο του βλ. J. Koder, *Romanos Melodos, Die Hymnen, übersetzt und erläutert*. Erster Halbband (*Bibliothek der griechischen Literatur* 62), Stuttgart 2005, 25-48, Rosenqvist, J.O., (2008), *Η Βυζαντινή λογοτεχνία από τον 6^ο αι. έως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης*, Αθήνα, 44-47 και Πολέμη Ἰωάννη και Μίνεβα Ἐβελίνα (2016). *Βυζαντινά ὑμνογραφικά καὶ ἀγιολογικά κείμενα*, έκδ. Κανάκης, Ἀθήναι, όπου ὅλη ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

¹⁹ Τωμαδάκης (1967) 914.

²⁰ Παῖδας (2006) 170-171.

²¹ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 20.

²² Παῖδας (2006) 171.

²³ Σιμωνοπετρίτης (2004) 11.

²⁴ Ματθαίου (1964) 18-19.

Υπήρξε αυλικός ποιητής την περίοδο του αυτοκράτορος Ιουστινιανού (527-565).²⁵ Έζησε τη στάση του *Νίκα* (532) και συνέθεσε τον ύμνο για τα εγκαίνια της Αγίας Σοφίας το 537. Δεν μπορεί να προσδιοριστεί ο ακριβής χρόνος του θανάτου του.²⁶ Ίσως πέθανε πριν το 562, δηλαδή πριν από τα δεύτερα εγκαίνια της Αγίας Σοφίας, εφόσον δεν υπάρχει κοντάκιο του ποιητή που αναφέρεται σε αυτό το θρησκευτικό γεγονός.

Η Εκκλησία μας κατέταξε τον Ρωμανό τον Μελωδό στη χορεία των αγίων και τον τιμά την 1^η Οκτωβρίου, ενώ η αρμενική Εκκλησία την 9^η Οκτωβρίου.²⁷

ΕΡΓΟ-ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Ο Ρωμανός τελειοποίησε το υμνογραφικό είδος του κοντακίου. Οι περισσότεροι ύμνοι αναφέρονται σε θέματα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης, στη Θεοτόκο, σε θαύματα, στους Αποστόλους, στους Μάρτυρες, σε βίους αγίων καθώς και σε εορτές.²⁸ Είναι γνώστης των Γραφών, της συναξαριακής παράδοσης και, επιπλέον, αντλεί υλικό και από τα απόκρυφα βιβλία.²⁹

Μεγάλη επιρροή στο έργο του άσκησε ο άγιος Εφραίμ, ο Σύρος, όπως επίσης ο άγιος Βασίλειος Σελευκείας, ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης, ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος και ο άγιος Γρηγόριος Νεοκαισαρείας. Διακρίνεται για την ελληνική του παιδεία και αξίζει να σημειωθεί πως ο Μητσάκης θεωρούσε πως υπήρχε μεγάλη πιθανότητα ο Ρωμανός να φοίτησε σε ρητορική σχολή της Ανατολής.³⁰

Σύμφωνα με τη συναξαριακή παράδοση αποδίδονται στον Ρωμανό περίπου χίλια κοντάκια.³¹ Ίσως, όμως, να πρόκειται για υπερβολή. Σε πολλά έργα του εσκεμμένα ή μη υπήρξαν αλλοιώσεις και παραχαράξεις, ενώ πολλά έργα του χάθηκαν. Τα έργα του Ρωμανού που διεσώθησαν ανέρχονται στα ογδόντα εννέα: ογδόντα δύο πλήρη κοντάκια, πέντε σε αποσπασματική μορφή, τριάντα τρία στιχηρά των Χριστουγέννων, ενώ στον Σιναϊτικό ή Σαββαϊτικό κώδικα 434 υπάρχει ένας *κατὰ στίχον* ύμνος.

²⁵ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 20.

²⁶ Παΐδας (2006) 172.

²⁷ Τωμαδάκης (1967) 914.

²⁸ Τωμαδάκης (1967) 915.

²⁹ Δετοράκης (1997) 48.

³⁰ Παΐδας (2006) 175.

³¹ Παΐδας (2006) 172-173.

Μέσα στο έργο του Ρωμανού ο χριστιανός πρέπει να αγωνιστεί πολύ, προκειμένου να καταφέρει να αντιμετωπίσει τους πειρασμούς που είναι και εξωτερικοί αλλά και εσωτερικοί³². Ο αγώνας δεν είναι εύκολος. Απεικονίζει τους ανθρώπους του με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να ταυτίζονται με τους πιστούς.³³ Είναι αξιοσημείωτο ότι προβάλλει τα ιερά πρόσωπα να αισθάνονται, να συμπεριφέρονται και να πράττουν όπως οι απλοί άνθρωποι, χωρίς, όμως, να χάνεται η ιερότητά τους.

Ο Θεός είναι χριστιανικός και επιθυμεί να σωθούν όλοι οι άνθρωποι.³⁴ Κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί και ο διάλογος Θεού-ανθρώπου. Ο διάλογος μπορεί να είναι εξωτερικός ή εσωτερικός και προσδίδει ζωντάνια και δραματικότητα.³⁵

ΘΕΟΛΟΓΙΑ-ΔΟΓΜΑ

Ο Ρωμανός αποκηρύττει την ειδωλολατρία, τον Όμηρο, τον Πλάτωνα, τον Πυθαγόρα.³⁶ Στρέφεται εναντίον των αιρέσεων και καταδικάζει τον Αρειανισμό, τον Νεστοριανισμό, και τον Μανιχαϊσμό. Όμως, ενώ επιτίθεται ευθέως εναντίον των άλλων αιρέσεων, δε συμβαίνει το ίδιο και με τον Μονοφυσιτισμό και παρατηρούμε ότι η στάση του είναι μετριοπαθής³⁷, ίσως λόγω της αυτοκράτειρας Θεοδώρας που πρόσκειτο στον Μονοφυσιτισμό. Αναμφισβήτητα, όμως, είναι πάρα πολλές οι φορές που ο Ρωμανός προβάλλει τις δύο φύσεις του Θεανθρώπου σύμφωνα με τους κανόνες της Συνόδου στη Χαλκηδόνα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ³⁸

Από τις εκδόσεις του κειμένου του Ρωμανού του Μελωδού ξεχωρίζουν δύο:

α) Grosdidier de Matons, J, (1964-1981), *Romanos de Melode, Hymnes*, vols 5, Paris και

β) Koder, J., (2005-2006) *Romanos Melodos, Die Hymnen*, Stuttgart.

³² Τωμαδάκης (1967) 920.

³³ Παΐδας (2006) 179-180.

³⁴ Τωμαδάκης (1967) 920.

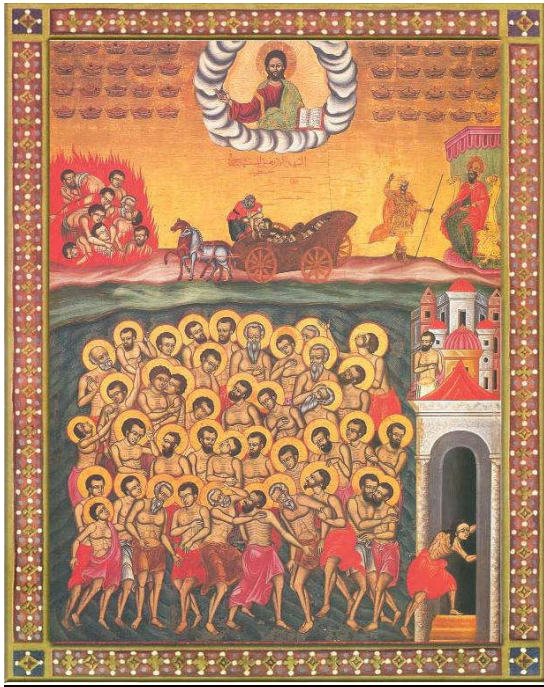
³⁵ Παΐδας (2006) 180.

³⁶ Τωμαδάκης (1967) 919.

³⁷ Μητσάκης (1986) 452-453.

³⁸ Για τις παλαιότερες εκδόσεις των κοντακίων του Ρωμανού του Μελωδού αλλά και για παρατηρήσεις επί της εκάστοτε εκδόσεως αξιοσημείωτα είναι τα σχόλια του Θ. Δετοράκη. Βλ. Δετοράκης (1997) 53-55.

ΑΓΙΟΙ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη των αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων στις 9 Μαρτίου. Μαρτύρησαν στη Σεβάστεια της Αρμενίας (Μικρά Ασία) το 320, την περίοδο της βασιλείας του Λικινίου (308-323).³⁹ Προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές, αλλά ανήκαν στο ίδιο τάγμα. Ο Λικίνιος αποσχιζόμενος από τον Μ. Κωνσταντίνο έδωσε εντολή να θανατώνονται όσοι χριστιανοί δεν αρνούσαν την πίστη τους.⁴⁰ Σαράντα στρατιώτες της λεγεώνας, της οποίας διοικητής ήταν ο Λυσίας, και οι οποίοι ξεχώριζαν τόσο για τις σωματικές όσο και τις ψυχικές τους αρετές, αρνήθηκαν να θυσιάσουν στα είδωλα μένοντας σταθεροί στη χριστιανική τους πίστη⁴¹.

Ο έπαρχος Αγκικόλαος στην αρχή προσπάθησε να τους μεταπείσει δελεάζοντάς τους με τιμές και προνόμια, αλλά αρνήθηκαν.⁴² Φυλακισμένοι προσεύχονταν στον Χριστό να είναι δίπλα τους στο μαρτυρικό τέλος. Τότε εμφανίστηκε ο Ιησούς Χριστός λέγοντάς τους ότι αυτός που θα μείνει ακλόνητος στην πίστη του έως το τέλος θα στεφανωθεί.

³⁹ Μεταλληνός (1967) 726.

⁴⁰ Σιμωνοπετρίτης (2017) 86.

⁴¹ Ματθαίου (1986) 162-163.

⁴² Σιμωνοπετρίτης (2017) 86-89.

Ο Λυσίας έδωσε εντολή να τους σπάσουν τα δόντια με πέτρες, αλλά θείο φως τους τύφλωσε και δεν τα κατάφεραν. Τότε και ο ίδιος έριξε με μανία πέτρα εναντίον των σαράντα τραυματίζοντας όχι τους ίδιους αλλά τον Αγρικόλαο. Ο έπαρχος έδωσε εντολή να τους απογυμνώσουν και να τους ρίξουν στην παγωμένη λίμνη, για να πεθάνουν από τους αβάστακτους πόνους. Συνέλαβε στο μυαλό του και το σχέδιο να υπάρξει ζεστό λουτρό δίπλα στη λίμνη, ώστε βλέποντάς το να λυγίσουν.

Αλλά οι Σαράντα Μάρτυρες παρέμεναν ακλόνητοι στην πίστη τους, καθώς σκέφτονταν ότι, αν κάνουν λίγο ακόμη υπομονή, θα κερδίσουν την αιωνιότητα, τον Παράδεισο. Προσπαθούσε ο ένας να δώσει θάρρος στον άλλο και προσεύχονταν κανένας να μη λυγίσει.⁴³ Το αίμα τους, καθώς περνούσαν οι ώρες και βρίσκονταν μέσα στο παγωμένο νερό και στον ψυχρό αέρα όλη τη νύχτα, άρχισε να παγώνει. Οι πόνοι που αισθάνονταν ήταν αφόρητοι.⁴⁴

Τότε ο ένας από τους σαράντα λύγισε, βγήκε από τη λίμνη και προχώρησε στο λουτρό. Πέθανε, όμως, αμέσως εξαιτίας της σημαντικής διαφοράς της θερμοκρασίας. Ξαφνικά, ουράνιο φως έλαμψε και άγγελοι κρατώντας στεφάνια για τους μάρτυρες της πίστεως στεφάνωσαν τους τριάντα εννέα. Αντικρίζοντας το θαυμαστό αυτό γεγονός ο Αγλάϊος, που ήταν δεσμοφύλακας, και βλέποντας ότι πάνω στη λίμνη περίμενε το τεσσαρακοστό στεφάνι μπήκε μέσα στη λίμνη δηλώνοντας με θάρρος ότι είναι χριστιανός.

Στη συνέχεια ο Αγρικόλαος έδωσε εντολή να σπάσουν τα πόδια των μαρτύρων και να τους ρίξουν στη φωτιά. Οι δήμιοι, αφού τους έσπασαν τα πόδια, παρατήρησαν ότι ο νεότερος, ο Μελίτων, δεν είχε πεθάνει και αποφάσισαν να μην τον μεταφέρουν στην πυρά ευελπιστώντας ότι θα αρνηθεί τη χριστιανική του πίστη. Η μητέρα του, όμως, χωρίς θλίψη εναπόθεσε το σώμα του γιού της μαζί με τα υπόλοιπα τριάντα εννέα σώματα πάνω στην άμαξα που κατευθυνόταν στην πυρά, προκειμένου να μη χάσει και το δικό της σπλάχνο το στεφάνι του μαρτυρίου.

Η στάχτη των αγίων σκορπίστηκε και τα οστά τους ρίχτηκαν στο ποτάμι. Οι άγιοι εμφανίστηκαν στον επίσκοπο Πέτρο της Σεβαστείας και τον πληροφόρησαν πού βρίσκονται τα λείψανά τους.⁴⁵

⁴³ Ματθαίου (1986) 176. Και οι Βυζαντινοί και οι Νεοέλληνες έδιναν μεγάλη σημασία στον αριθμό 40.

⁴⁴ Ματθαίου (1986) 174. Η Σεβαστεία βρίσκεται σε ύψος 1.302 μ. Την περίοδο του χειμώνα η μέση θερμοκρασία είναι 20 βαθμοί κάτω από το μηδέν.

⁴⁵ Ματθαίου (1986) 181. Πρόκειται για συνωνυμία και όχι για τον αδελφό του Μεγάλου Βασιλείου, Πέτρο, ο οποίος, όταν μαρτύρησαν οι άγιοι, δεν είχε ακόμη γεννηθεί.

Τα ονόματα των⁴⁶ Τεσσαράκοντα Μαρτύρων που αναγράφονται στη *Διαθήκη*⁴⁷ και υπαγόρευσαν στον Ευνοϊκό⁴⁸, ο οποίος ήταν παρών στο μαρτύριό τους, είναι τα ακόλουθα: Μελέτιος, Αέτιος, Ευτύχιος, Κυρίων, Κάνδιδος, Αγγίας, Γάϊος, Χουδίων, Ήράκλειος, Ίωάννης, Θεόφιλος, Σισίνιος, Σμάραγδος, Φιλοκτήμων, Γοργόνιος, Κύριλλος, Σεβηριανός, Θεόδουλος, Νικάλλος, Φλάβιος, Ξάνθιος, Ουαλέριος, Ήσυχιος, Δομετιανός, Δόμνος, Ήλιανός, Λεόντιος ό και Θεόκτιστος, Ευνοϊκός, Ουάλης, Ακάκιος, Αλέξανδρος, Βικράτιος ό και Βιβιανός, Πρίσκος, Σακέρδων, Έκδίκιος, Αθανάσιος, Λυσίμαχος, Κλαύδιος, Ίλης και Μελίτων. Ένας από τους σαράντα στρατιώτες λύγισε και τη θέση του πήρε ο Άγλαΐος ό και καπιλάριος.⁴⁹

Το μαρτύριο περιέγραψαν ο Καισαρείας Ευόδιος⁵⁰, ο οποίος ήταν μαθητής και διάδοχος του Μεγάλου Βασιλείου, ενώ εγκωμιαστικούς λόγους για το μαρτύριο και τα λείψανα των Αγίων έγραψαν ο Μέγας Βασίλειος, τρεις ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης⁵¹, ο άγιος Εφραίμ, ο Σύρος, ο άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος, ο Αμασειάς Αστέριος, ο Θεόδωρος Στουδίτης και ο Κορυτσάς Ευλόγιος. Κανόνα προς τιμήν των αγίων συνέθεσε ο όσιος Ιωάννης Δαμασκηνός, καθώς και τα τρία ιδιόμελα του εσπερινού της εορτής. Ο Ρωμανός Μελωδός συνέθεσε δύο κοντάκια και έμμετρο εγκώμιο ο άγιος Εφραίμ ο Σύρος. Κανόνα οκτώηχο έγραψε ο όσιος Παύλος Ξηροποταμηνός, ενώ εικοσιτέσσερις οίκοι προέρχονται από τη γραφίδα του υμνογράφου Γεράσιμου Μικραγιαννανίτη. Δύο παρακλητικούς κανόνες εξέδωσε ο Αθ. Παπαδόπουλος Κεραμεύς, ενώ πλήρη την ακολουθία δημοσίευσε ο ιερομόναχος Αρτέμιος Νοδαράκης Ξηροποταμηνός. Σημαντική μελέτη αναφορικά με το μαρτύριο των αγίων προέρχεται από τον π. Ιωάννη Ράμφο.

Οι γονείς του Μεγάλου Βασιλείου κατέχοντας τμήματα των λειψάνων ίδρυσαν στον Πόντο εκκλησία αφιερωμένη στους αγίους Τεσσαράκοντα, η οποία αποτέλεσε και την πρώτη στην Ανατολή.⁵² Η αγία Μακρίνα, αδελφή του Μ. Βασιλείου, ίδρυσε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας γυναικεία μονή, ενώ ο αδελφός του, Πέτρος, Επίσκοπος Σεβαστείας, ανήγειρε ανδρική μονή. Στην Κωνσταντινούπολη ιδρύθηκαν εκκλησίες από την αυτοκράτειρα Πουλχερία, τους αυτοκράτορες Αναστάσιο και Τιβέριο, ενώ στην Παλαιστίνη μονή από τη

⁴⁶ Ματθαίου (1986) 188.

⁴⁷ Μεταλληνός (1967) 725. Το κείμενο της διαθήκης εκδόθηκε στα ελληνικά από τον Lambecius το 1671 και από τον Bonwetsch το 1897.

⁴⁸ Σιμωνοπετρίτης (2017) 89-90. Σύμφωνα, όμως, με τον *Μεγάλο Συναξαριστή* και τη *Θρησκευτική Έγκυκλοπαίδεια* η Διαθήκη συντάχθηκε από τους Μελέτιο, Αέτιο, Ευτύχιο και γράφηκε από τον πρώτο.

⁴⁹ Μεταλληνός (1967) 725.

⁵⁰ Ματθαίου (1986) 160-165.

⁵¹ Μεταλληνός (1967) 725.

⁵² Ματθαίου (1986) 182-183.

Μελάνη τη Νέα. Μονή ανηγέρθη και στη Σπάρτη, στην Ήπειρο και, όσον αφορά τη Δύση, ο Επίσκοπος της Άνω Ιταλίας Βρεσκίας, κατέχοντας τμήμα λειψάνων των αγίων, ανήγειρε εκκλησία.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Το εξεταζόμενο κοντάκιο είχε γραφτεί αρχικά για όλους τους μάρτυρες και στη συνέχεια με μικρές προσθήκες, τροποποιήσεις και σύνθεση άλλου προοιμίου αφιερώθηκε στους αγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρες.

Το κοντάκιο πρωτοεκδόθηκε από τον Krumbacher και αργότερα από τους Maas-Trypanis⁵³. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται και στο παράρτημα ανατυπώνεται το κοντάκιο βάσει της βελτιωμένης εκδόσεως των Πολέμη-Μίνεβα⁵⁴.

Ο κώδικας της Πάτμου 212, φφ. 200^v-203 σώζει το κοντάκιο που επεξεργαζόμαστε στην εργασία.

Κοντάκιο των αγίων μ' μαρτύρων με αυτήν εδώ την ακροστιχίδα:

Τοῦ κυροῦ Ῥωμανοῦ ἔπη

Προοίμιο I

Το υγρό ξίφος δεν φοβηθήκατε,

επειδή σας ενθάρρυνε η φωτιά της θεότητας,

την οποία ντυθήκατε, άγιοι μάρτυρες·

γιατί, όταν παραταχθήκατε απέναντι στην παγωνιά και στο κρύο

5 και υποδεχθήκατε τις ουράνιες αχτίδες,

στεφανωθήκατε.

Προοίμιο II

Αφού απορρίψατε όλα τα σωματικά όπλα,

μπήκατε γυμνοί στη μέση της λίμνης

σφιγμένοι από το κρύο και θερμαινόμενοι από την πίστη·

και, αφού περάσατε μέσα από τη φωτιά, αθλοφόροι,

⁵³ Το κείμενο εκδόθηκε από τον K. Krumbacher (1907). *Miscellen zu Romanos, Abhandlungen der K. Bayer. Akademie der Wiss.* I Kl. XXIV, Bd. III, Abt. München, 16-21 αρχικά, και από τους P. Maas-C.A. Trypanis (1963) *Sancti Romani Melodi Cantica Genuina*, Oxford, 487-495 στη συνέχεια.

⁵⁴ Πολέμη-Μίνεβα (2016). *Βυζαντινά ύμνογραφικά και άγιολογικά κείμενα*, 108-115, έκδ. Κανάκης, Αθήναι.

5 και το νερό, επάξια από τον Θεό

στεφανωθήκατε.

Προοίμιο III

Χωρίς να φοβηθείτε, άγιοι, το υγρό ξίφος,

αφού ριχθήκατε πρόθυμα σε κρύα λίμνη,

γενναία υπομείνατε τις τιμωρίες των τυράννων·

τώρα ευφραίνονται οι ουράνιες δυνάμεις.

5 ευαρεστείται, χαίρεται και το ανθρώπινο γένος, επειδή

στεφανωθήκατε.

Οίκος α΄

Βλέποντας καλά οι μάρτυρες τα πάθη και τα θαύματα του Ιησού

και τον εκούσιο θάνατο

βιάζονται να ανταμείψουν τον παθόντα με πάθη και με θάνατο τον θάνατο

λέγοντας: <<Λοιπόν, αν έπαθε Αυτός που δεν είχε ευθύνη, πόσο περισσότερο οι υπεύθυνοι·

5 αν ο αναμάρτητος εθελοντικά σταυρώθηκε,

ας υποφέρουμε πρόθυμα εμείς, επειδή συλληφθήκαμε να παραβαίνουμε τον νόμο>>.

Αυτά και παρόμοια λέγοντας εύλογα νικήσατε τυράννους·

χωρίς να φοβηθείτε τα βασανιστήρια ως το τέλος μένοντας σταθεροί

στεφανωθήκατε.

Οίκος β΄

Επειδή θεωρήσατε πως όλη η ζωή είναι ματαιότητα και εφήμερη σαν όνειρο

φθαρτό και συνάμα φιλικό προς την καταστροφή,
εμπορευθήκατε αυτά που διαμένουν αιώνια, αποκτώντας ζωή μέσω του θανάτου·
γιατί, αφού θεωρήσατε το σώμα σας ως σκάφος, αποφύγατε την κοσμική ζαλάδα
5 χωρίς να φοβηθείτε τις πνοές των ανέμων, παίρνοντας θάρρος από το Πνεύμα·
τον αφρισμένο βυθό περιγελάσατε περνώντας
και το μαργαριτάρι δεν ανακαλύψατε στην άβυσσο, πανάγιοι,
αλλά, αφού εκτεινάτε πάνω τον νου μαζί με τα μάτια,
στεφανωθήκατε.

Οίκος γ΄

Προσβολή για σας θεωρούσε ο εχθρός τα δεσμά και τη φρούρηση
και όνειδος τα βασανιστήρια·
φάνηκε, όμως, η προσβολή καύχημα, επειδή προσφέρει δόξα και ο πόνος τον έπαινο.
Γιατί οι αλυσίδες σας προξένησαν λύτρωση και τα βασανιστήρια στεφάνια·
5 μαστιγωθήκατε, αν και δεν σφάλατε, αλλά εξαιτίας του πόθου σας προς τον Χριστό,
ο οποίος δεν είχε διαπράξει καμιά αμαρτία και πέθανε εθελοντικά·
αυτόν βλέποντας να προΐσταται καλά των μαρτυρίων ως πολύαθλοι
ανεβήκατε στην παλαίστρα και, αφού συντρίψατε τον εχθρό,
στεφανωθήκατε.

Οίκος δ΄

Αφού σας έκαψε ο εχθρός, σας διασκόρπισε· θεωρώντας πως σας εξαφανίζει
γέμισε την ξηρά και τη θάλασσα·

από εκεί αυτός που μάζεψε τα οστά σας βρήκε δύναμη και θεραπεία·

γιατί αυτός που με πίστη απέκτησε ένα λείψανό σας για τον εαυτό του σας έχει αποκτήσει όλους·

5 πείνα και δίψα δεν υπομένει ούτε υποκύπτει στη γύμνωση,

αλλά διαφεύγει με τις ευχές σας από κάθε λυπηρό

και δεν υπολογίζει τους εχθρούς, γιατί έμαθε πως τον τύραννο

νικήσατε, αφού τον ρίξατε στη γη,

στεφανωθήκατε.

Οίκος ε΄

Από το ύψος τον καταρρίψατε όχι με δύναμη αλλά με λόγια, άγιοι,

αφού είπατε: <<Είμαστε Χριστιανοί>>·

άκουσε τον λόγο και έπεσε από τον θρόνο και τη δύναμη έχασε·

και αυτός που πριν έπεσε από ψηλά κατεστραμμένος στη γη σέρνεται, ο ελεεινός·

5 αν και καυχάται πως κυριαρχεί στη γη, δε βρίσκει πού να σταθεί·

ο αυθάδης εναντίον των πράων αυτούς με πραότητα κολακεύει·

βρίσκεται κάτω από τα πόδια αυτών που έκοψε τα κεφάλια και έχει νικηθεί·

ύψωσε το χέρι και κραυγάζει πατημένος·

<<Στεφανωθήκατε>>.

Οίκος στ΄

Αφού έριξε το βέλος ο πανούργος παλιά, πλήγωσε τον Αδάμ και τον νέκρωσε

και τον κατέστησε αδύναμο·

τώρα, όμως, ακόμα και αν χτύπησε τα σώματα των γενναίων, δεν σκότωσε τις ψυχές·

τον πρωτόπλαστο δόλια έπεισε με λόγια ν' αμαρτήσσει, ενώ αυτούς ούτε με πράξεις·
5 σε κείνον από φθόνο υποσχόταν και σε αυτούς επαγγελλόταν,
στον Αδάμ θέωση και στους μάρτυρες τιμή·
παρέχει όσα δεν έχει· όσα δεν εξουσιάζει τα καταθέτει ως δώρα·
γι' αυτό, αφού διασκορπίσατε τη θέλησή του, άγιοι,
στεφανωθήκατε.

Οίκος ζ'

Έτσι εξόργισε ο εχθρός τον Κάιν να σκοτώσει τον αδελφό του
λέγοντάς του πως γίνεται
μοναδικός κάτοχος της γης μετά τον θάνατο του Άβελ και, αφού τον πίστεψε, σκότωσε.
Αν και ο πανούργος ξεγέλασε τον Αδάμ και τον Κάιν, δεν ξέφυγε από την προσοχή των
αγίων·
5 αν και έδειχνε τιμή και βασανιστήρια ο πανούργος, έγινε αντιληπτός
ότι πρώτα κολακεύει και στη συνέχεια βασανίζει·
αφού αντιληφθήκατε τις παγίδες του, αθλοφόροι, αποφύγατε τα δίχτυα
και με τα λόγια του Χριστού καλά συλλαμβανόμενοι
στεφανωθήκατε.

Οίκος η'

Ολόκληρη η στεριά και η θάλασσα ύμνησαν τη σύνεση του Σολομώντα,
αλλά ο πονηρός διάβολος
έφθειρε τα μυαλά του συνετού με τη λαγνεία και θυσίασε στα είδωλα·

όμως, ενώ εκεί ήταν ο απόλυτος άρχοντας, εδώ αποδείχθηκε ανίσχυρος· ενώ τότε είχε δύναμη, τώρα κατέρρευσε·

5 τον Σολομόντα, επειδή έδειξε οκνηρία, τον έκανε υπηρέτη του,

αλλά τους αγίους βρήκε να εξετάζουν σε βάθος την ευσέβεια·

αν και υποδούλωσε βασιλιά, αν και καταπάτησε δυνάστες, έχει καταπατηθεί από πόδια ασήμαντων·

οδηγείται στην ένδεια, γιατί πάντα ήταν φτωχός, ενώ εσείς ως πλούσιοι

στεφανωθήκατε.

Οίκος θ΄

Όλους δίδαξε να κλίνουν προς τα είδωλα, και βασιλιάδες και άρχοντες·

αφαίρεσε την αξιοπρέπεια της γης

και μολύνοντας την ομορφιά του ουρανού την αμαύρωσε από τον καπνό των θυσιών του·

γι' αυτό ο Θεός από ψηλά έσκυψε, για να δει την αιμοτοκυλισμένη γη·

5 αυτός που γεννήθηκε πάνω προαιώνια γεννιέται κάτω

άχρονος από τον πατέρα και χωρίς φθορά από τη μητέρα·

αφού γνώρισαν οι πανάγιοι την αγάπη του προς τους ανθρώπους,

επέλεξαν τη σφαγή (τον θάνατο)· επειδή ποθήσατε να ζείτε με τον Χριστό,

στεφανωθήκατε.

Οίκος ι΄

Χάθηκαν όλα τα είδωλα και καταστράφηκαν, όταν ήρθε στη γη ο Χριστός·

έκπληξη κυριαρχεί στον διάβολο·

δεν μπορεί να πραγματοποιήσει όσα επινοούσε με τη σκέψη του· γιατί έχει εξασθενήσει η δύναμή του·

και <συγχρόνως> συνταράζεται και έχει ταπεινωθεί και έχει θεωρηθεί πως περιήλθε σε χαοτική κατάσταση.

5 Σε αυτόν υπάρχει διπλός φόβος, του Χριστού και των αγίων·

ακούγοντας τον Χριστό τρέμει και τους μάρτυρες φοβάται.

Δεν έχει δύναμη να κοιτάξει το ξύλο του σταυρού και τους τάφους των μαρτύρων

φοβάται να κοιτάξει και πατούμενος κραυγάζει:

<<Στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ια΄

Μάταια ισχυρίζονται οι ανόητοι ότι ο διάβολος προγνωρίζει όσα θα συμβούν·

μάταια είσαι σε πλάνη, άνθρωπε·

γιατί ας σε διδάξει το τέλος και το αποτέλεσμα των έργων ότι δεν γνωρίζει·

αν ήξερε ότι οι άγιοι θα αποκτήσουν μεταθανάτια ζωή,

5 δεν θα σκότωνε τους αθλοφόρους, για να μην την πετύχουν·

αν καταλάβαινε πως πράγματι προχωρούν στον παράδεισο,

δεν θα τους έσφαζε· γιατί με κάθε τρόπο επείγεται να είναι κλειστός ο παράδεισος.

Γι' αυτό, μάρτυρες, αφού νικήσατε τη θέλησή του,

στεφανωθήκατε.

Οίκος ιβ΄

Άραγε, ποιο προτιμούσε ο Βελίαρ, να βλέπει τον πρωτόπλαστο

μόνο κάτοικο του παραδείσου,

ή ότι βλέπει τώρα το πλήθος των πιστών; Αλλά δεν γνώριζε τα μελλούμενα·

Προτιμούσε να βλέπει τον Αδάμ να τιμάται παρά να βλέπει τον ληστή δοξασμένο·

5 θα ευχαριστιόταν με τον Κάιν, ακόμα κι αν δεν είχε σκοτώσει, παρά με τον τελώνη, αφού συνετίστηκε·

δεν αναζητούσε τον Σολομώντα, αλλά ποθούσε πολύ την πόρνη.

Πώς αυτά δεν γνώριζε, αν τα ξέρει όλα; πώς διέφυγε της προσοχής του πανούργου

ότι εξαιτίας του Αδάμ συμβαίνει να προσκυνά πιστούς φωνάζοντας:

<<Στεφανωθήκατε>>;

Οίκος ιγ΄

Από τη φύση του ο διάβολος είναι σκοτάδι και δεν γνωρίζει τα φωτεινά μελλούμενα·

διώξε τον μακριά, άνθρωπε·

γνώρισε αυτόν που γνωρίζει τα διανοήματα των καρδιών και προσκύνει τον ως σπλαχνικό·

γιατί οι κακές συναναστροφές καταστρέφουν τους καλούς χαρακτήρες, όπως ισχυρίζεται ο απόστολος·

5 κανείς ας μην περιστρέφεται στη μάταιη σοφία απατημένος από τα λόγια·

ας κλείσουμε τα αυτιά μας, όταν μας λένε λόγια χωρίς τον Χριστό

και όλοι ας ζηλέψουμε τους νικητές, στους οποίους ο εχθρός,

επειδή δεν τους έπεισε πριν λίγο ούτε με λόγια ούτε με έργα, φώναζε:

<<Στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ιδ΄

Πράγματι, αναδειχθήκατε υπεράνθρωποι, αν και ήσασταν σε σώμα·

σαν σίδηρο περάσατε μέσα από

φωτιά και υπομείνατε τα βασανιστήρια και εξαρθρώσεις σαν πέτρινοι, άγιοι·
η δύναμη δεν ήταν δική σας αλλά αυτού που είπε: <<Είμαι μαζί σας πάντα>>,
5 αυτού που είπε από πριν: <<Μη φροντίζετε πώς ή τι θα πείτε·
εγώ θα μιλήσω μέσα σας και θα σας δίνω θάρρος>>.
Βλέποντας αυτόν να προΐσταται καλά στους αγώνες, πολυάθλοι,
ανεβήκατε πάνω στην παλαίστρα και, όταν συντρίψατε τον Σατανά,
στεφανωθήκατε.

Οίκος ιε΄

Σαν νερό έχυσαν οι ανόητοι τα αίματα των αγίων,
για να γιατρευτούμε εμείς·
παραδίνοντας τα σώματά τους στη φωτιά τους πρόσθεσαν μεγάλη δόξα
και ντροπιάστηκαν οι φονείς, ενώ οι σκοτωμένοι κατέληξαν καύχημα·
5 χλευάστηκαν οι οργισμένοι κατά των αθλοφόρων·
γιατί ζουν μεταθανάτια και φρουρούν ψυχές πιστών·
αυτούς τώρα σε τάφο, όπως ακριβώς σε δωμάτιο γάμου, βλέποντας ικετεύουμε:
<<Ελευθερώστε μας από τα δεσμά· γιατί, αφού καταπατήσατε τα δεσμά,
στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ις΄

Υποδέχθηκε η λίμνη τους μάρτυρες, όπως ακριβώς το βάπτισμα, που ξεπλένει τα σφάλματα·
διότι εκεί τότε ευρισκόμενοι
βρήκαν αθανασία, αφού κατανικούσαν τον εχθρό φωτισμένοι από το Πνεύμα·

βλέποντας τα στεφάνια να έρχονται από τον ουρανό ακόμα περισσότερο θάρρος πήραν·

5 αλλά αυτός που απογύμνωσε παλιά τον Ιούδα και εδώ κλέβει έναν

και τον αποχωρίζει από τους αγίους, αφού τον ξεγέλασε με το λουτρό·

όμως, η χάρη αντί αυτού άλλον εισάγει στη θέση αυτού που κάμφθηκε

φωνάζοντας στους μάρτυρες: <<Επειδή διαφυλάξατε την πίστη,

στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ιζ´

Όλα τα πάθη νίκησε η μητέρα υπομένοντας τον γιο της να ψυχορραγεί·

γιατί, όταν όλοι πρόλαβαν,

αφού πήραν βραβεία της αιώνιας ζωής στεκόμενοι δίπλα στον Χριστό,

βλέποντας τον γιο της να μην έχει πεθάνει φώναζε δακρυσμένη:

5 <<Όπως στην κοιλιά πάλι φέρω αυτόν που με πόνους γέννησα·

εγώ τώρα θα δείξω τους ώμους, όπως ακριβώς δεύτερή μου μήτρα·

φθάσε αυτούς που πρόλαβαν, στάσου στον θρόνο· ο Χριστός σε περιμένει με πόθο·

ας μη διαφύγει της προσοχής σου, παιδί μου, πως με τη χάρη της πίστεως

στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ιη´

Ήταν δυνατόν να δεις τη γυναίκα σαν να υπέφερε εγκυμοσύνη για δεύτερη φορά

έτσι που αγωνιούσε και φώναζε δυνατά:

<<Μην αποδείξεις άκαρπη την καλή παραγωγή της μήτρας μου, γλυκύτατο παιδί·

θυμήσου τον τοκετό και την τροφή σου από το γάλα των μαστών μου·

5 αυτό γνωρίζω ότι είναι τώρα για μένα, παιδί, σημαντικότερο του πρώτου,
αυτόν αγαπώντας, τον οποίο τοκετό από τον ουρανό κυοφορείς·
κοίταξε τους ώμους μου να μιμούνται την μήτρα και τους ιδρώτες στο γήρας·
Μακάρι να αναπηδήσω, να πω με χαρά: 'Άξια, άγιοι,
στεφανωθήκατε>>.

Οίκος ιθ'

Ήλιε άδυτε, άσβεστε, ακατάληπτε, που λάμπεις πάνω στους μάρτυρες,
φώτισε και την ψυχή μου·
σε παρακαλώ θερμά με τις πρεσβείες της μητέρας σου, η οποία χωρίς φθορά σε γέννησε,
αγίασέ μας διά των αιμάτων των αγίων, για να είμαστε συμμετοχοί
5 αυτών που προτίμησαν να σφαγιασθούν και να πεθάνουν για χάρη σου·
αυτήν την ευάρεστη ποιίμνη σου ας στηρίξεις με τον φόβο σου,
για να δοξολογούμε τη μνήμη των αγίων σου λυτρωμένοι από τις θλίψεις·
γιατί σε αυτούς φωνάζουμε: <<Επειδή αγαπήσατε τον Χριστό,
στεφανωθήκατε>>.

ΔΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το κείμενο είναι υμνητικό και περιγραφικό και, κατά συνέπεια, δεν έχει αυστηρά ιστορικό χαρακτήρα. Επειδή προορίζεται για εκκλησιαστική χρήση, για την κατήχηση, την προσευχή και, συνάμα, την ενίσχυση στον πνευματικό αγώνα των εκκλησιαζομένων, δεν έχει αυστηρή δομή. Το συγκεκριμένο κοντάκιο, όπως προαναφέραμε, δε συνδέθηκε⁵⁵ από την αρχή με την εορτή των αγίων Τεσσαράκοντα, αλλά μόνο μετά τον εμπλουτισμό του με συγκεκριμένο προοίμιο και κάποιες άλλες μικρές συμπληρώσεις, καθώς προηγουμένως αναφερόταν σε όλους τους μάρτυρες της χριστιανικής πίστης.

Προοίμιο I: Ένδυμα των μαρτύρων η φωτιά της Θεότητας.

Προοίμιο II: Η υπομονή των μαρτύρων στο ψύχος εξαιτίας της μεγάλης τους πίστης.

Προοίμιο III: Η ευφροσύνη στα ουράνια και στα επίγεια για τη νίκη των μαρτύρων.

Οίκος α': Η εκούσια απόφασή των μαρτύρων να υπομείνουν τα βασανιστήρια λόγω του προπατορικού αμαρτήματος.

Οίκος β': Η ματαιότητα για τους μάρτυρες του επίγειου φθαρτού κόσμου.

Οίκος γ': Τα βασανιστήρια προσφορά στεφάνων και δόξας.

Οίκος δ': Τα λείψανα των αγίων πηγή δύναμης και θεραπείας.

Οίκος ε': Η συντριβή του διαβόλου ως αποτέλεσμα της ομολογίας της πίστεως .

Οίκος ς': Η νέκρωση των σωμάτων και η αθανασία των ψυχών .

Οίκος ζ': Η αποφυγή πτώσης των μαρτύρων στις παγίδες του εχθρού.

Οίκος η': Η καταπάτηση του διαβόλου από τα πόδια των μαρτύρων.

Οίκος θ': Η αγάπη για τον Χριστό οδήγησε στη σφαγή.

Οίκος ι': Η εξασθένηση της δύναμης του διαβόλου και η ταπείνωσή του με τον ερχομό του Χριστού.

⁵⁵ Πολέμης-Μίνεβα (2016) 108.

Οίκος ια': Η άγνοια του διαβόλου για τα μελλούμενα και την αιωνιότητα.

Οίκος ιβ': Η αποστροφή του διαβόλου για τη μετάνοια του ανθρώπου.

Οίκος ιγ': Προτροπή για εκδίωξη του διαβόλου και προσκύνηση του Χριστού.

Οίκος ιδ': Η συντριβή του διαβόλου από τους μάρτυρες με επικεφαλής τον Χριστό.

Οίκος ιε': Οι μάρτυρες φρουροί των ψυχών των χριστιανών.

Οίκος ις': Η ενθάρρυνση των μαρτύρων από τον ερχομό των ουράνιων στεφανιών, η έκπτωση του ενός και η ομολογία πίστεως του δεσμοφύλακος.

Οίκος ιζ': Ο πόνος της μάνας μη χάσει ο γιός της το στεφάνι του μαρτυρίου.

Οίκος ιη': Η γεμάτη αγωνία προτροπή της μάνας να μην χάσει το παιδί της την ουράνια βασιλεία.

Οίκος ιθ': Προσευχή του ποιητή στον Χριστό για αγιασμό όλων των ανθρώπων .

ΝΟΗΜΑΤΙΚΗ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Προοίμιο Ι

Με μία σειρά από όμορφες και δραστικές μεταφορές ο υμνωδός μας εισάγει χωρίς άλλη καθυστέρηση στο θέμα του κοντακίου, που δεν είναι άλλο από την περιγραφή του ηρωϊκού μαρτυρίου των αγίων μέσα στην παγωνιά και το κρύο και την απονομή σε αυτούς των ουρανίων στεφάνων. Υπέμειναν και αντιμετώπισαν απτόητοι το ψύχος, προκειμένου να μη στερηθούν την ατελείωτη χαρά της Βασιλείας των Ουρανών.

Αναφορικά με τα λεξιλογικά στοιχεία *έπτοήθητε* (στ. 1), *θαρροῦντες* (στ. 2), *ένεδύσασθε* (στ. 3), *παραταζάμενοι* (στ. 4), *ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεζάμενοι* (στ. 5), *στεφάνων ἐτύχετε* (στ. 6) μνημονεύουμε τα κάτωθι ανάλογα χωρία από την Αγία Γραφή: *έπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐν τῇ παρεμβολῇ* (Ἐξ. 19, 16), *ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, μὴ φοβοῦ μηδὲ πτοηθῆς* (Α΄ Παρ. 22, 13), *μὴ φοβεῖσθε μηδὲ πτοηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄχλου τοῦ πολλοῦ τούτου*, (Β΄ Παρ. 20, 15), *καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας, οἱ ποιμανοῦσιν αὐτούς, καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι οὐδὲ πτοηθήσονται* (Ἱερ. 23, 4), *εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει, καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε* (Λουκ. 21, 9), *εἶπε δὲ Μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν· θαρσεῖτε στήτε καὶ ὁράτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου, ἣν ποιήσει ἡμῖν σήμερον* (Ἐξ. 14, 13), *ἐπὶ δὲ πύλαις πόλεως θαρροῦσα λέγει* (Παρ. 1, 21), *Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι λαὸς οὐ πτοηθήσεται* (Ἀμώς 3, 6), *Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου* (Β΄ Κορ. 5, 6), *θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον* (Β΄ Κορ. 5, 8), *θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου* (Ματθ. 9, 2), *θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε* (Ματθ. 9, 22), *θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε* (Μάρκ. 6, 50), *καὶ ἐνδύσεις Ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἀγίας καὶ χρίσεις αὐτὸν καὶ ἀγιάσεις αὐτόν*, (Ἐξ. 40, 13), *Καὶ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς*. (Γέν. 3, 21), *πνεῦμα Θεοῦ ἐνέδυσεν τὸν Ἀζαρίαν* (Β΄ Παρ. 24, 20), *στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν* (Σοφ. Σειρ. 6, 31), *ὕμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους* (Λουκ. 24, 49), *ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε* (Γαλ. 3, 27), *ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου* (Ἐφ. 6, 11), *ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας* (Α΄ Θεσ. 5, 8), *ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός* (Ρωμ. 13, 12), *παραταζώμεθα πρὸς τοὺς Χαναναίους* (Κριταὶ 1, 3), *Ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἀπέστειλε πῦρ* (Θρηνοὶ Ἱερ. 1, 13), *δύναμιν ὕψους οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται* (Σοφ. Σειρ. 17, 32), *ἐκλάμπων*

ἀκτῖνας ἀμαυροὶ ὀφθαλμοὺς (Σοφ. Σειρ. 43 , 4), καὶ Ἐδνα ἢ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Σάρρα ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ ἐκλαυσαν καὶ ὑπεδέξαντο αὐτοὺς προθύμως· (Τωβίτ 7, 8), ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀβούβου εἰς τὸ ὄχυρωμάτιον (Α΄ Μακ. 16, 15), οὕτως γὰρ θανόντας ἡμᾶς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ὑποδέχονται εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν (Α΄ Μακ. 13 , 17), καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. (Λουκ. 19, 6), ὑποδέδεκται Ἰάσων (Πράξ. 17, 7), ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἐξήλθεν ἐστολισμένος τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ στέφανον ἔχων χρυσοῦν καὶ διάδημα βύσσινον πορφυροῦν· (Ἐσθῆρ 8, 15), στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῆ κορυφῇ (Παρ. 1, 9), ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. (Ψαλμ. 20, 4), ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν τύχη φιλανθρωπίας (Β΄ Μακ. 6, 22), τὸν βασιλέα προσηξίωσαν τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων τὸν ἅγιον Θεὸν ἀθαιρέτως παραβεβηκότας καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον τυχεῖν δι' αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως (Γ΄ Μακ. 7, 10), πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, (Πράξ. 24, 3), ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. (Β΄ Τιμ. 2, 10).

Προοίμιο II

Οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα απογυμνωμένοι ἀπὸ ἐπίγεια καὶ υλικά ὄπλα καὶ τελείως ἀνίσχυροι ἄνθρωποι εἰσέρχονται γυμνοὶ στὴν παγωμένη λίμνη τῆς Σεβαστείας⁵⁶ μετὰ τὴν φλόγα τῆς πίστεως στὴν καρδιά τους καὶ, ἀφοῦ περάσουν μέσα ἀπὸ τὴν δοκιμασία τοῦ νεροῦ καὶ τῆς φωτιάς, στὸ τέλος λαμβάνουν τὰ ἐπίγεια στεφάνια τοῦ μαρτυρίου. Ἀγάπησαν τὸν Κύριον μετὰ ὅλη τους τὴν ψυχὴ, τὴν καρδιά καὶ τὴν διάνοια. Τὴν ὥρα τοῦ μαρτυρίου ἐπιδεικνύουν ἐγκαρτέρηση καὶ ἀντοχὴ φυλάττοντας τὴν πίστη τους στὸν Χριστό, Ὡδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ (Ἀποκ. 14, 12). Μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ἀναδεικνύονται ἄξιοι τοῦ Θεοῦ.

Σχετικὰ μετὰ τὰ ἐπιλεχθέντα ἀπὸ τὸν ποιητὴ γλωσσικὰ στοιχεῖα ἀπορρίψαντες (στ. 1), θαλπόμενοι (στ. 3), ἀθλοφόροι (στ. 4) καταγράφουμε τὰ ἀκόλουθα χωρία ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ γραμματεία: τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἠγάσασα τῷ ὀνόματί μου, ἀπορρίψω ἐκ προσώπου μου, καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λάλημα εἰς πάντας τοὺς λαοὺς. (Γ΄ Βασ. 9 ,7), μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. (Ψαλμ. 50, 13), εἴλου γάρ μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπόληται, καὶ ἀπέρριψας ὀπίσω μου πάσας τὰς ἁμαρτίας (Ἠσ. 38, 17), ἀπορρίψατε ἀπ' ἐαυτῶν πάσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, ἃς ἠσεβήσατε εἰς ἐμὲ καὶ ποιήσατε ἐαυτοῖς καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινόν· (Ἰεζ. 18, 31), οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν

⁵⁶ Ματθαίου (1986) 162.

ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν· (Ἐφ. 5, 29), ἐγενήθημεν ἥπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα· (Α' Θεσ. 2, 7), ὧ μῆτηρ ἔθνους, ἔκδικε τοῦ νόμου καὶ ὑπερασπίστρια τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ διὰ σπλάγχχνων ἀγῶνος ἀθλοφόρε· (Α' Μακ. 15, 29), οἱ δὲ Ἀβραμιαῖοι παῖδες σὺν τῇ ἀθλοφόρῳ μητρὶ εἰς πατέρων χορὸν συναγελάζονται ψυχὰς ἀγνάς καὶ ἀθανάτους ἀπειληφότες παρὰ τοῦ Θεοῦ, (Α' Μακ. 18, 23).

Προοίμιο III

Με γενναιότητα καὶ προθυμία υπέμειναν οἱ ἅγιοι Τεσσαράκοντα τα βασανιστήρια τῶν τυράννων καὶ αὐτὸ στάθηκε ἀφορμὴ νὰ γεμίσουν ἀγαλλίαση οἱ ἀγγελικὲς δυνάμεις ἀλλὰ καὶ μεγάλη χαρὰ καὶ τερπνότητα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Οἱ μάρτυρες ἀποτελοῦν δόξα στὸν Οὐρανὸ καὶ τιμὴ στὴν Ἐκκλησία. Ἐπέδειξαν ζηλευτὴ καρτερικότητα στὸ μαρτύριο τοῦς ἀποβλέποντας στὴν οὐράνιο πορεία τοῦς. Δίνουν αἷμα καὶ λαμβάνουν πνεῦμα.

Κομβικῆς σημασίας εἶναι οἱ γλωσσικοὶ τύποι καὶ φράσεις ἐμβληθέντες (στ. 2), *ὑπεμείνατε τῶν τυράννων τὰς μάστιγας* (στ. 3), *ἀγάλλονται τῶν οὐρανῶν αἱ δυνάμεις* (στ. 4), *τέρπει, χαίρεται* (στ. 5) καὶ παραθέτουμε τὰ ἀκόλουθα χωρία ἀπὸ τὴ Βίβλο: *καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγεῖῳ ὀστρακίνῳ καὶ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ.* (Ἀριθμοὶ 5, 17), *καὶ Σαοὺλ ἐλόγισατο ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς χεῖρας τῶν ἀλλοφύλων* (Α' Βασ. 18, 25), *καὶ ὅς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην* (Δαν. 3, 6), *καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἠγάγασαν τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιήλ, καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐνεβλήθησαν, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν* (Δαν. 6, 24), *ὁ δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσι καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτήν καὶ εἰς χάριτα υἱοῦ Σοφονίου καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ Κυρίου.* (Ζα. 6, 14), *καὶ πεπιστευκῶς Θεῷ καὶ εἰδὼς ὅτι τὸ διὰ τὴν ἀρετὴν πάντα πόνον ὑπομένειν μακάριόν ἐστιν.* (Α' Μακ. 7, 22), *καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλετε πάντα πόνον ὑπομένειν διὰ τὸν Θεόν,* (Α' Μακ. 16, 19), *ἐξεδίκησαν τὸ ἔθνος εἰς Θεὸν ἀφορῶντες καὶ μέχρι θανάτου τὰς βασάνους ὑπομείναντες.* (Α' Μακ. 17, 10), *αἵτιοι κατέστησαν τοῦ καταλυθῆναι τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους τυραννίδα, νικήσαντες τὸν τύραννον τῇ ὑπομονῇ* (Α' Μακ. 1, 11), *ὧ μῆτερ δι' εὐσέβειαν Θεοῦ στρατιῶτι, πρεσβῦτι, καὶ γύναι, διὰ καρτερίαν καὶ τύραννον ἐνίκησας καὶ ἔργοις δυνατωτέρα καὶ λόγοις εὐρέθης ἀνδρός.* (Α' Μακ. 16, 14), *ἐτοιμάζονται ἀκολάστοις μάστιγες, καὶ τιμωρίαι ὁμοίως ἄφροσιν.* (Παρ. 19, 29), *χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς* (Ματθ. 5, 12), *ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρῳ μου* (Λουκ. 1, 47), *ἐγκατέλιπον τὰς ἐντολάς Κυρίου Θεοῦ*

αὐτῶν καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς χώνευμα δύο δαμάλεις καὶ ἐποίησαν ἄλση καὶ προσεκύνησαν πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐλάτρευσαν τῷ Βάαλ (Δ΄ Βασ. 17, 16), κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ (Δαν. 4, 32), καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. (Μᾶρκ. 13, 25), ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. (Λουκ. 21, 26), ἡ δὲ ψυχὴ μου ἀγαλλιᾶσεται ἐπὶ τῷ Κυρίῳ, τερφθήσεται ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ (Ψαλμ. 34, 9), ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυριῶν σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. (Ψαλμ. 118, 14), μύροις καὶ οἴνοις καὶ θυμιάμασι τέρπεται καρδία (Παρ. 27, 9), ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα, (Ματθ. 2, 10), ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύρια δοῦναι· (Μᾶρκ. 14, 11), χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἔρῳ, χαίρετε. (Φιλ. 4, 4).

Οἶκος α΄

Ο εκούσιος, αναίτιος και ἀδικος θάνατος του Κυρίου παρακινεῖ και προτρέπει τους αγίους στο μαρτύριο. Προσηλώνονται στο ξύλο του Σταυροῦ, εμπνέονται ἀπὸ τα Ἄχραντα Πάθη του Χριστοῦ, ἀπὸ τη σταυρική θυσία του Κυρίου περιφρονώντας ἔτσι τον θάνατο. Σκέφτονται πως, ἀν ἔπαθε Εκείνος, μολονότι ἦταν ἀθῶος, τότε οἱ ἴδιοι, που εἶναι γεννημένοι και μεγαλωμένοι μέσα στις αμαρτίες, οφείλουν να υποστούν τιμωρίες και παθήματα.

Στον συγκεκριμένο οἶκο ξεχωρίζουμε τα λεξιλογικά στοιχεία παθήματα, κατιδόντες (στ. 1), σπεύδουσιν (στ. 3), ὑπεύθυνοι (στ. 4), ἐσταυρώθη (στ. 5), συλληφθέντες (στ. 6), εἰκότως (στ. 7), μὴ πτήξαντες, ἐμμένοντες (στ. 8) και υπενθυμίζουμε τα ἀνάλογα γραφικά χωρία: ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. (Β΄ Κορ. 1, 5), Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, (Α΄ Πέτ. 5, 1), καθορᾶ τὸν Ἰσραὴλ ἐστρατοπεδευκότα κατὰ φυλάς, (Ἀριθμοὶ 24, 2), οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος, ὑπολαμβάνων δὲ διηνεκῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψεν κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν (Γ΄ Μακ. 3, 11), ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς Ζιών· σπεύσατε, μὴ στήτε, ὅτι κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ καὶ συντριβὴν μεγάλην. (Ιερ. 4, 6), ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἐπ' ἀθανασίας ὁδὸν τρέχοντες, ἐπὶ τὸν διὰ τῶν βασάνων θάνατον ἔσπευδον. (Δ΄ Μακ. 14, 5), οἱ δὲ ἄφρονες, τῆς ὑβρεως ὄντες ἐπιθυμηταί, ἀσεβεῖς γενόμενοι ἐμίσησαν αἴσθησιν καὶ ὑπεύθυνοι ἐγένοντο ἐλέγχους. (Παρ. 1, 23), οἱ δὲ πάλιν ἔκραζαν· σταύρωσον αὐτόν. (Μᾶρκ. 15, 13), ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς (Ἰωάν. 19, 20), ἀσφαλῶς οὖν γνωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτόν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς

ἐσταυρώσατε. (Πράξ. 2, 36), καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. (Ἀποκ. 11, 8), ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός (Ψαλμ. 9, 17), ἰδοὺ γὰρ ἐν ἀνομίαις συνελήφθη, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου (Ψαλμ. 50, 7), ἀγαθὸς πρὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἐξαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἁμαρτάνων συλληφθήσεται ἐν αὐτῇ (Ἐκκ. 7, 26), αἰσχυνόμεθα γὰρ τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰκότως, εἰ μὴ τῇ τοῦ νόμου εὐπειθείᾳ καὶ συμβούλῳ Μωσῆ χρησαίμεθα. (Δ' Μακ. 9, 2), διότι κριτῆς Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐστὶ, καὶ ποῦ καταλείψεται τὴν δόξαν ὑμῶν; μακάριοι οἱ ἐμμένοντες ἐπ' αὐτῷ. (Ἠσ. 30, 18), μνήσθητι τὰ ἔσχατα καὶ παῦσαι ἐχθραίνων, καταφθορὰν καὶ θάνατον, καὶ ἔμμενε ἐντολαῖς (Σοφ. Σειρ. 28, 6), ἀνοίγονται δε σοι φόβῳ πύλαι θανάτου, πυλωροὶ δὲ ἄδου ἰδόντες σε ἔπηξαν; (Ἰώβ 38, 17), πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον, ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σωτηρίᾳ Ἰακώβ γένους. (Γ' Μακ. 6, 13).

Οἶκος β'

Ἡ συνειδητοποίηση τῆς ματαιότητος αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ τῆς εφήμερης διάρκειας τοῦ επίγειου βίου οδηγεῖ τοὺς αγίους στο συμπέρασμα ὅτι μόνο ἡ βασιλεία τῶν Ουρανῶν ἔχει πραγματικὴ καὶ αἰώνια ἀξία. Οἱ μάρτυρες ἐμπορεύτηκαν ἐκεῖνα ποὺ διαμένουν αἰώνια Ὡ τῆς καλῆς ἡμῶν πραγματείας ἅγιοι! Ὅτι αἵματα ἐδώκατε καὶ οὐρανοὺς ἐκληρονομήσατε καὶ προσκαίρως πειρασθέντες, αἰώνιως ἀγάλλεσθε ὄντως καλὸν ὑμῶν τὸ ἐμπόρευμα! Φθαρτὰ γὰρ καταλίποντες τὰ ἄφθαρτα ἀπελάβετε (Τριώδιον, Τῇ Τρίτῃ τῆς Τυρινῆς Ἑσπέρας, Μαρτυρικόν). Οἱ μάρτυρες εγκαταλείπουν ὅλα τα επίγεια ὡς ἀνύπαρκτα καὶ ζητοῦν τα ἄνω. Ο μαρτυρικὸς θάνατος ἀποτελεῖ αἰώνια νίκη τῆς ἀφθαρσίας ἐναντίον τῆς φθοράς. Περιφρονώντας ὅλα τα γήινα, ὅλα τα ἐγκόσμια ἔχουν προσηλωμένα τα μάτια τοὺς στη βασιλεία τῶν Ουρανῶν. Ἡ πίστη τοὺς ἐπεκτείνει τὸ βλέμμα τοὺς ὡς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ. Ἐπιθυμοῦν σφοδρὰ τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ἐχουν ζωντανό στη μνήμη τοὺς τὸν λόγο τοῦ Κυρίου τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; (Μᾶρκ. η', 36).

Ἀπὸ τις φράσεις καὶ τοὺς γλωσσικούς τύπους τοῦ β' οἴκου ξεχωρίζουν οἱ ἡγούμενοι, ματαιότητα, ὄναρ παράγοντα (στ. 1), φθαρτὸν (στ. 2), σκῆνος (στ. 4), ἐγέλασατε περῶντες (στ. 6), μαργαρίτην, ἀβύσσῳ, πανάγιοι (στ. 7) καὶ ἀντλούμε σχετικά χωρία ἀπὸ τῆ βιβλικῆ γραμματεία υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος; (Ψαλμ. 4, 3), ἐμίσησας τοὺς διαφυλάσσοντας ματαιότητος διακενής ἐγὼ δὲ ἐπὶ τῷ Κυρίῳ ἤλπισα. (Ψαλμ. 30, 7), Ματαιότης ματαιότητων, εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστής, ματαιότης

ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. (Ἐκκ. 1, 2), καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἠγεῖσθε (Β΄ Πέτ. 3, 15), ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· (Ματθ. 1, 20), Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων (Ματθ. 2, 13), ἄνθρωπος ματαιότητι ὁμοιώθη, αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι (Ψαλμ. 143, 4), φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχὴν, (Σοφ. Σολ. 9, 15), καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνοσ φθαρτοῦ ἀνθρώπου (Ρωμ. 1, 23), φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχὴν, βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρόντιδα (Σοφ. Σολ. 9, 15), ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκῆνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν (Β΄ Κορ. 5, 1), καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἀβραάμ τί ὅτι ἐγέλασε Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα ἄρα γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ δὲ γεγήρακα. (Γέν. 18, 13), ἰδόντες δίκαιοι ἐγέλασαν, ἄμεμπτος δὲ ἐμωκτῆρισεν. (Ἰωβ 22, 19), οὐαὶ ὑμῖν, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενήθησθε καὶ κλαύσετε (Λουκ. 6, 25), καὶ ὁ μὲν λαὸς σου παράδοξον ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ζένον εὖρωσι θάνατον. (Σοφ. Σολ. 19, 5), Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλῃτε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. (Ματθ. 7, 6), καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελιομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. (Α΄ Τιμ. 2, 9-10), καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας τῆς γῆς, (Ἀποκ. 17, 4), ἡ δὲ γῆ ἦν ἄορατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. (Γέν. 1, 2), καὶ ἐπετίμησε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, καὶ ἐξηράνθη, καὶ ὠδήγησεν αὐτοὺς ἐν ἀβύσσῳ ὡς ἐν ἐρήμῳ (Ψαλμ. 105, 9), γῆρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη καὶ ἐν βάθει ἀβύσσων περιπάτησα (Σοφ. Σειρ. 24, 5), τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν (Ρωμ. 10, 7), καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη (Ἀποκ. 20, 3), οὐχ οὕτως πόλις πολλοῖς καὶ ποικίλοις μηχανήμασιν ἀντέσχε ποτὲ πολιορκουμένη, ὡς ὁ πανάγιος Ἐλεάζαρος (Α΄ Μακ. 7, 4).

Οἶκος γ΄

Οἱ ἅγιοι μιμούμενοι τὸν Πρωτομάρτυρα Χριστὸ οδηγοῦνται διὰ τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τῆ νομιζόμενῃ καὶ φαινομενικῇ ἀτίμωσίν τους στὴν πραγματικὴ καὶ αἰώνια ἐν Χριστῷ δόξα τους. Ο Ἰησοῦς ἀναδείχθηκε ἀρχηγὸς τῶν μαρτύρων δια τοῦ σταυρικοῦ Πάθους. Ατενίζουν τὸν

Αρχιμάρτυρα Χριστό, που είναι ο πρώτος μάρτυρας. Έχουν τα μάτια της ψυχής τους στραμμένα προς τον Γολγοθά αντλώντας έτσι αήττητη δύναμη. Η αγάπη προς τον Θεό έδινε στους μάρτυρες την παρησία και την αφοβία. Φλέγονται από τον πόθο του Χριστού. Μπροστά στον μαρτυρικό θάνατο ή τελεία αγάπη έξω βάλλει τὸν φόβον (Α΄ Ιωάν. δ΄, 18).

Σχετικά με τους χρησιμοποιούμενους όρους υπελάμβανεν τὰ δεσμὰ (στ. 1), ἀτιμίαν (στ. 2), βάσανοι (στ. 4), ἐμαστιγώθητε, σφαλέντες, ποθοῦντες (στ. 5), ἡδίκηκότα (στ. 6), προσεσιῶτα τῶν ἄθλων (στ. 7), ἐχθρὸν ῥήζαντες (στ. 8), μνημονεύουμε ανάλογα χωρία από τη Βίβλο: ὑπολαμβάνουσιν ἐκφεύξεσθαι δίκην (Εσθῆρ 8, 12), μὴ φοβοῦ, ὅτι σοὶ αὐτὴ ἡτοιμασμένη ἦν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις, καὶ πορεύσεται μετὰ σοῦ, καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία. (Τωβίτ 6, 18), ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν δούλων, καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν καὶ ἤγαγον ὑμᾶς μετὰ παρησίας. (Λευ. 26, 13), τίς δέ ἐστιν ὁ ἀφείς ὄνον ἄγριον ἐλεύθερον, δεσμοὺς δὲ αὐτοῦ τίς ἔλυσεν; (Γωβ 39, 5), Διαρρήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν. (Ψαλμ. 2, 3), συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφήκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ (Σοφ. Σολ. 10, 14), οὐκ ἐφοβήθησαν αὐτόν, ἀλλ' ἦν ἐναντίον αὐτῶν ὡς ἀνὴρ εἷς, καὶ ἀνέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ προσώπου αὐτῶν. (Ιουδιθ 1, 11), ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς ἡ ἀτιμία ἡμῶν, διότι ἔναντι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμάρτομεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ νεότητος ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης (Ιερ. 3, 25), ὑπερήφανον δὲ σβέσον, σῆψον δὲ ἀσεβεῖς παραχρῆμα, κρύψον δὲ εἰς γῆν ὀμοθυμαδόν, τὰ δὲ πρόσωπά αὐτῶν ἀτιμίας ἔμπλησο (Γωβ 40, 12), πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, καὶ ζητήσουσι τὸ ὄνομά σου, Κύριε (Ψαλμ. 82, 17), ἐπινόει, τύραννε, βασάνους, ἵνα καὶ διὰ τούτων μάθῃς, ὅτι ἀδελφός εἰμι τῶν προβασανισθέντων. (Α΄ Μακ. 10, 16), Εἰ δὲ τοῖνον καὶ γυνὴ καὶ γηραιὰ καὶ ἑπτὰ παίδων μήτηρ ὑπέμεινε τὰς μέχρι θανάτου βασάνους ὀρῶσα τῶν τέκνων, ὀμολογουμένως αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ εὐσεβὴς λογισμός. (Α΄ Μακ. 16, 1), ἀριθμῶ τεσσαράκοντα μαστιγώσουσιν αὐτόν (Δευτ. 25, 3), καὶ παραδώσουσιν αὐτόν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖζαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. (Ματθ. 20, 19), Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσε (Ιωάν. 19, 1), ἡ βοῦς αὐτῶν οὐκ ὠμοτόκησε, διεσώθη δὲ αὐτῶν ἐν γαστρὶ ἔχουσα καὶ οὐκ ἔσφαλε (Γωβ 21, 10), πλουσίου σφαλέντος πολλοὶ ἀντιλήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόρρητα καὶ ἐδικαίωσαν αὐτόν. (Σοφ. Σειρ. 13, 22), ταπεινὸς ἔσφαλε καὶ προσεπετίμησαν αὐτῷ, ἐφθέγγατο σύνεσιν καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος. (Σοφ. Σειρ. 13, 22), ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον εὐρηκά σε (Παρ. 7, 15), οὐκ ἡδίκησας ἡμᾶς καὶ οὐ κατεδυνάστευσας ἡμᾶς (Α΄ Βασ. 12, 4), μὴ ὁ Κύριος ἀδικήσῃ κρίνων (Γωβ 8, 3), τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ

διασεδάσω ἀπ' αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου, (Ψαλμ. 88, 34), ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; (Πράξ. 7, 26), θείου νόμου προεστήκασιν ἡμῶν οἱ δορυφόροι (Δ' Μακ. 11, 27), πρόστητε τοῦ λαοῦ τούτου καὶ μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. (Α' Μακ. 5, 19), ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ. (Τίτ. 3, 8), τὰ τῆς ἀρετῆς ἄθλα ἔξομεν καὶ ἐσόμεθα παρὰ Θεῷ. (Δ' Μακ. 9, 8), καὶ ῥαγήσεται τὰ ὄρη καὶ πεσοῦνται αἱ φάραγγες, καὶ πᾶν τεῖχος ἐπὶ τὴν γῆν πεσεῖται (Ἰεζ. 38, 20), ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν (Λουκ. 9, 42), ῥήγνυνται οἱ ἄσκοι, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται (Ματθ. 9, 17), οὕτως ἀπόλοιτο πάντες οἱ ἐχθροί σου, Κύριε (Κριταὶ 5, 31), καὶ ἐξωλόθρευσα πάντας τοὺς ἐχθρούς σου ἀπὸ προσώπου σου καὶ ἐποίησά σε ὀνομαστὸν κατὰ τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. (Β' Βασ. 7, 9), καταδιώξω τοὺς ἐχθρούς μου καὶ καταλήψομαι αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀποστραφήσομαι, (Ψαλμ. 17, 38), Ἀναστήτω ὁ Θεός, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέτωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν. (Ψαλμ. 67, 1), συνετριβῆ ἡ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν (Νε. 4, 4).

Οἶκος δ'

Τα λείψανα των αγίων μαρτύρων εἶναι πηγὴ ἰασης για τους πιστούς, ἀκένωτος πλούτος θείων δωρεῶν πάσης φύσεως καὶ ορατὸ τεκμήριο τῆς ἐν Χριστῷ νίκης τους κατὰ τοῦ διαβόλου. Ἀπὸ τα λείψανα των αγίων εκπορεύεται χάρη καὶ αποτελοῦν πηγὴ ἰαμάτων καὶ χαρισμάτων. Κατὰ τον ἅγιο Νικόδημο Ἀγιορείτη, αἰτία τῆς θαυματουργίας των λειψάνων των αγίων εἶναι ἡ ἄπαξ ἐνοικήσασα εἰς τὰ σώματα αὐτῶν Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἥτις δεν χωρίζεται ἀπ' αὐτὰ μετὰ θάνατον, ἀλλὰ μένει μετ' αὐτῶν (Ἑορτοδρόμιον, Ι). Ο Μέγας Βασίλειος γράφει: Ὁ ἀψάμενος ὀστέων Μάρτυρος, λαμβάνει τινὰ μετουσίαν ἁγιασμοῦ, ἐκ τῆς ἐν τῷ σώματι παρεδρευούσης χάριτος (PG 30, 112).

Ἀπὸ τους ρηματικούς καὶ ονοματικούς τύπους του συγκεκριμένου οἴκου καύσας, διεσκορπίσεν ὁ πολέμιος, ἀπολλύειν οἰόμενος (στ. 1), ἔπλησεν (στ. 2), εὔρηκεν εὐρωστίαν, ἴασιν (στ. 3), ὑφίσταται (στ. 5), εὐχαῖς ἐκφεύγει (στ. 6), ἐνίκησατε, ῥίψαντες (στ. 8) παραθέτουμε τα χωρία: ἰδοὺ υἱὸς τίκτεται τῷ οἴκῳ Δαυὶδ, Ἰωσίας ὄνομα αὐτῷ, καὶ θύσει ἐπὶ σὲ τοὺς ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν τοὺς ἐπιθύοντας ἐπὶ σὲ καὶ ὅσα ἄνθρωπων καύσει ἐπὶ σέ. (Γ' Βασ. 13, 2), καὶ ἔσται τὸ φῶς τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πῦρ καὶ ἀγιάσει αὐτόν ἐν πυρὶ καιομένῳ καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην. (Ἠσ. 10, 17), καὶ ἄνῆρ οὐ κοπιᾷσει ἐν αὐτοῖς, καὶ πλήρες σιδήρου καὶ ξύλον δόρατος, καὶ ἐν πυρὶ καύσει καυθήσονται αἰσχύνην αὐτῶν. (Β' Βασ. 23, 7), ὡσεὶ ὕδωρ ἐξεχύθη, καὶ διεσκορπίσθη πάντα τὰ ὅσα μου, ἐγενήθη ἡ καρδία μου ὡσεὶ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου (Ψαλμ. 21, 15), καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν

(Πράξ. 5, 37), ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ χειρὸς ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ἐν τῇ ὁδοῦ (Β΄ Ἑσ. 8, 31), τεθνήξομαι...σὺ δέ, ὦ τύραννε, μέγαν σοὶ προσλαβὼν καὶ αὐτὸς τιμωρόν, κακουργῆ τῶν βασάνων καὶ πολέμια τῶν ἀληθῶς εὐσεβούντων. (Δ΄ Μακ. 11, 23), ἐὰν ὧσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολεῖς αὐτούς; οὐκ ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκεν τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὧσιν ἐν αὐτῇ; (Γέν. 18, 24), ἀπολεῖ αὐτοὺς ἐν τάχει, καθάπερ εἶπέ σοι Κύριος. (Δευτ. 9, 3), οὐκ ἀπόλεσεν Ἐφραὶμ τὸν Χαναναῖον (Ἰησ. 16, 10), οἱ ἵππεῖς ἐποίησαν ἡμῖν κεφαλὰς τρεῖς καὶ ἐκόκλωσαν τὰς καμήλους καὶ ἠχμαλώτευσαν αὐτὰς καὶ τοὺς παῖδας ἀπέκτειναν ἐν μαχαίραις (Ἰωβ 1, 17), οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία (Ἰωάν. 21, 25), οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἀγνώως, οἰόμενοι θλιῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου (Φιλ. 1, 16), ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν (Γέν. 6, 11), δόξης Κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνὴ (Ἑξ. 40, 28), καὶ γε τὸ αἷμα ἀθῶον ἐξέχεε καὶ ἐπλησε τὴν Ἱερουσαλὴμ αἵματος ἀθώου (Δ΄ Βασ. 24, 4), ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος (Ψαλμ. 103, 28), ἐπλήσθη ἡ γῆ λαῶν πολλῶν καὶ ἡ πόλις ἐπλήσθη ἀδικίας (Ἑξ. 9, 9), αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἐὰν εὕρητε, (Ἑξ. 5, 11), ἦσαν συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου (Κριταὶ 1, 7), οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα (Λουκ. 6, 44), Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὕρησετε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν (Ματθ. 7, 7), μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ (Λουκ. 1, 30), διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσηλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ Ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. (Ἑβρ. 9, 12), ἴσασιν ἔσται τῷ σώματί σου καὶ ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις σου. (Παρ. 3, 8), ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι (Λουκ. 13, 32), ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως (Πράξ. 4, 22), πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες, ἐν πυρὶ καταβαλεῖς αὐτούς, ἐν ταιλαιπωρίαις οὐ μὴ ὑποστῶσιν (Ψαλμ. 139, 11), μὴ ἀλαζονεῦον ἐνώπιον βασιλέως, μηδὲ ἐν τόποις δυναστῶν ὑφίστασο (Παρ. 25, 6), καὶ τὰς εὐχὰς σου λαβὼν ἤξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται Κύριος ὁ Θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, (Δευτ. 12, 26), διδοὺς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ καὶ εὐλόγησεν ἔτη δικαίου (Α΄ Βασ. 2, 9), ψαλῶ τῷ ὀνόματί σου εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τοῦ ἀποδοῦναί με τὰς εὐχὰς μου (Ψαλμ. 60, 9), Ὁ δὲ Παῦλος κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχὴν (Πράξ. 18, 8), ἐκ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν, φειδόμενος δὲ χειλέων νοήμων ἔση (Παρ. 10, 19), ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ παγίδος (Σοφ. Σειρ. 27, 20), οὐκ ἐκφεύξῃ δέ, μιαρῶτατε τύραννε, τὰς τῆς θείας ὀργῆς δίκας (Δ΄ Μακ. 9, 32), ἵνα καταξιοθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα τὰ μέλλοντα (Λουκ. 21, 36), αἵτιοι κατέστησαν τοῦ καταλυθῆναι τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους τυραννίδα, νικήσαντες τὸν τύραννον τῇ ὑπομονῇ (Δ΄ Μακ. 1, 11), διὰ καρτερίαν καὶ τύραννον ἐνίκησα (Δ΄ Μακ. 16, 14), ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. (Α΄ Ἰωάν. 2, 14), ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου (Ἀποκ. 12,

11), *ρίψωμεν αὐτὸν εἰς ἓνα τῶν λάκκων* (Γέν. 37, 20), *ρίψον αὐτήν ἐπὶ τὴν γῆν* (Εξ. 4, 3), *καὶ τοὺς καταδιώζοντας αὐτοὺς ἔρριψας εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθον ἐν ὕδατι σφοδρῶ*. (Νε. 9, 11), *διὰ πλῆθος ἁμαρτιῶν σου ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε*, (Ιεζ. 28, 17), *ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ συνεπάτησεν αὐτόν*, (Δαν. 8, 7).

Οἶκος ε΄

Ἡ ἐνδοξη καὶ θριαμβευτικὴ δια τοῦ μαρτυρίου νίκη τῶν αγίων κατὰ τοῦ διαβόλου ἀποτελεῖ αἰτία ταπεινώσεως τοῦ τελευταίου, συντριβῆς τοῦ καὶ εκμηδενίσεώς του ἐν Χριστῷ. Οἱ μάρτυρες ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δίνουν τὴν καλὴ ὁμολογία που ἐμπεριέχεται στὴν ὁμολογιακὴ φράση *Χριστιανοὶ ἐσμεν* καὶ σήμαινε τὴν σταθερὴ πίστη τους στὸν Χριστὸ μέχρι θανάτου δεχόμενοι ὅλα τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσδοκώντας νὰ ἀποκτήσουν τὴν αἰώνια ζωὴ.

Ἡ ἐνδοξὸς ὁμολογία τοῦ ονόματος *Χριστιανός* τραυματίζει τὸν διάβολο καὶ εκμηδενίζει τὶς δυνάμεις τοῦ ἐλκύνοντας πλούσια τὴ χάρη τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ πραότητα εἶναι τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς ἀπολογητικῆς ομιλίας τῶν μαρτύρων. Ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι ἀληθινοὶ μαθητὲς τοῦ Κυρίου που εἶπε *πρῶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ* (Ματθ. 1α΄, 28). Ἡ θαρραλέα ὁμολογία τους υπογράφεται με τὸ αἷμα τους καὶ εἶναι ἡ στιγμὴ που ἡ πίστη καὶ ἡ ἀγάπη τους πρὸς τὸν Θεὸ κορυφώνεται.

Ἀναφορικὰ με τὰ λεξιλογικὰ στοιχεῖα τοῦ οἴκου, ξεχωρίζουν τὰ *κατεβάλετε, ῥήματι* (στ. 1), *θρόνου κατήνεκται, κράτος* (στ. 3), *ἔρπει ὁ ἄθλιος* (στ. 4), *καυχόμενος κυριεύειν* (στ. 5), *θρασύς, πράων, κολακεύει* (στ. 6), *ἔτεμεν* (στ. 7), *ἀνέτεινε, κράζει πατούμενος* (στ. 8) καὶ ἐπισημαίνουμε τὰ σχετικὰ βιβλικὰ χωρία: *καταβαλοῦσι τὰ τεῖχη Σὸρ καὶ καταβαλοῦσι τοὺς πύργους σου* (Ιεζ. 26, 4), *πᾶς ὁ λαὸς μετὰ Ἰωᾶβ ἐνοοῦσαν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος* (Β΄ Βασ. 20, 15), *ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν*, (Γέν. 20, 8), *λάλησον πρὸς Ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο Κύριος*, (Λευ. 17, 2), *οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα Κυρίου* (Ἀριθμοὶ 24, 13), *κατὰ τὸ ῥῆμά σου οὕτω ποιήσομεν* (Κριταὶ 11, 10), *ἀκούσατε τὰ ῥήματά μου, ἀναγγελῶ γὰρ ὑμῶν ἀκούοντων*. (Ἰωβ 13, 17), *κλίνατε τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου* (Ψαλμ. 77, 1), *πρόσεχε ῥήμασι στόματός μου* (Παρ. 7, 24), *ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια φυλακὴ βασιλεῖ, καὶ περικυκλώσουσιν ἐν δικαιοσύνῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ* (Παρ. 20, 28), *καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν*. (Σοφ. Σολ. 5, 23), *θρόνους ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ Κύριος καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ' αὐτῶν*. (Σοφ. Σειρ. 10, 14), *καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς*, (Λουκ. 1, 52), *κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ*, (Δαν. 5, 20),

ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, (Ίουδιθ 6, 2), ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὄπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον. (Ψαλμ. 75, 4), τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν πάρεστί σοι πάντοτε, καὶ κράτει βραχίονός σου τίς ἀντιστήσεται; (Σοφ. Σολ. 11, 21), ποσάκις σοι δεῖ περὶ τούτων αὐτῶν προστάττειν, ἀθλιώτατε; (Γ' Μακ. 5, 37), δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀθλιότητος προσδοκίας...κατεφίλουν ἀλλήλους (Γ' Μακ. 5, 49), Κύριε, ἕως πότε ἀμαρτωλοὶ καυχῆσονται (Ψαλμ. 93, 3), ἵνα μὴ καυχῆσονται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ αὐτῶν (Γ' Μακ. 2, 17), Τάδε λέγει Κύριος· μὴ καυχᾶσθω ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχυρίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ, (Ίερ. 9, 23), μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, (Γαλ. 6, 14), ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει (Γέν. 3, 16), καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ μισοῦντες αὐτούς. (Ψαλμ. 105, 41), οὐκ ἐκυρίευσε τὸ πῦρ τοῦ σώματος αὐτῶν (Δαν. 3, 27), εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ (Ρωμ. 14, 9), βασιλεὺς θρασὺς ἐμπεσεῖται εἰς κακά, ἄγγελος δὲ σοφὸς ῥύσεται αὐτόν. (Παρ. 13, 17), θρασὺς καὶ ἀθάδης καὶ ἀλαζῶν λοιμὸς καλεῖται (Παρ. 21, 24), πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ (Ματθ. 11, 29), δῖωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα (Α' Τιμ. 6, 11), ἐὰν δὲ πικρανθῇ ἐπ' αὐτόν, κολακεύει αὐτήν, ὅπως διαλλαγῇ αὐτῷ. (Α' Ἐσ. 4, 31), προσεκαλούμην δὲ κολακεύων υἱοὺς παλλακίδων μου (Ίὼβ 19, 17), τέμνετέ μου τὰ μέλη καὶ πυροῦτε τὰς σάρκας. (Δ' Μακ. 9, 17), καὶ ἐπορεύθη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθον εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἔτεμνον τὰ ξύλα. (Δ' Βασ. 6, 4), ὁ δὲ μέχρι τῶν ὀστέων ἤδη κατακεκαυμένος καὶ μέλλων λιποθυμεῖν ἀνέτεινε τὰ ὄμματα πρὸς τὸν Θεὸν (Δ' Μακ. 6, 26), καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς καὶ ἐπορεύθη πορευομένη καὶ κράζουσα (Β' Βασ. 13, 19), καὶ ὡς ἡ ὠδίνουσα ἐγγίζει τοῦ τεκεῖν καὶ ἐπὶ τῇ ὠδίνι αὐτῆς ἐκέκραζεν (Ἠσ. 26, 17), ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου ἐκέκραξα πρὸς σε, ὅτι ἐπήκουσάς μου. (Ψαλμ. 85, 7), κεκραγέτωσαν πόλεις τεταραγμέναι (Ἠσ. 14, 31), πατήσουσιν αὐτοὺς πόδες πραέων καὶ ταπεινῶν. (Ἠσ. 26, 6), Ἰερουσαλήμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. (Λουκ. 21, 24).

Οἶκος ς'

Ἡ δολιότητα του διαβόλου, μολονότι πέτυχε την ἐξωση των Πρωτοπλάστων ἀπὸ τον Παράδεισο, στην περίπτωση των ἁγίων μαρτύρων αποδεικνύεται εντελῶς ἀνίσχυρη να τους αποτρέψει ἀπὸ την ἀπόφασή τους να πεθάνουν για τον Χριστό. Περιφρονούν τιμές και πλούτη και αντιπαρέρχονται τις δελεαστικές προτάσεις.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι γλωσσικοί τύποι δόλιος, ἔτρωσε, ἐνέκρωσε (στ. 1), ἐπάταξε, ἀπέκτεινεν (στ. 3), πρωτόπλαστον (στ. 4), βασκαίνων ὑπισχνεῖτο, ἐπηγγέλλετο (στ. 5), ἐξουσιάζει, δωρεῖσθαι ὑποτίθεται (στ. 7), βουλὴν σκεδάσαντες (στ. 8) για τους οποίους καταγράφουμε τα χωρία: ἐξολοθρεῦσαι Κύριος πάντα τὰ χεῖλη τὰ δόλια (Ψαλμ. 11, 4), Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ δολίου. (Σοφ. Σειρ. 11, 29), οὐ μὴ σωθῆ ἔκ χειρὸς σιδήρου τρῶσαι αὐτὸν τόξον χάλκειον (Ψαλμ. 20, 24), ἐξάγαγέ με ἐκ τοῦ πολέμου ὅτι τέτρωμαι (Γ' Βασ. 22, 34), καὶ μὴ ἀσθενήσας τῆ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νεκρωμένον (Ρωμ. 4, 19), νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, (Κολ. 3, 5), καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς (Γέν. 14, 15), ἐξέτεινεν οὖν Ἀαρὼν τῆ χειρὶ τὴν ράβδον καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς (Ἔξ. 8, 13), κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῆ Αἰγύπτῳ (Ἔξ. 12, 29), ἐπάρας Μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε τὴν πέτραν τῆ ράβδῳ δίς, (Αριθμοὶ 20, 11), ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐτοῦ (Ίησ. 20, 5), ἀποκτείνετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (Ἔξ. 32, 27), ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρα ἐν τῷ πολέμῳ. (Ίησ. 10,11), ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ῥομφαίᾳ (Γ' Βασ. 2, 32), ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ Αἰγύπτου καὶ ἀπέκτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκους ὑμῶν μετὰ αἰχμαλωσίας ἵππων σου καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβολὰς ἐν τῇ ὀργῇ μου (Ἀμώς 4, 10), καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι (Ματθ. 10, 28), Εἰμὶ μὲν κἀγὼ θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος ἅπασιν καὶ γηγενοὺς ἀπόγονος πρωτοπλάστου (Σοφ. Σολ. 7, 1), Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξε καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος (Σοφ. Σολ. 10, 1), σφόδρα βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ τὸν ἀδελφὸν (Δευτ. 28, 54), πονηρὸς ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. (Σοφ. Σειρ. 14, 8), τίς ὑμᾶς ἐβάσκανε τῆ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι (Γαλ. 3, 1), οἱ νομάδες Ἀραβες ἠξίουσαν δοῦναι τὸν Ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνόμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν (Β' Μακ. 12, 11), ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράψαι πενήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐὰν συγχωρηθῆ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ γυμνάσιον καὶ ἐφηβεῖον αὐτῷ συστήσασθαι καὶ τοὺς ἐν Ἱερουσολύμοις Ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι. (Β' Μακ. 4, 9), ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια (Α' Μακ. 11, 28), ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι (Μάρκ. 14, 11), καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. (Α' Ἰωάν. 2, 25), οὐκ ἐξουσιάζεις καταδουλοῦσθαι αὐτούς. (Β' Ἔσ. 7, 24), καθὼς βασιλεὺς ἐξουσιάζων, καὶ τίς ἐρεῖ αὐτῷ τί ποιεῖς; (Ἐκκ. 8, 4), οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται (Λουκ. 22, 25), δεδώρηται ὁ Θεὸς μοι δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ (Γέν. 30, 20), ἐδωρήσατο Ἰωσίας τῷ λαῷ τῷ εὐρεθέντι ἄρνων καὶ ἐρίφων τριάκοντα χιλιάδας (Α' Ἔσ. 1, 7), καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ. (Μάρκ. 15, 45), περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθηκεν ἑαυτῷ τὸ ζῆφος, (Β' Μακ. 14, 41), διεσκέδασεν ὁ Θεὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν

(Νε. 4, 9), Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων (Ψαλμ. 32, 10), ἂν βουλευσῆσθε βουλὴν, διασκεδάσει Κύριος, (Ἠσ. 8, 10), μετέστρεψε τὴν βουλὴν τοῦ βασιλέως (Α΄ Ἑσ. 7, 15).

Οἶκος ζ΄

Στον κατάλογο των θυμάτων της πονηρίας του διαβόλου προστίθεται τώρα και ο Κάϊν, όχι όμως και οι άγιοι μάρτυρες, οι οποίοι αντιλαμβανόμενοι εγκαίρως τις μεθοδείες του αποφεύγουν άριστα τις ενέδρες του μένοντας μέχρι τέλους πιστοί στον Χριστό.

Από τα γλωσσικά στοιχεία του οίκου ξεχωρίζουν τα ἠρέθισεν (στ. 1), ἐφόνευσε (στ. 3), πλανήσας (στ. 4), πανοῦργος (στ. 5), κολάζει (στ. 6), παγίδας (στ. 7), ἀγρευόμενοι (στ. 8), και παραπέμπουμε σε ανάλογα σημασιολογικά χωρία: πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς γλῶσσαν ἐρεθίζει (Παρ. 25, 23), ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν (Α΄ Μακ. 15, 40), μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. (Κολ. 3, 21), ἐφόνευσαν αὐτὴν ἐν στόματι ζίφους (Ἰησ. 10, 30), ἐμὲ ἠθέλησαν φονεῦσαι (Κριταὶ 20, 5), συναχθῶμεν εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ αὐτοῦ καὶ κλείσωμεν τὰς θύρας αὐτοῦ, ὅτι ἔρχονται νυκτὸς φονεῦσαί σε (Νε. 6, 10), κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον (Ἰάκ. 5, 6), μὴ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσης αὐτοῖς (Δευτ. 4, 19), μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς (Παρ. 1, 10), ἐν κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν (Σοφ. Σειρ. 9, 8), καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. (Ματθ. 24, 4), Τεκνία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς (Α΄ Ἰωάν. 3, 7), ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ θείου, (Ἄποκ. 20, 10), ἔστιν ἀνὴρ πανοῦργος καὶ πολλῶν παιδευτής, (Σοφ. Σειρ. 37, 19), κρύπτει δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀτιμίαν ἀνὴρ πανοῦργος. (Παρ. 12, 16), ἐὰν δῶς τὴν ψυχὴν σου πανοῦργος ἔση (Σοφ. Σειρ. 6, 32), ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον (Β΄ Κορ. 12, 16), ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν (Σοφ. Σολ. 11, 5), καὶ κολασάτω αὐτοὺς καὶ πάντα τοὺς ἐπιβοηθοῦντας αὐτοῖς. (Α΄ Μακ. 7, 7), καὶ τῆς τέκνων φιλίας κυριεύει διὰ κακίαν αὐτὰ κολάζων (Δ΄ Μακ. 2, 12), ἐσώθη ἐκ παγίδος θανάτου (Τωβίτ 14, 10), ὅτι αὐτὸς ῥύσεται σε ἐκ παγίδος θηρευτῶν καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους. (Ψαλμ. 90, 3), νόμος σοφοῦ πηγὴ ζωῆς, ὁ δὲ ἄνους ὑπὸ παγίδος θανεῖται. (Παρ. 13, 14), ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεων περιπατεῖς. (Σοφ. Σειρ. 9, 13), ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου (Α΄ Τιμ. 3, 7), ἀγρευομαι γὰρ ὡσπερ λέων εἰς σφαγὴν (Ἰωβ 10, 16), μὴ σε νικήσῃ κάλλους ἐπιθυμία, μηδὲ ἀγρευθῆς σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ συναρπασθῆς ἀπὸ τῶν αὐτῆς βλεφάρων (Παρ. 6, 25), Καὶ

ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ (Μάρκ. 12, 13).

Οἶκος η´

Ο αριθμός των θυμάτων του διαβόλου λόγω της πονηρίας του τελευταίου, της αφελείας δε και ραθυμίας των πρώτων μεγαλώνει με την προσθήκη του βασιλιά Σολομώντα. Αυτή η κλιμάκωση των επιτυχιών του εχθρού της ανθρώπινης σωτηρίας, καθώς προσκρούει στην απροθυμία των αγίων μαρτύρων να τον υπηρετήσουν, όπως οι προηγούμενοι πλανηθέντες, καθιστά τη δόξα των μαρτύρων ακόμα πιο μεγάλη και ολοκληρωτική την ήττα του διαβόλου. Αρνούνται να θυσιάσουν στα είδωλα. Η αληθινή ευσεβεία διώκεται.

Αναφορικά με τα λεξιλογικά στοιχεία Ὑμνησεν, σύνεσιν (στ. 1), ἤμβλυνε, εἰδώλοις ἐσπέισατο (στ. 3), δυναστεύσας, ἡσθένησε (στ. 4), ῥαθυμοῦντα, κατέσχευεν (στ. 5), εὐσεβείας (στ. 6), δουλώσας, δυνάστας πατήσας (στ. 7), πτωχεύει (στ. 8) μνημονεύουμε τα ακόλουθα από τη χριστιανική γραμματεία: ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε (Ψαλμ. 21, 23), δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς καὶ ὕμνησαν, Κύριε, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου (Σοφ. Σολ. 10, 20), ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ στόματι ὑμνήσατε καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα Κυρίου. (Σοφ. Σειρ. 39, 35), ὑμνήσω τῷ Θεῷ μου ὕμνον καινόν· (Ιουδίθ 16, 13), ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· (Ἑβρ. 2, 12), καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν (Ἐζ. 31, 6), καὶ Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ ἐνεπλήσθη πνεύματος συνέσεως (Δευτ. 34, 9), δώη σοι σοφίαν καὶ σύνεσιν Κύριος καὶ κατισχύσαι σε ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ φυλάσσεσθαι καὶ τοῦ ποιεῖν τὸν νόμον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. (Α΄ Παρ. 22, 12), ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ πλάσμα τῆς καρδίας σου. (Ιουδίθ 8, 29), ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ (Κολ. 1, 9), ἤμβλύθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὄραν, (Γέν. 27, 1), καὶ ἔθνον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν (Γ΄ Βασ. 11, 7), ἔθυσαν τοῖς εἰδώλοις καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ σάββατον. (Α΄ Μακ. 1, 43), καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. (Πράξ. 7, 41), ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἄλλοτρίοις (Ἱερ. 19, 13), εἶπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι (Ἱερ. 13, 18), οἱ ἐχθροί μου αὐτοὶ ἡσθένησαν καὶ ἔπεσαν. (Ψαλμ. 26, 2), οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν κακοῖς (Παρ. 24, 16), καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ Ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραὶμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, (Ὡσηὲ 5, 5), καὶ ἀσθενήσει ἡ ὕβρις σου καὶ πεσεῖται, (Ἱερ. 27, 32), ἐπεπλήρωτο ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ῥαθυμούντων (Β΄ Μακ. 6, 4), καὶ ἦν ἐκεῖ ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι. (Ιουδίθ 1, 16), Ἰδὼν δὲ Ἰακώβ ὅτι ἐστὶ πρᾶσις ἐν Αἰγύπτῳ, εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἵνα τί

ράθυμείτε; (Γέν. 42, 1), και ἰδοὺ δυνήση τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν (Α΄ Μακ. 6, 27), ἀνάγκη δὲ καὶ θλίψις αὐτὸν καθέξει (Ψαλμ. 15, 24), ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν, θλίψις κατέσχεν ἡμᾶς, (Ίερ. 6, 24), ὅσοι τῆς εὐσεβείας προνοοῦσιν ἐξ’ ὅλης καρδίας, (Δ΄ Μακ. 7, 18), τὴν εὐσεβείαν μᾶλλον ἠγάπησε τὴν σώζουσαν εἰς αἰώνιον ζωὴν κατὰ Θεόν. (Δ΄ Μακ. 15, 3), ἐπὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας προετρέπετο θάνατον (Δ΄ Μακ. 15, 12), οὐ μετεβάλλετο διὰ τὴν εὐσεβείαν (Δ΄ Μακ. 15, 14), καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς καὶ κακώσουσιν αὐτοὺς καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς τετρακόσια ἔτη. (Γέν. 15, 13), οὕτως ἄνθρωπος δουλοῦται ὅταν ἀποξενωθῇ ἐκ τῶν ἰδίων τόπων. (Παρ. 27, 8), πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω (Α΄ Κορ. 9, 19), ἐξαποστέλλων ἱερεῖς αἰχμαλώτους, δυνάστας δὲ γῆς κατέστρεψε. (Ψαλμ. 12, 19), διέκοψας ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν (Αββ. 3, 14), ἐκλείπει λαοῦ συντριβὴ δυνάστου (Παρ. 14, 28), καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινοὺς, (Λουκ. 1, 52), μὴ τρίβον αἰώνιον φυλάξεις, ἣν ἐπάτησαν ἄνδρες δίκαιοι, οἱ συνελήφθησαν ἄωροι; (Ψαλμ. 22, 15), πατήσουσιν αὐτοὺς πόδες πραέων καὶ ταπεινῶν. (Ώσ. 26, 6), μὴ φοβοῦ, παιδίον, ὅτι ἐπώχεύσαμεν (Ψαλμ. 4, 21), μὴ μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου, Κύριε, ὅτι ἐπώχεύσαμεν σφόδρα. (Ψαλμ. 78, 8), γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι’ ὑμᾶς ἐπώχευσε πλούσιος ὢν (Β΄ Κορ. 8, 9).

Οἶκος θ΄

Ἡ Ενανθρώπιση τοῦ Θεοῦ Λόγου, με τὸν σκοπὸν νὰ καταργήσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, τὰ ὁποῖα λυμαίνονται τοὺς ἀνθρώπους καὶ αμαυρώνουν τὸ κάλλος τῆς δημιουργίας, καθὼς ἀποδεικνύει τὴν ἀνείπωτη ἀγάπη Του πρὸς τὸν ἄνθρωπο, συνιστᾷ τὸ βαθύ καὶ ἐσωτερικὸ κίνητρο, τὸ ὁποῖο ὠθεῖ τοὺς ἀγίους μάρτυρες στὴ θυσία τοὺς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἔτοιμοι νὰ υποστοῦν τὸ μαρτύριο, ὥστε νὰ μὴ χωριστοῦν ποτέ ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Σχετικὰ με τοὺς λεξιλογικοὺς τύπους ἐδίδαξεν (στ. 1), εὐπρέπειαν ἠμβλυνεν (στ. 2), κάλλος, ἠμαύρωσεν, θυσιῶν (στ. 3), διέκυψεν (στ. 4), ἀρχὴν λαμβάνει (στ. 5), μητρὸς (στ. 6), σφαγῆναι ἠρήσαντο, ποθήσαντες (στ. 8), ἐπισημαίνουμε τὰ κάτωθι χωρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς: ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν (Δευτ. 4, 1), ὁδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει, διδάξει πραεῖς ὁδοὺς αὐτοῦ. (Ψαλμ. 24, 9), δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου (Ψαλμ. 142, 10), διδάξω δὲ ὑμᾶς τὸν ἐμὸν λόγον (Παρ. 1, 23), καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μενεῖτε ἐν αὐτῷ. (Α΄ Ἰωάν. 2, 27), ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω (Ψαλμ. 103, 1), ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. (Βαρουχ. 5, 1), συντετελεσμένον ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ἐν τῇ ὠραιότητι, (Ίεζ. 16, 14), καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπόλετο (Ίάκ. 1, 11),

ἠμβλύνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὄρα̃ν, (Γέν. 27, 1), χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὁ ὀφθαλμός σου (Σοφ. Σειρ. 40, 22), κάλλος οὐρανοῦ, δόξα ἄστρον, κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις Κυρίου (Σοφ. Σειρ. 43, 9), καθ' ἑνὸς ἐκάστου ὑμῶν θαυμάζω τὸ κάλλος (Δ' Μακ. 8, 5), ἐκλάμπων ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμοῦς. (Σοφ. Σειρ. 43, 4), βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, (Σοφ. Σολ. 4, 12), Πῶς ἀμαυρωθήσεται χρυσίον, ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν; (Θρῆνοι Ἱερ. 4, 1), ἐὰν θύσητε θυσίαν σωτηρίου τῷ Κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε. (Λευ. 19, 5), ἔθυσαν δαιμονίους καὶ οὐ Θεῶ (Δευτ. 32, 17), ἔθυσαν θυσίαν ἐνώπιον Κυρίου (Γ' Βασ. 3, 3), ἔθυσαν θυσίαν τῷ κυρίῳ (Ἰωάν. 1, 16), θύσατε θυσίαν δικαιοσύνης καὶ ἐλπίζετε ἐπὶ Κύριον. (Ψαλμ. 4, 6), πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστὶν ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν (Ματθ. 9, 13), ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ (Πράξ. 7, 41), Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἰδεῖν (Ψαλμ. 13, 2), ἕως οὗ διακύβη καὶ ἴδῃ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ (Θρῆνοι Ἱερ. 3, 50), ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε, καὶ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε. (Ψαλμ. 84, 12), λάβετε ἀπαρχὰς παρὰ πάντων, (Ἐξ. 25, 2), Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωυσῆν λέγων· εἰπὸν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ λάβετε ἀπαρχὰς παρὰ πάντων, οἷς ἂν δόξη τῇ καρδίᾳ, καὶ λήψεσθε τὰς ἀπαρχὰς μου. (Ἐξ. 25, 2), καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ ἣν λήψεσθε παρ' αὐτῶν (Ἐξ. 25, 3), κατ' ἀρχὰς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας (Ψαλμ. 101, 26), ὃ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς καὶ μέχρι τέλους. (Ἐκκ. 3, 11), αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον (Σοφ. Σειρ. 15, 14), πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπ' ἀρχῆς ἔκτισέ με, καὶ ἕως αἰῶνος οὐ μὴ ἐκλίπω. (Σοφ. Σειρ. 24, 9), Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφάνερωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ, (Ἰωάν. 2, 11), τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν (Ἐβρ. 3, 14), καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; (Λουκ. 1, 43), καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεῶν καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ (Λουκ. 2, 34), Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ (Ἰωάν. 2, 1), ἐτοίμασον τὰ τέκνα σου σφαγῆναι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ πατρὸς αὐτῶν, (Ἠσ. 14, 21), ἐπ' αὐτὰς σφάζουσι τὰ θύματα (Ἰεζ. 40, 41), αὐτὴν καὶ τὰ παιδιά αὐτῆς οὐ σφάζεις (Λευ. 22, 28), καὶ ἔσονται εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι εἴλοντο τὸν θάνατον ἢ τὴν ζωὴν, (Ἱερ. 8, 3), εἴλου γὰρ μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπόληται, (Ἠσ. 38, 17), ὅτι εἴλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, (Β' Θεσ. 2, 13), ποθοῦσα τὸ σὸν πρόσωπον εὔρηκά σε (Παρ. 7, 15), κακῶν ἐρασταὶ ἄξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶντες καὶ οἱ ποθοῦντες (Σοφ. Σολ. 15, 6).

Οἶκος ι'

Ο ερχομός του Χριστού στον κόσμο έχει σημάνει την ολοκληρωτική ήττα και συντριβή του διαβόλου. Μέτοχοι αυτής της μεγάλης και απόλυτης νίκης του Χριστού είναι και οι άγιοι

μάρτυρες, τα φόβητρα του διαβόλου. Μπροστά στον Σταυρό αποδυναμώνεται, δεν έχει καμία δύναμη. *Κύριε, ὄπλον κατὰ του διαβόλου, τὸν Σταυρόν σου ἡμῖν δέδωκας· φρίττει γὰρ καὶ τρέμει* (Γ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν, τῆς Σταυροπροσκυνήσεως). Ο Θεός είναι παντοδύναμος.

Αναφορικά με τους ρηματικούς και ονοματικούς τύπους *ἀπόλονται, ἐνδημήσαντος* (στ. 1), *θάμβος* (στ. 2), *σκεπτόμενος* (στ. 3), *τεταπεινῶται, λελόγισται* (στ. 4), *φρίττει* (στ. 6), *σταυροῦ, μαρτύρων* (στ. 7), *θεώμενος* (στ. 8), παραθέτουμε τα ακόλουθα χωρία από τη Βίβλο: *ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. (Λευ. 23, 30), τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται (Ἀριθμοὶ 24, 20), ἀπόλονται ἐκ παρατάξεως Κυρίου μου. (Ἰουδίθ 16, 12), ἀπόλονται οἱ ἀντικείμενοι τοῖς Ἰουδαίοις (Ἐσθῆρ 9, 2), παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἑαυτοῖς βοηθῆσαι ἀπόλονται (Ἰὼβ 4, 20), ἐν τῷ ἀποστραφῆναι τὸν ἐχθρόν μου εἰς τὰ ὀπίσω, ἀσθενήσουσι καὶ ἀπολοῦνται ἀπὸ προσώπου σου (Ψαλμ. 9, 4), οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἀμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ. (Ψαλμ. 67, 3), ἀπόλονται διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν (Ψαλμ. 72, 19), ἀπόλονται παρὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν ἀπόλονται διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν (Βαροῦχ 3, 28), οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπόλονται (Α' Κορ. 15, 18), ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου (Β' Κορ. 5, 6), θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον (Β' Κορ. 5, 8), καλύψει αὐτοὺς θάμβος (Ἰεζ. 7, 18), θάμβος Κυρίου ἔπεπεσεν ἐπ' αὐτούς. (Α' Βασ. 26, 12), καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· (Λουκ. 4, 36), θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ἧ̄ συνέλαβον, (Λουκ. 5, 9), καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ ἄνδρας δυνατούς, (Ἐξ. 18, 21), καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· κάθεσ αὐτούς εἰς τὸ χωνευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμάσθην ὑπὲρ αὐτῶν. (Ζα. 11, 13), πᾶσα ψυχὴ, ἣτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. (Λευ. 23, 29), καὶ Κύριος ἐταπεινώσέ με (Ῥουθ 1, 21), ἤρξαι ταπεινοῦσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ (Ἐσθῆρ 6, 13), ὅτι ἐταπεινώθη εἰς χοῦν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἐκολλήθη εἰς γῆν ἡ γαστήρ ἡμῶν. (Ψαλμ. 43, 26), ἐταπεινώθησαν ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν (Ψαλμ. 105, 43), ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα (Ψαλμ. 115, 1), ταπεινωθήσεται τὸ ὕψος τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὑψωθήσεται Κύριος (Ἠσ. 2, 11), ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. (Λουκ. 18, 14), ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ. (Α' Πέτρ. 5, 6), κατασπάσω εἰς χάος τοὺς λίθους αὐτῆς (Μιχαίας 1, 6), λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη (Λουκ. 22, 37), λογιζόμεθα οὖν πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου (Ῥωμ. 3, 28), ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων (Ῥωμ. 4, 6), ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην (Ῥωμ. 4, 9), ἔφριξαν Πέρσαι τὴν τόλμην αὐτῆς (Ἰουδίθ 16, 10), οὐκ ἂν ἔφριττον οἱ θεωροῦντες μητέρα ἐπτὰ τέκνων*

δι' ευσέβειαν ποικίλας βασάνους μέχρι θανάτου ὑπομείνασαν; (Δ' Μακ. 17, 7), και τὰ δαιμόνια πιστεύουσι και φρίσσουσι (Ίάκ. 2, 19), Ἐφριξε τὸ πνεῦμά μου ἐν τῇ ἔξει μου, ἐγὼ Δανιήλ, και αἱ ὀράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐτάρασσόν με. (Δαν. 7, 15), εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. (Ματθ. 27, 40), Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντα τινα Σίμωνα Κυρηναῖον... ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ (Μᾶρκ. 15, 21), και βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπου, (Ίωάν. 19, 17), ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου (Πράξ. 22, 20), τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα (Ἐβρ. 12, 1), και εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἀγίων και ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ (Ἀποκ. 17, 6), χαρήσονται θεασάμενοι πᾶσαν τὴν δόξαν σου και εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα. (Γωβιτ 13, 14), θεάσασθε ἃ ποιήσει μεθ' ὑμῶν (Γωβιτ 13, 6), ὁ Μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὴν τοῦ Θεοῦ κληρονομίαν (Β' Μακ. 2, 4), Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον και ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, (Λουκ. 23, 55).

Οἶκος ια'

Ο διάβολος σε καμία περίπτωση δεν προγνώνει το μέλλον. Αν το γνώριζε, δε θα θανάτωνε τους αγίους μάρτυρες οδηγώντας τους στον Παράδεισο και την αιώνια ζωή, από την οποία λυσοδώς πασχίζει και με κάθε μέσο να απομακρύνει τον άνθρωπο.

Από τα λεξιλογικά στοιχεία του οίκου ξεχωρίζουν τα: μέλλοντα προγινώσκει διάβολος (στ. 1), μάτην πλανᾶσαι (στ. 2), ἔκβασις (στ. 3), ἠπίστατο (στ. 4), ἔσφαζε (στ. 7) και παραπέμπουμε σε σχετικά χωρία από τη βιβλική γραμματεία: οἶδε τὰ ἀρχαῖα και τὰ μέλλοντα εἰκάζειν (Σοφ. Σολ. 8, 8), προήδει γὰρ αὐτῶν και τὰ μέλλοντα (Σοφ. Σολ. 19, 1), τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων και μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἐπιστάς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην αὐτόν, (Πράξ. 23, 27), Καὶ εἶδον και ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ...λέγοντος...οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν (Ἀποκ. 8, 13), σημεῖα και τέρατα προγινώσκει και ἐκβάσεις καιρῶν και χρόνων. (Σοφ. Σολ. 8, 8), ἐκείνη ἢ νῦν προεγνώσθη πατράσιν ἡμῶν (Σοφ. Σολ. 18, 6), προέγνω, και προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, (Ρωμ. 8, 29), οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω (Ρωμ. 11, 2), και ἀποκριθεὶς ὁ διάβολος τῷ Κυρίῳ εἶπε (Ίωβ 1, 7), ὁ διάβολος εἰστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ. (Ζα. 3, 1), ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει (Α' Ίωάν. 3, 8), μάτην ὠνειδίσαν τὴν ψυχὴν μου (Ψαλμ. 34, 7), εἰς μάτην ἐζήτησαν τὴν ψυχὴν μου, εἰσελεύσονται εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς· (Ψαλμ. 62, 10), Εὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς

μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες (Ψαλμ. 126, 1), μάτην ἐφ' ὑμῖν, ὧ παῖδες, πολλὰς ὑπέμεινα ὠδῖνας (Δ' Μακ. 16, 8), μη ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην...πλανηθεὶς προσκυνήσης αὐτοῖς (Δευτ. 4, 19), πλανηθείσαν δὲ ὡσπερ ὁ μεθύων (Ἰωβ 12, 25), ἐπλανήθη ὡς πρόβατον ἀπολωλός (Ψαλμ. 118, 176), μὴ σε πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς (Παρ. 1, 10), ψυχὰὶ δόλιαὶ πλανῶνται ἐν ἁμαρτίαις (Παρ. 13, 9), μὴ πλανῶ μάτην, ἡμεῖς γὰρ δι' ἑαυτοὺς ταῦτα πάσχομεν ἁμαρτάνοντες εἰς τὸν Θεόν, διὸ ἄξια θαυμασμοῦ γέγονε. (Β' Μακ. 7, 18), προγινώσκει καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων (Σοφ. Σολ. 8, 8), ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐθαύμασαν (Σοφ. Σολ. 11, 14), ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν (Ἐβρ. 13, 7), ἐπίσταμαι ὅτι οὐδέπω πεφύβησθε τὸν Κύριον (Ἐξ. 9, 30), ἐπίσταμαι ὅτι ἔδωκεν ὑμῖν Κύριος τὴν γῆν (Ἰησ. 2, 9), ἐπίσταται δίκαιος κρίνειν πενιχροῖς (Παρ. 29, 7), οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με (Ἰερ. 2, 8), οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτιμὶς γὰρ ἔσται ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη (Ἰάκ. 4, 14), αὐτὴν καὶ τὰ παιδιά αὐτῆς οὐ σφάζεις (Λευ. 22, 28), σφάζουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ (Ἀριθμοὶ 19, 3), καὶ σφάζουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, οὗ σφάζουσι τὰ ὀλοκαυτώματα ἐνώπιον Κυρίου. (Λευ. 4, 24), ἔσφαζεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ (Ἰερ. 48, 7).

Οἶκος ιβ'

Ο διάβολος αγνοεῖ ὅσα μέλλουν νὰ συμβοῦν. Διότι, ἀν προγνώριζε τὸ μέλλον, θα ἐβλεπε καθαρά ὅτι ἐξαιτίας τοῦ ἐνός, τὸν ὁποῖο κατόρθωσε νὰ βγάλει ἀπὸ τὸν Παράδεισο, δηλαδὴ τοῦ Ἀδάμ, θα εἰσέρχονταν πάλι σὲ αὐτὸν ὅλοι, δηλαδὴ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος δια τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ μετάνοια κατανικά τὸν διάβολο. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος ἀναφέρει ὅτι ἡ μετάνοια εἶναι τὸ φάρμακο κατὰ τῶν ἁμαρτημάτων, εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν παρρησία καὶ τὸ ὄπλο κατὰ τοῦ διαβόλου. Ἡ μετάνοια ἀνοίγει τὸν οὐρανὸ καὶ εἰσάγει τὸν ἁμαρτωλὸ στὸν Παράδεισο (PG 49, 337-338) .

Σχετικὰ με τὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα θεωρεῖν (στ. 1), οἰκοῦντα παράδεισον (στ. 2), οὐκ ἤδει (στ. 3), τελώνης νήμας (στ. 5), πόρνην (στ. 6), προσκυνεῖν βοῶν (στ. 8), καταγράφουμε ἀνάλογα σημασιολογικὰ χωρία ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή: ὁ βασιλεὺς χάσκων τὸ στόμα ἐθεώρει αὐτήν. (Α' Ἐσ. 4, 31), ἐθεώρουν καπνὸν ἀναβαίνοντα ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὸν οὐρανόν. (Ἰησ. 8, 20), ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσή ἐθεώρουν ποῦ τίθεται (Μᾶρκ. 15, 47), πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν (Λουκ. 24, 37), ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν (Πράξ. 20, 38), ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με (Ἰωάν. 1, 45), ὠκοῦμεν ἐν οἴκῳ ἐνὶ καὶ ἐτέκομεν ἐν τῷ οἴκῳ. (Γ' Βασ. 3, 17), ὁ δὲ ἐν τῷ

οὐρανῶ οἰκῶν Θεὸς εὐδοῶσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν, (Γωβίτ 5, 17), ἐπέδειξα ἐξερημῶσαι ἔθνη ἐν ὄχυροις καὶ οἰκοῦντας ἐν πόλεσιν ὄχυραις (Ἠσ. 37, 26), διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχέως ὁ Δεσπότης (Β΄ Μακ. 5, 17), καὶ ἐξάντελλεν ὁ Θεὸς... τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου (Γεν. 2, 9), Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου (Ἀποκ. 2, 7), ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ (Λουκ. 23, 43), οὐκ ἤδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν καὶ ἐν τῷ ἀναστῆναι. (Γέν. 19, 33), οὐκ ἤδει τῶν καθ' αὐτὸν οὐδὲν πλὴν τοῦ ἄρτου, (Γέν. 39, 6), Ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ἤδει τὸν Ἰωσήφ. (Ἔξ. 1, 8), οὐκ ἤδει ὅτι ἔνδρα αὐτῷ ἐστὶν ὀπίσω τῆς πόλεως. (Ἰησ. 8, 14), οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. (Ματθ. 25, 13), ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστὶν ὁ παραδώσων αὐτόν. (Ἰωάν. 6, 64), νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρειαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ. (Ἰωάν. 16, 30), ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελῶνης. (Ματθ. 18, 17), οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ (Ματθ. 21, 32), ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι (Λουκ. 3, 12), πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ (Μᾶρκ. 2, 15), οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου (Λουκ. 7, 29), σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι (Β΄ Τιμ. 4, 5), νήψατε, γρηγορήσατε (Α΄ Πέτ. 5, 8), ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης (Α΄ Θεσ. 5, 8), ἔδοξεν αὐτὴν πόρνην εἶναι (Γέν. 38, 15), εἰσπορεύονται πρὸς γυναῖκα πόρνην (Ἐξ. 23, 44), προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἐπτάκις (Γέν. 33, 3), κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησε (Ἔξ. 34, 8), καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν (Ρουθ 2, 10), προσεκύνησε πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ (Δ΄ Βασ. 21, 3), πᾶσα ἐκκλησία προσεκύνει (Β΄ Παρ. 29, 28), πεσὼν χαμαὶ προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ (Ἰὼβ 1, 20), ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτὸν καὶ ἐπορεύετο καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσκυνεῖν αὐτῷ (Βῆλ καὶ Δράκων 4), ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν (Πράξ. 10, 25), καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ (Α΄ Κορ. 14, 25), καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν, καὶ ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς Ἥλιου (Γ΄ Βασ. 17, 10), καὶ ἐβῶν πρὸς Κύριον ἐκ πάσης δυνάμεως εἰς ἀγαθὸν ἐπισκέψασθαι πάντα οἶκον Ἰσραὴλ. (Ἰουδίθ 4, 15), Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν μου, (Ἰωνᾶς 2, 3), φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ (Ἠσ. 40, 3), καὶ τῇ ὥρᾳ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ (Μᾶρκ. 15, 34), ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες (Πράξ. 17, 6).

Οἶκος ιγ'

Προτροπή να απομακρυνθούμε (ὅπως οἱ ἅγιοι μάρτυρες) ἀπὸ τον διάβολο, που δεν κατέχει ἀπολύτως καμία γνώση, εἰδικά του μέλλοντος. Αντίθετα, εἶναι γεμάτος σκοτάδι και

σύγχυση. Ας απομακρυνθούμε και από κάθε αιρετική διδασκαλία και κακή συναναστροφή· Ας προσκολληθούμε στον φιλόνητο Χριστό, που γνωρίζει τα μυστικά των καρδιών μας και ας Τον προσκυνήσουμε ως εύπλαγχο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι λεξιλογικοί τύποι *ένθυμήματα*, *εὐπλαγχον* (στ. 3), *ὀμιλία κακαὶ χρηστὰ ἤθη φθείρουσιν* (στ. 4), *περιφερέσθω* (στ. 5), *κωφωθῶμεν* (στ. 6), *ζηλώσωμεν* (στ. 7), και για τους οποίους αντλούμε από τη χριστιανική γραμματεία τα ακόλουθα χωρία: *ἕως ἀνταποδοῶ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ ένθυμήματα αὐτῶν* (Σοφ. Σειρ. 35, 22), *ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς ένθυμήμασι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς κακῆς* (Ἱερ. 7, 24), *ὄψασθε τὰς ὁδοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ένθυμήματα αὐτῶν* (Ἱεζ. 14, 22), *γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐπλαγχοι* (Ἐφ. 4, 32), *φιλάδελφοι, εὐπλαγχοι ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε* (Α' Πέτ. 3, 8-9), *τὴν ὀμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει* (Ἐζ. 21, 10), *φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὀμιλία κακαί.* (Α' Κορ. 15, 33), *ἰδοὺ ἡ θεοσέβειά ἐστι σοφία, τὸ δὲ ἀπέχεσθαι ἀπὸ κακῶν ἐστὶν ἐπιστήμη.* (Ἰὼβ 28, 28), *ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν,* (Ψαλμ. 33, 15), *Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυλάξει τὴν ψυχὴν σου ὁ Κύριος.* (Ψαλμ. 120, 7), *ἵνα ρύσῃταί σε ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς* (Παρ. 2, 12), *ἀπόστρεψον δὲ σὸν πόδα ἀπὸ ὁδοῦ κακῆς* (Παρ. 4, 27), *σοφὸς φοβηθεὶς ἐξέκλινεν ἀπὸ κακοῦ* (Παρ. 14, 16), *χείλη ἄφρονος ἄγρουσιν αὐτὸν εἰς κακά,* (Παρ. 18, 6), *ἀποστρέφειν δὲ δεῖ ἀπὸ ὁδοῦ σκολιᾶς καὶ κακῆς* (Παρ. 22, 14), *ἵνα τί ὑμεῖς ποιεῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς ὑμῶν* (Ἱερ. 51, 7), *ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν,* (Ματθ. 24, 48), *ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται* (Μᾶρκ. 7, 21), *ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.* (Δαν. 3, 66), *ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστὶν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς.* (Λουκ. 6, 35), *ἦθος ἀνθρώπου ψευδοῦς ἀτιμία* (Σοφ. Σειρ. 20, 26), *τὰ πάθη αὐτοῦ καὶ τὰ ἤθη περιεφύτευσεν* (Α' Μακ. 2, 21), *ἐξήμεροὶ τὰς τῶν ἠθῶν καὶ παθῶν ὕλας* (Α' Μακ. 1, 29), *φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ* (Ἠσ. 24, 3), *ἔφθειρας τὰς ἀδελφάς σου ἐν ταῖς ἀμαρτίαις σου,* (Ἱεζ. 16, 52), *οὐδὲ ἔφθειρέ με λυμεῶν τῆς ἐρημίας φθορεὺς ἐν πεδίῳ* (Α' Μακ. 18, 8), *τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς μὴ φθειρόμενον ἀπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτήκετο,* (Σοφ. Σολ. 16, 27), *οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν.* (Β' Κορ. 7, 2), *διέφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς* (Ἀποκ. 19, 2), *ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῆς περιφέρεται, ἐπιθυμία δὲ δικαίου δεκτή.* (Παρ. 10, 24), *ἡ συκοφαντία περιφέρει σοφὸν καὶ ἀπόλλυσι τὴν καρδίαν εὐτονίας αὐτοῦ.* (Ἐκκ. 7, 7), *διδασκαῖς ποικίλαις καὶ ζέναις μὴ περιφέρεσθε* (Ἐβρ. 13, 9), *κώφευσον, καὶ ἐγὼ εἶμι λαλήσω* (Ἰὼβ 33, 31), *ἐκωφώθην καὶ ἐταπεινώθην καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν,* (Ψαλμ. 38, 3), *ἐκωφώθην καὶ οὐκ ἤνοιξα τὸ στόμα μου* (Ψαλμ. 38, 10), *καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.* (Μᾶρκ. 7, 37), *Μὴ*

παραζήλου ἐν πονηρευομένοις μηδὲ ζήλου τοὺς ποιῶντας τὴν ἀνομίαν (Ψαλμ. 36, 1), ζήλωσον ἰδὼν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ καὶ γενοῦ ἐκείνου σοφώτερος (Παρ. 6, 6), ἐζήλωσαν αὐτὸν τὰ ζύλα τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς του Θεοῦ. (Ἰεζ, 31, 9), καὶ νῦν, τέκνα, ζηλώσατε τῷ νόμῳ καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων ἡμῶν. (Α΄ Μακ. 2, 50), ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. (Α΄ Κορ. 12, 31), ζήλευε οὖν καὶ μετανόησον (Ἀποκ. 3, 19), ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε (Γαλ. 4, 17).

Οἶκος ιδ΄

Εγκώμιο καὶ ἐκφραση μεγάλου θαυμασμοῦ πρὸς τοὺς αγίους μάρτυρες γιὰ τον υπεράνθρωπο αγώνα τους καὶ τὰ φοβερά βάσανα που υπέμειναν. Συγχρόνως, ὁμως, υπόμνηση ὅτι ὅλα αὐτὰ κατορθώθηκαν χάρις στὴν ακαταμάχητη θεία δύναμη του Χριστοῦ, ο οποίος προΐστατο στο μαρτύριο καὶ στους αγώνες των αγίων. Οἱ διωκόμενοι χριστιανοὶ ἐνώπιον των διωκτῶν τους μιλούν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ (Ματθ. ι΄, 19-20).

Αναφορικά με τὰ χρησιμοποιηθέντα γλωσσικά στοιχεῖα δύναμις (στ. 4), μεριμνᾶτε (στ. 5), θαρρύνω (στ. 6), ἀναφέρουμε σχετικὰ τὰ γραφικὰ χωρία πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ (Ματθ. 22, 29 καὶ Μάρκ. 12, 24), δύναμις ὑπίσπου ἐπισκιάσει σοι (Λουκ. 1, 35), ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ (Λουκ. 22, 69), δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, (Ρωμ. 1, 16), ἢ γὰρ δυνάμεις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται (Β΄ Κορ. 12, 9), ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων ἄλληλούϊα ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ (Ἀποκ. 19, 1), βαρυνέσθω τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα καὶ μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς. (Ἐζ. 5, 9), καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; (Ματθ. 6, 28), Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἐαυτῆς ἄρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς (Ματθ. 6, 34), Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾶς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά· ἐνὸς δὲ ἐστὶ χρεία (Λουκ. 10, 41), μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἶπητε (Λουκ. 12, 11), εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; (Λουκ. 12, 26), μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν. (Φιλ. 4, 6), θαρσεῖτε, στήτε καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου, (Ἐζ. 14, 13), θαρσεῖτε, ἀδελφοί, διακαρτερήσωμεν ἔτι πέντε ἡμέρας, (Ἰουδίθ 7, 30), ἀκήκοας λόγον, συναποθανέτω σοι θάρσει, οὐ μὴ σε ῥήξει (Σοφ. Σειρ. 19, 10), Θαρρεῖτε, τέκνα, βοήσατε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας, ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. (Βαρουχ 4, 21), εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων ἠθαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι μὴ φοβεῖσθε. (Ματθ. 14, 27).

Οἶκος ιε΄

Έλεγχος των βασανιστών των αγίων μαρτύρων ως ανόητων, μανιακών και αξίων χλεύης και εμπαιγμού. Νικούνται και καταισχύνονται οι πολέμιοι της Εκκλησίας. Έπαινος των αγίων για τα πάθη που υπέμειναν και για τις ευεργεσίες και παντοδαπές ιάσεις που χορηγούν στους πιστούς. Σύντομη ικεσία προς αυτούς για απαλλαγή μας από τα δεσμά των συμφορών.

Σχετικά με τα αναγραφόμενα παραδίδοντες, κλέος (στ. 3), ὄνειδος, ἀποκτείνετε, καύχημα (στ. 4), ἐμυκτηρίσθησαν, μανέντες (στ. 5), φρουροῦσι (στ. 6), ἰκετεύομεν (στ. 7), ῥύσασθε (στ. 8), υπενθυμίζουμε τα κάτωθι σημασιολογικά χωρία από τη βιβλική Γραμματεία: παραδέδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς (Ψαλμ. 9, 24), ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν (Ἠσ. 65, 12), παραδώσω εἰς ψυχὰς μισούντων σε (Ἰεζ. 16, 27), παραδώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν. (Ἰεζ. 21, 31), καὶ παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι (Ματθ. 27, 2), ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, (Μάρκ. 13, 11), ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, (Λουκ. 21, 12), Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδω; (Λουκ. 22, 48), ἀκηκόαμεν δὲ αὐτῆς τὸ κλέος. (Ψαλμ. 28, 22), ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; (Α' Πέτ. 2, 20), ἀφεῖλεν ὁ Θεὸς μου τὸ ὄνειδος (Γέν. 30, 23), δεῦτε καὶ διοικοδομήσωμεν τὸ τεῖχος Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἐσόμεθα ἔτι ὄνειδος (Νε. 2, 17), παρὰ πάντας τοὺς ἐχθροὺς μου ἐγενήθην ὄνειδος (Ψαλμ. 30, 12), ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. (Ψαλμ. 78, 4), μὴ δῶς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, (Ψαλμ. 2, 17), κατέλιπον γὰρ ψεῦδη καὶ ὄνειδος τοῖς ἐπιγινόμενοις (Ἐπιστ. Ἱερ. 47), ἐπεῖδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις (Λουκ. 1, 25), ἐπαύσαντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀποκτείνοντες πάντας (Ἰησ. 8, 24), καὶ ἀπέστειλε Κύριος ἐν αὐτοῖς τοὺς λέοντας καὶ ἦσαν ἀποκτεννόντες ἐν αὐτοῖς (Δ' Βασ. 17, 25), κάκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτεννόντες (Μάρκ. 12, 5), μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. (Λουκ. 12, 4), ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστόν, (Δευτ. 26, 19), ὅτι καύχημα τῆς δυνάμεως αὐτῶν σὺ εἶ (Ψαλμ. 88, 18), φόβος κυρίου δόξα καὶ καύχημα (Σοφ. Σειρ. 1, 11), ἐγενόμην εἰς γέλωτα, πᾶσαν ἡμέραν διετέλεσα μυκτηριζόμενος (Ἱερ. 20, 7), υἱὸς σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, υἱὸς δὲ ἄφρων μυκτηρίζει μητέρα αὐτοῦ (Παρ. 15, 20), στόμα συνετοῦ ἐγκωμιάζεται ὑπὸ ἀνδρός, νωθροκάρδιος δὲ μυκτηρίζεται (Ψαλμ. 12, 8), Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται (Γαλ. 6, 7), περιέκλασε τοὺς ἐπιμεινομένους τῶν παθῶν κλύδωνας (Δ' Μακ. 7, 5), Κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα...γενέσθαι ἐπιστάτην ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου...παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, (Ἱερ. 36, 26), ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται (Ἰωάν. 10, 20), εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν, ὅτι μαίνεσθε; (Α' Κορ. 14, 23), καὶ πᾶσι τοῖς

φρουροῦσι τὴν πόλιν ἔγραψε δοῦναι αὐτοῖς κλήρους καὶ ὀψώνια. (Α΄ Ἐσ. 4, 56), ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἰρκτὴν κατακλεισθεῖς (Σοφ. Σολ. 17, 15), καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν (Φιλ. 4, 7), ἰκετεύει σε τὸ πᾶν πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων (Γ΄ Μακ. 6, 14), περὶ δὲ ἐπικουρίας τὸν ἀπειρότατον ἰκετεύει (Σοφ. Σολ. 13, 18), ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δουλείας (Ἐξ. 6, 6), ἐρρύσατό με ἐξ ἐχθρῶν μου ἰσχύος, ἐκ τῶν μισούντων με, ὅτι ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ. (Β΄ Βασ. 22, 18), ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ χειρὸς ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ἐν τῇ ὁδοῦ (Β΄ Ἐσ. 8, 31), ἐπικάλεσαι τὸν Κύριον καὶ λάλησον τῷ βασιλεῖ περὶ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ θανάτου (Ἐσθήρ 4, 8), ῥῦσαι ἀπὸ ρομφαίας τὴν ψυχὴν μου (Ψαλμ. 21, 20), ῥῦσαί με ἐκ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν (Ψαλμ. 58, 3), καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ (Ματθ. 6, 13), καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος (Β΄ Τιμ. 3, 11).

Οἶκος ις΄

Θλιβερὴ υπενθύμιση τῆς προδοσίας καὶ ἀπώλειας ενός ἐκ τῶν σαράντα καὶ ταυτόχρονη σχεδόν αντικατάστασή του ἀπὸ τον Ρωμαῖο δεσμοφύλακα, τον οποίο ἡ θεία Χάρις σπεύδει νὰ τιμήσει με τὸ ἀξίωμα του μάρτυρα. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ μαρτυρίου μέγας εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς ἀποστασίας *τί στενὴ ἢ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν* (Ματθ. ζ΄, 14). Τὴν ὥρα τῆς δοκιμασίας κλονίζονται καὶ διασκορπίζονται τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δεσμοφύλακας, ὁμολογώντας τὴν πίστη του στον ἀληθινὸ Θεό, βαπτίζεται στο αἷμα του, κερδίζοντας ἔτσι τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ ἀναπληρώνει τὸν ἀριθμὸ τῶν τεσσαράκοντα στρατιωτῶν παίρνοντας τὴ θέση τοῦ στρατιώτου που λύγισε. Ἐτσι ἐγίνε καὶ με τοὺς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ματθίας πῆρε τὴ θέση τοῦ Ἰούδα (Πραξ. 1, 26).

Ἀπὸ τα λεξιλογικὰ στοιχεῖα τοῦ οἴκου ξεχωρίζουν τὰ *βάπτισμα ἀποπλῶνον τὰ πταισμάτα* (στ. 1), *καταβάλλοντες, φωτισθέντες τῷ Πνεύματι* (στ. 3), *συλήσας, κλέπτει* (στ. 5), *χάρις, ὀκλάσαντος* (στ. 7), *πίστιν τηρήσαντες* (στ. 8), καὶ παραθέτουμε σχετικὰ χωρία ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή: *ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.* (Μᾶρκ. 1, 4), *Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας* (Πράξ. 19, 4), *νῦν καὶ ἡμᾶς σφάζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,* (Α΄ Πέτ. 3, 21), *ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἱερουσαλήμ, ἵνα σωθῆς* (Ἱερ. 4, 14), *ἀπέπλυνε τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ* (Ἰεζ. 16, 9), *ὀργῇ χρησάμενος κατέβαλέ με, ἐβρῦξεν ἐπ’ ἐμὲ τοὺς ὀδόντας, βέλη πειρατῶν αὐτοῦ ἐπ’ ἐμοὶ ἔπεσεν* (Ἰωβ 16, 9), *πολλοὺς γὰρ τρώσσασα καταβέβληκε καὶ ἀναρίθμητοὶ εἰσιν οὗς πεφόνευκεν* (Παρ. 7, 26), *ὀκνηροὺς καταβάλλει φόβος* (Παρ. 18, 8), *πόλεις ὀχυρὰς καταβαλεῖς* (Ἠσ. 26, 5),

καταβαλῶ αὐτοὺς ἐν μαχαίρα (Ἱερ. 19, 7), τοὺς καταλοιποὺς σου ἐν ῥομφαίᾳ καταβαλοῦσιν (Ἰεζ. 23, 25), σὺ φωτιεῖς λύχνον μου, Κύριε, ὁ Θεός μου, φωτιεῖς τὸ σκότος μου (Ψαλμ. 17, 29), φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων (Ἐβρ. 10, 32), ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, (Α΄ Κορ. 4, 5), καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ, (Ἀποκ. 18, 1), ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως (Ἐξ. 31, 3), καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, (Λουκ. 1, 15), Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου καὶ προεφήτευσεν λέγων (Λουκ. 1, 67), καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις (Πράξ. 2, 4), ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας (Πράξ. 6, 3), καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, (Ἐφ. 5, 18), ὅπως ὑπὸ τῶν ληστῶν μὴ συληθῶσι (Ἐπισ. Ἱερ. 17), ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, (Β΄ Κορ. 11, 8), κεκλεμμένον ἐστὶ παρ' ἐμοί. (Γέν. 30, 33), ὅταν κλέψῃ καὶ ἀρπάσῃ καὶ λωποδυτήσῃ (Α΄ Ἑσ. 4, 24), εἶπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων (Ματθ. 28, 13), τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. (Ῥωμ. 13, 9), στέφανον γὰρ χαρίτων δέξι σῆ κορυφῇ καὶ κλοιὸν χρύσειον περὶ σῶ τραχήλῳ (Παρ. 1, 9), ἵνα δῶ τῇ σῆ κεφαλῇ στέφανον χαρίτων (Παρ. 4, 9), ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. (Ἰωάν. 1, 17), ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν (Ῥωμ. 5, 15), Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (Β΄ Κορ. 6, 1), Ἐνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ (Ἐφ. 4, 7), Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, (Τίτ. 2, 11), οὐκ ὄκλασαν γόνυ τῷ Βάαλ (Γ΄ Βασ. 19, 18), τὰ δὲ ῥήματά μου τηρεῖτω σῆ καρδιά (Παρ. 3, 1), πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλάμην ὑμῖν (Ματθ. 28, 20), ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα; (Ἰωάν. 8, 52), τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα (Β΄ Τιμ. 4, 7), ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει (Α΄ Πέτ. 5, 9), Ἵδὲ ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ (Ἀποκ. 14, 12), ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακρῆθητε (Ματθ. 21, 21), καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν (Λουκ. 5, 20), ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. (Λουκ. 7, 50), καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον (Ῥωμ. 4, 19), Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. (Α΄ Κορ. 16, 13).

Οίκος ιζ'

Εναγώνια προτροπή της χριστιανής μητέρας προς τον μάρτυρα υιό της, που επέζησε, να σπεύσει ξανά στο Μαρτύριο, για να κερδίσει μαζί με τους συναγωνιστές του τα ουράνια έπαθλα. Παραβλέπει τα μητρικά της σπλάγγνα και τη γυναικεία ευαισθησία και μεταφέρει στους ώμους της τον πολυαγαπημένο της γιο εναποθέτοντάς τον στα υπόλοιπα σώματα των στρατιωτών, γιατί γνωρίζει ότι το μαρτύριο δεν είναι θάνατος αλλά ανάβαση στον ουρανό⁵⁷.

Κομβικής σημασίας είναι οι γλωσσικοί τύποι *πάθη, φέρουσα* (στ. 1), *ζωής τῆς αἰωνίου* (στ. 3), *ἀπεκδέχεται* (στ. 7), *μὴ λάθη* (στ. 8), και μνημονεύουμε χωρία που απαντώνται: *οὐ γὰρ τῶν ἑαυτοῦ παθῶν ὁ λογισμὸς κρατεῖ* (Α' Μακ. 1, 6), *αὐτοκράτωρ ἐστὶ τῶν παθῶν ὁ εὐσεβῆς λογισμὸς*. (Α' Μακ. 1, 7), *δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς, ὡς ἔφην, κατὰ τῶν παθῶν ἀριστεῦσαι* (Α' Μακ. 2, 18), *δυνατὸς γὰρ ὁ σώφρων νοῦς, ὡς ἔφην, νικῆσαι τὰς τῶν παθῶν ἀνάγκας* (Α' Μακ. 3, 17), *ἦσαν γὰρ περίφρονες τῶν παθῶν καὶ αὐτοκράτορες τῶν ἀλγηδόνων*, (Α' Μακ. 8, 28), *μὴ βαρέως φέρε* (Γέν. 31, 35), *πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν* (Δευτ. 1, 12), *ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτοῦ* (Β' Παρ. 2, 6), *οὐκ ἐνέγκας δὲ τὴν ὑπερηφανίαν* (Εσθήρ 8, 12), *ψυχὴ ἐν πλησμονῇ οὕσα κηρίοις ἐμπαιζει, ψυχὴ δὲ ἐνδεεῖ καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα φέρει*. (Παρ. 27, 7), *τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρμβολῆς τὸν ὄνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες* (Εβρ. 13, 13), *καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐξεγερθήσονται, οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον* (Δαν. 12, 2), *τὴν εὐσέβειαν μᾶλλον ἠγάπησεν τὴν σφύζουσαν εἰς αἰώνιον ζωὴν κατὰ Θεόν*. (Α' Μακ. 15, 3), *Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;* (Ματθ. 19, 16), *καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναικὰ ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει* (Ματθ. 19, 29), *καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον* (Ματθ. 25, 46), *ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον*. (Μάρκ. 10, 30), *ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον*. (Λουκ. 18, 30), *ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον* (Ιωάν. 3, 14-15), *ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν*. (Ιωάν. 3, 36), *ἵνα ὡσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν*. (Ρωμ. 5,

⁵⁷ Σιμωνοπετρίτης (2017) 89

21), Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε (Α΄ Ἰωάν. 5, 13), φθεγγόμενος ἄδικα οὐδεὶς μὴ λάθῃ (Σοφ. Σολ. 1, 8), λέληθε δὲ αὐτὸν οὐδὲν ὧν πράσσοσιν, (Ἰωβ 34, 21), καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελε γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. (Μᾶρκ. 7, 24), ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. (Λουκ. 8, 47), τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς (Β΄ Πέτ. 3, 8), σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, (Φιλ. 3, 20), ἀπειθήσασι ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, (Α΄ Πέτ. 3, 20), ἡμεῖς γὰρ Πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα (Γαλ. 5, 5), εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. (Ρωμ. 8, 25).

Οἶκος ιη΄

Ζωηρότερη έκφραση της αγωνίας και του ψυχικού μαρτυρίου της προαναφερθείσης χριστιανής μητέρας με έντονες συνεχείς προτροπές προς τον υιό της, τις οποίες διακρίνει μία τρυφερότητα ανάμικτη με συγκαλυμμένη και αδιόρατη σκληρότητα, η οποία δικαιολογείται από την αγωνιώδη και επείγουσα μέριμνά της για την αιώνια αποκατάσταση του πεφιλημένου της τέκνου. Με κλιμάκωση του λόγου, που επιτυγχάνει μία ατμόσφαιρα αδημονίας, ισχυρής προσμονής και ανυπερθέτου επιταγής, προκειμένου ο υιός να εκτελέσει την επιθυμία της. Χρησιμοποίηση υπέροχης μεταφοράς των ὠμων που βαστάζουν τον μάρτυρα υιό της ως μήτρας νέου επικείμενου πνευματικού τοκετού του στην άφθαρτη και ατελεύτητη ζωή της αιωνιότητας.

Αναφορικά με τους γλωσσικούς τύπους θεωρήσαι (στ. 1), ἀγωνιώσαν (στ. 2), στέργουσα, κυφορεῖσαι (στ. 6), μήτραν μιμουμένους (στ. 7), σκιρτήσω (στ. 8) καταγράφουμε ανάλογα σημασιολογικά χωρία από τη Βίβλο: ἐὰν δὲ συναγάγῃ χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ πᾶν πρᾶγμα ὠραῖον καὶ ἴδῃσι γυναῖκα μίαν καλὴν τῷ εἶδει καὶ τῷ κάλλει, ταῦτα πάντα ἀφέντες, εἰς αὐτὴν ἐκκέχησαν καὶ χάσκοντες τὸ στόμα θεωροῦσιν αὐτήν, (Α΄ Ἐσ. 4, 19), καὶ ἐθαύμαζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι ἔβλεψε. (Γωβίτ 11, 15), ὡς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητὰ καὶ ὡς σπινθῆρός ἐστι θεωρήσαι. (Σοφ. Σειρ. 42, 22), οὐκ ἂν ἔφριττον οἱ θεωροῦντες μητέρα ἐπὶ τέκνων δι' εὐσέβειαν ποικίλας βασάνους μέχρι θανάτου ὑπομείνασαν; (Δ΄ Μακ. 17, 7), ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι τὸν τάφον (Ματθ. 28, 1), ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσὴ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται (Μᾶρκ. 15, 47), καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκευὸς τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, (Πράξ. 10, 11), καὶ μετέβαλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ

βασιλέως εἰς πραΐτητα, καὶ ἀγωνιάσας ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ (Ἐσθῆρ 5, 1), στέρξον φίλον καὶ πιστώθητι μετ' αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. (Σοφ. Σειρ. 27, 17), ὡς ὅστ' ἂ ἐν γαστρὶ κροφορούσης, οὕτως οὐ γνώσῃ τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, ὅσα ποιήσῃ σὺν τὰ πάντα. (Ἐκκ. 11, 5), Ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ Θεὸς καὶ ἀνέφξεν αὐτῆς τὴν μήτραν (Γέν. 30, 22), δὸς αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν (Ὠσηὲ 9, 14), καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης που ὑπάρχων καὶ τὴν νέκρωσιν μήτρας Σάρρας (Ῥωμ. 4, 19), παροῦσάν τε μιμοῦνται αὐτὴν (Σοφ. Σολ. 4, 2), μιμήσασθέ με, ἀδελφοί, (Δ' Μακ. 9, 23), μιμησώμεθα τοὺς τρεῖς τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀσσυρίας νεανίσκους (Δ' Μακ. 13, 9), αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθε ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, (Β' Θεσ. 3, 7), μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. (Γ' Ἰωάν. 11), μιμεῖσθε τὴν πίστιν (Ἐβρ. 13, 7), ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· (Λουκ. 1, 41), ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου (Λουκ. 1, 44), χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τῷ οὐρανῷ (Λουκ. 6, 23).

Οἶκος ιθ'

Επίκληση πρὸς τον Σωτήρα Χριστό, ἡ ὁποία επισφραγίζει καὶ κατακλείει τὸ κοντάκιον τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων. Ὑμνος δοξολογικὸς καὶ ἱκεσία πρὸς τον Χριστό γιὰ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στη δόξα τῶν μαρτύρων, γιὰ ἐδραίωσή τους στον θεῖο φόβο καὶ σεβασμὸ καὶ γιὰ ἀπαλλαγὴ τους ἀπὸ τις θλίψεις με τις πρεσβεῖες τῶν ἁγίων μαρτύρων, πρὸς τους ὁποίους ἀναπέμπεται ὑστάτο ἐνθουσιαστικὸ ἐγκώμιο. Οἱ μάρτυρες ἀνήλθαν στον οὐρανὸ καὶ δοξάστηκαν ἀπὸ τον Χριστὸ κατακτώντας ἔτσι τὴν ἀγιότητα. Ἀκτινοβολοῦν πλέον στη Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Ἀπὸ τα λεξιλογικὰ στοιχεῖα του ἐπιλόγου ξεχωρίζουν τα Ἡλιε ἄδυτε, ἄσβεστε, ἐπιλάμπων (στ. 1), καταύγασον (στ. 2), ἀγίασον (στ. 4), ποιῖμνην (στ. 6), θλίψεων λυτρούμενοι (στ. 7), καὶ μνημονεύουμε τα κάτωθι χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς: ὡς ἡλῖος ἐκλάμπων ἐπὶ ναὸν Ὑψίστου καὶ ὡς τόξον φωτίζον ἐν νεφέλαις δόξης (Σοφ. Σειρ. 50, 7), καὶ δύσεται ὁ ἡλῖος ἐπὶ τοὺς προφήτας (Μιχαίας 3, 6), τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἡλῖος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν (Ματθ. 13, 43), ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἡλῖος (Ματθ. 17, 2), ὁ ἡλῖος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν (Ἐφ. 4, 26), εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμπαν με φῶς (Πράξ. 26, 13), κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ (Ματθ. 3, 12), καλὸν σοὶ ἐστὶ κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέεναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον (Μάρκ. 9, 43), κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ (Λουκ. 3, 17), τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἐπέλαμψεν ἡμῖν (Σοφ. Σολ. 5, 6), οὔτε ἄστρον ἔκλαμπροι φλόγες καταναγάζειν ὑπέμενον τὴν

στουγνήν εκείνην νύκτα (Σοφ. Σολ. 17, 5), ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες πυρός. (Α' Μακ. 6, 39), ἀγιάσω τὴν σκηνήν τοῦ μαρτυρίου καὶ τὸ θυσιαστήριον (Ἔξ. 29, 44), ἠγίασεν Ἀαρὼν καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ (Λευ. 8, 30), χιτῶνα λινοῦν ἠγιασμένον ἐνδύσεται (Λευ. 16, 4), ἠγίασε τὸν Ἰεσοαὶ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ (Α' Βασ. 16, 5), ἠγίασε τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος (Ψαλμ. 45, 5), ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου (Ματθ. 6, 9), ὁ πατήρ ἠγίασε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, (Ἰωάν. 10, 36), ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι (Ἰωάν. 17, 17), ἵνα αὐτὴν ἀγίαση καθάρισας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι (Ἐφ. 5, 26), προπορεύεσθε ἔμπροσθέν μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀνὰ μέσον ποιίμνης καὶ ποιίμνης (Γέν. 32, 16), ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιίμνην αὐτῶν (Λουκ. 2, 8), καὶ γενήσεται μία ποιίμνη, εἰς ποιίμνην. (Ἰωάν. 10, 16), τίς ποιμαίνει ποιίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποιίμνης οὐκ ἐσθίει; (Α' Κορ. 9, 7), καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε ἕξ ὁ Κύριος, ὃς ἐλυτρώσατο τὴν ψυχὴν μου ἐκ πάσης θλίψεως, (Γ' Βασ. 1, 29), λύτρωσαι, ὁ Θεὸς, τὸν Ἰσραὴλ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ (Ψαλμ. 24, 22), Κύριε, βοήθησον ἡμῖν καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου (Ψαλμ. 43, 27), ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα, ταῖς χερσὶ μου νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην (Ψαλμ. 76, 3), διότι οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ ἀφήσιν ἀμαρτίας καὶ σφάζει ἐν καιρῷ θλίψεως (Σοφ. Σειρ. 2, 11), καὶ ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλῆθος ἐλέους καὶ ὀνόματός σου ἐκ βρυγμῶν ἐτοιμῶν εἰς βρῶμα, ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχὴν μου, ἐκ πλειόνων θλίψεων (Σοφ. Σειρ. 51, 3).

ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το μέτρο του κοντακίου είναι ρυθμοτονικό, βασιζόμενο στην εναλλαγή τονισμένων και άτονων συλλαβών. Πιο αναλυτικά:

Προοίμια

-|---- | -- | -- | (→) (→)
-|---- | -- | -- | (→)
- | ----- | -- (x x →) (→)
-- | ---- | - | -- | - (→)
-- | ---- | - | -- | - (x) (→)
- | -- | --

Οίκοι

| -- | -- | ----- | ---- - | -- | -- (→)
---- | -- | --
| ---- | ---- | -- | ----- | -- | -- (→)
-- | -- | ----- | ----- | -- | - (→) (→)
----	-----	--	---- (	→) (→)
----	-----	--	----	-- (→) (→)
-	--	----	--	-- (→) (x)
-	--	--

Παρατηρήσεις στα Προοίμια:

1. Απόλυτη ισοστιχία (με έξι στίχους).
2. Ισοσυλλαβία παρατηρείται μόνο στο έκτο στίχο, όπως και ομοτονία.
3. Κατά τ' άλλα, στους πρώτους πέντε στίχους δεν έχουμε ισοσυλλαβία. Μικρότερη παρέκκλιση παρατηρείται στον δεύτερο και στον τέταρτο στίχο (μία συλλαβή). Στον πρώτο και στον πέμπτο στίχο έχουμε παρέκκλιση μέχρι και δύο συλλαβών, ενώ στον τρίτο στίχο η παρέκκλιση είναι τριών ή τεσσάρων συλλαβών.
4. Παρατηρούμε ότι υπερτερούν οι δεκατρισύλλαβοι στίχοι (έξι), ακολουθούν οι δωδεκασύλλαβοι (τρεις), όπως και οι δεκατετρασύλλαβοι (τρεις). Οι δεκαπεντασύλλαβοι είναι δύο και υπάρχει και ένας δεκαεξασύλλαβος. Φυσικά, όλοι οι τελευταίοι στίχοι (έκτοι) είναι επτασύλλαβοι.
5. Οι περισσότερες κατά σειρά άτονες συλλαβές είναι στους τρίτους στίχους (επτά), ενώ οι περισσότερες τονιζόμενες συλλαβές ανά στίχο (τέσσερις) είναι στους πρώτους, δεύτερους, τέταρτους και πέμπτους στίχους. Στους τρίτους και στους πέμπτους στίχους παρατηρούμε και ελεύθερες επιλογές ανάμεσα στην τονιζόμενη και άτονη συλλαβή.

Παρατηρήσεις στους Οίκους:

1. Απόλυτη ισοστιχία με εννέα στίχους, εκ των οποίων ο τελευταίος είναι παντού ο ίδιος.
2. Στον πρώτο στίχο υπάρχει ισοσυλλαβία, εκτός αυτού του δέκατου έβδομου οίκου, που έχουμε μία συλλαβή παραπάνω. Όσον αφορά τον πρώτο στίχο, απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις δεύτερες, πέμπτες, έκτης, έβδομες, όγδοες, ένατες, δέκατες τρίτες, δέκατες τέταρτες, δέκατες ένατες και εικοστές δεύτερες συλλαβές.
3. Στον δεύτερο στίχο έχουμε απόλυτη ισοσυλλαβία. Όσον αφορά τον δεύτερο στίχο, απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις τέταρτες, πέμπτες, έβδομες, όγδοες και ένατες συλλαβές.
4. Στον τρίτο στίχο των οίκων έχουμε είκοσι δύο συλλαβές, εκτός από τον δεύτερο και τον δέκατο οίκο που έχουμε είκοσι τρεις. Μάλιστα, οι δεύτερες,

έκτες, όγδοες, δέκατες, ενδέκατες, δέκατες τέταρτες, δέκατες ένατες και εικοστές δεύτερες συλλαβές έχουν απόλυτη ομοτονία.

5. Οι τέταρτοι στίχοι έχουν κατά βάση είκοσι δύο συλλαβές (στον πρώτο, τέταρτο, ένατο, δέκατο πέμπτο οίκο έχουν είκοσι τρεις συλλαβές και στον δωδέκατο είκοσι μία). Απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις πρώτες, πέμπτες, δέκατες τέταρτες συλλαβές και εικοστές δεύτερες και εικοστές τρίτες όπου υπάρχουν.
6. Οι πέμπτοι στίχοι των οίκων έχουν δεκαεπτά συλλαβές, με εξαίρεση αυτούς των τετάρτου, έκτου, ενδέκατου, δέκατου τέταρτου οίκου που έχουν δεκαοκτώ συλλαβές και αυτού του δέκατου οίκου που έχουν δεκαπέντε. Απόλυτη ομοτονία υπάρχει στις τρίτες, όγδοες, δέκατες πέμπτες συλλαβές και, όπου υπάρχουν, στις δέκατες έκτες, δέκατες έβδομες και δέκατες όγδοες συλλαβές.
7. Στους έκτους στίχους έχουμε απόλυτη ισοσυλλαβία δεκαέξι συλλαβών. Απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στις τέταρτες, έκτες, έβδομες, όγδοες, δέκατες, δωδέκατες, δέκατες τέταρτες, δέκατες πέμπτες και δέκατες έκτες συλλαβές.
8. Οι έβδομοι στίχοι έχουν είκοσι συλλαβές. Όμως, αυτοί του δέκατου έβδομου και του δέκατου ένατου οίκου έχουν είκοσι μία συλλαβές και αυτός του έκτου οίκου είκοσι δύο. Απόλυτη ομοτονία παρατηρείται στην ένατη, δέκατη τρίτη και δέκατη έκτη συλλαβή και στην εικοστή πρώτη συλλαβή, όπου υπάρχει.
9. Οι όγδοοι στίχοι έχουν δεκατέσσερις συλλαβές με εξαίρεση τον δωδέκατο και δέκατο όγδοο οίκο που έχουν στους όγδους στίχους τους δεκαέξι συλλαβές και τον όγδοο οίκο που έχει στον όγδοο στίχο του δεκαπέντε συλλαβές. Απόλυτη ομοτονία έχουμε μόνο στην τρίτη και δέκατη πέμπτη συλλαβή.
10. Στον ένατο στίχο οι οίκοι παρουσιάζουν απόλυτη ισοσυλλαβία με επτά συλλαβές και απόλυτη ομοτονία .

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Εικόνες: Ο ποιητής χρησιμοποιεί αρκετές εικόνες, εκ των οποίων κάποιες είναι στατικές, άλλες κινητικές και κάποιες οπτικές, αλλά και ακουστικές.

Οι μάρτυρες είναι ενδεδυμένοι με τη φωτιά της Θεότητας (προοίμιο I, στ. 2-3), οι άγιοι υποδέχονται τις ουράνιες αχτίδες (προοίμιο I, στ. 5), οι μάρτυρες μπαίνουν γυμνοί στη λίμνη (προοίμιο II, στ. 2), οι μάρτυρες υπομένουν με γενναιότητα τις τιμωρίες των τυράννων και χαίρονται οι ουράνιες δυνάμεις και ο επίγειος κόσμος (προοίμιο III, στ. 3-5), οι μάρτυρες βλέπουν τα θαύματα και τα πάθη του Χριστού (οίκ. α', στ. 1-2), οι μάρτυρες δε φοβούνται τις πνοές των ανέμων (οίκ. β', στ. 5), οι άγιοι, εκτείνοντας το νου και τα μάτια στον ουρανό, ανακαλύπτουν το μαργαριτάρι (οίκ. β', στ. 7-8), οι άγιοι μαστιγώνονται (οίκ. γ', στ. 5), ανεβαίνουν στην παλαιίστρα και συντρίβουν τον εχθρό (οίκ. γ', στ. 8), ο εχθρός καίει τους μάρτυρες και τους διασκορπίζει (οίκ. δ', στ. 1), ο πιστός περισυλλέγει τα οστά των αγίων (οίκ. δ', στ. 3), οι μάρτυρες νικούν τον τύραννο ρίχνοντάς τον στη γη (οίκ. δ', στ. 7-8), ο τύραννος πέφτει από τον θρόνο, σέρνεται στη γη και βρίσκεται κάτω από αυτών που έκοψε τα κεφάλια (οίκ. ε', στ. 3-4, 7), ο πανούργος έριξε βέλος και νέκρωσε τον Αδάμ (οίκ. ζ', στ. 1), ο διάβολος καταπατάται από πόδια ασήμαντων (οίκ. η', στ. 7), ο διάβολος αμαυρώνει την ομορφιά του ουρανού από τον καπνό των θυσιών του και ο Θεός σκύβει να δει την αιμόφυρτη γη (οίκ. θ', στ. 3-4), έκπληξη κυριαρχεί στον διάβολο, τρέμει ακούγοντας τον Χριστό, φοβάται τους μάρτυρες και το ξύλο του Σταυρού (οίκ. ι', στ. 2, 5-7), οι μάρτυρες ανεβαίνουν στην παλαιίστρα και συντρίβουν τον διάβολο (οίκ. ιδ', στ. 8), οι άγιοι βρίσκονται σε τάφο, όπως σε δωμάτιο γάμου (οίκ. ιε', στ. 7), η λίμνη υποδέχεται τους μάρτυρες, τα στεφάνια έρχονται από τον ουρανό, ο διάβολος κλέβει έναν από τους μάρτυρες και η χάρη εισάγει άλλον στη θέση του (οίκ. ις', στ. 1, 4, 5-7), η μητέρα υπομένει βλέποντας τον γιο της να ψυχορραγεί και δακρυσμένη του φωνάζει (οίκ. ιζ', στ. 1, 4), ο ήλιος λάμπει πάνω στους μάρτυρες (οίκ. ιθ', στ. 1).

Κοσμητικά επίθετα: Απαντούν ελάχιστα, ενώ παρατηρούμε πως η πλειονότητα των λέξεων είναι ουσιαστικά.

ύγρόν (προοίμιο I, προοίμιο III, στ. 1, 1), *ἄγιοι* (προοίμιο I, στ. 3), *ἀθλοφόροι* (προοίμιο II, στ. 4), *κρνερά* (προοίμιο III, στ. 2), *έκούσιον* (οίκ. α', στ. 2), *φθαρτόν, φιλόφθορον, ἀφριῶντα, πανάγιοι* (οίκ. β', στ. 2, 6, 7), *πολύαθλοι* (οίκ. γ', στ. 7), *ἄγιοι* (οίκ. ε', στ. 1), *ἄγιοι* (οίκ. ζ', στ. 8), *ἀθλοφόροι* (οίκ. ζ', στ. 7), *πανούργος* (οίκ. η', στ. 2), *αίμόφυρτον* (οίκ. θ', στ. 4), *έντιμον, ένδοξον* (οίκ. ιβ', στ. 4), *φαιινά, κακαί, χρηστά, κενῆς* (οίκ. ιγ', στ. 1, 4, 5), *ἄγιοι, πολύαθλοι*

(οίκ. ιδ', στ. 3, 7), *έρχόμενα* (οίκ. ις, στ. 4), *γλυκύτατον, ἄγιοι* (οίκ. ιη', στ. 3, 8), *ἄδυτε, ἄσβεστε, ἀκατάληπτε, τερπνὴν* (οίκ. ιθ', στ. 1, 6).

Μεταφορές: Διευρύνουν το σημασιολογικό περιεχόμενο των λέξεων και εμπλουτίζουν τη γλώσσα.

τὸ πῦρ τὸ τῆς θεότητος, ὃ ἐνεδύσασθε, (προοίμιο I, στ. 2-3), *πρὸς παγετὸν γὰρ καὶ κρύος παραταξάμενοι* (προοίμιο I, στ. 4), *τὰς ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεξάμενοι*, (προοίμιο I, στ. 5), *ἀγάλλονται τῶν οὐρανῶν αἱ δυνάμεις*, (προοίμιο III, στ. 4), *τὸν μαργαρίτην οὐκ ἐν τῇ ἀβύσσῳ ἐφεύρατε, πανάγιοι, ἀλλ' ἄνω πετάσαντες τὸν νοῦν σὺν τοῖς ὄμμασι*, (οίκ. β', στ. 7-8), *ὥφθη δὲ ἡ ὕβρις αὐχός, δόξαν προσφέρουσα*, (οίκ. γ', στ. 3), *τῇ πάλῃ ἐπέβητε, καὶ τὸν ἐχθρὸν ῥήξαντες*, (οίκ. γ', στ. 8), *τὸν τύραννον ὑμεῖς ἐνίκησατε, εἰς γῆν τοῦτον ῥίψαντες*, (οίκ. δ', στ. 7-8), *καὶ ὁ πρότερον ἄνωθεν πεσὼν ὀλέθριος κάτω ἔρπει ὁ ἄθλιος* (οίκ. ε', στ. 4), *ὧν ἔτεμεν κάρας, τούτων ὑπὸ πόδας καὶ κεῖται καὶ νενίκηται παλάμην ἀνέτεινε καὶ κράζει πατούμενος* (οίκ. ε', στ. 7-8), *οὐρανοῦ δὲ κάλλος ἐκμολύνων ἡμαύρωσεν ἐκ καπνοῦ τῶν θυσιῶν αὐτοῦ* (οίκ. θ', στ. 3), *διὰ τοῦτο ὁ ὕψιστος ἐξ ὕψους διέκυψεν γῆν ἰδεῖν τὴν αἰμόφυρτον* (οίκ. θ', στ. 4), *τῇ πάλῃ ἐπέβητε καὶ ῥήξαντες τὸν Σατὰν*, (οίκ. ιδ', στ. 8), *ψυχὰς πιστῶν φρουροῦσι* (οίκ. ιε', στ. 6).

Παρομοιώσεις: Προβάλλουν σύντομες και προσφέρουν στον ύμνο παραστατικότητα και σαφήνεια.

Ὅλον τὸν βίον ἠγούμενοι ματαιότητα καὶ ὡς ὄναρ παράγοντα φθαρτὸν ὁμοῦ καὶ φιλόφθορον, (οίκ. β', στ. 1-2), *τὸ γὰρ σκῆνος ὡς σκάφος ὑμῶν λογισάμενοι*, (οίκ. β', στ. 4), *ὡς πολυάθλοι τῇ πάλῃ ἐπέβητε*, (οίκ. γ', στ. 7-8), *πῦρ καὶ τὰς βασάνους καὶ στρεβλώσεις ὡς λίθινοι ὑπεμείνατε, ἄγιοι* (οίκ. ιδ', στ. 3), *τούτους νῦν ἐν τάφῳ ὥσπερ ἐν θαλάμῳ ὀρῶντες*, (οίκ. ιε', στ. 7), *Ἔλαβεν λίμνη τοὺς μάρτυρας ὥσπερ βάπτισμα ἀποπλῦνον τὰ πταίσματα* (οίκ. ις, στ. 1), *ὡς ἐν κοιλίᾳ πάλιν βαστάζω, ὃν ἔτεκον ἐν πόνοις* (οίκ. ις, στ. 5), *ἐγὼ νῦν τοὺς ὤμους δείξω ὥσπερ μήτραν μου δευτέραν* (οίκ. ις, στ. 6), *Ἦν θεωρῆσαι τὸ γύναιον ὡς ἐγγάστριον ὠδίνουσαν τὸ δεύτερον*, (οίκ. ιη', στ. 1).

Επαναλήψεις: Εφύμνιο, *Μάτην φασὶν οἱ ἀνόητοι ὡς τὰ μέλλοντα προγινώσκει διάβολος· μάτην πλανᾶσαι, ὧ ἄνθρωπε* (οίκ. ια', στ. 1-2), *αἰρετὸν ἦν αὐτῷ Ἀδὰμ βλέπειν ἔντιμον ἢ ληστήν βλέπειν ἔνδοξον* (οίκ. ιβ', στ. 4), *Πῶς ταῦτα οὐκ ἔγνω, εἰ πάντα γινώσκει; Πῶς ἔλαθεν τὸν δόλιον*, (οίκ. ιβ', στ. 7).

Υπερβατό: Η απουσία συντακτικής και λογικής ενότητας μεταξύ των λέξεων προσδίδει ισχυρή εντύπωση.

καὶ τὰς ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεξάμενοι (Προοίμιο I, στ. 5), *Τὰ ὄπλα τῆς σαρκὸς ἀπορρίψαντες πάντα* (Προοίμιο II, στ. 1), *τὸν μηδὲν ἡδίκηκότα* (οἰκ. γ', στ. 6), *ὁ γὰρ πίστει κτησάμενος* (οἰκ. δ', στ. 4), *ἀλλ' ὁ Ἰούδαν πάλαι συλήσας* (οἰκ. ις', στ. 5).

Παρηγήσεις: Η ευχάριστη ακουστική ομοηχία που δημιουργείται συμβάλλει στην έντονη προβολή του νοήματος, καθώς δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένες λέξεις.

σπεύδουσιν παθόντα ἀνταμείψασθαι πάθει καὶ θανάτῳ τὸν θάνατον, (οἰκ. α', στ. 3), *Ταῦτα καὶ τοιαῦτα λέγοντες εἰκότως* (οἰκ. α', στ. 7), *φθαρτὸν ὁμοῦ καὶ φιλόφθορον*, (οἰκ. β', στ. 2), *τῶν αἰὲ μενόντων ἐγενήθητε ἔμποροι*, *ζωὴν θανάτῳ πορίσαντες* (οἰκ. β', στ. 3), *πνοὰς ἀνέμων μὴ πτοηθέντες*, *τῷ Πνεύματι θαρροῦντες* (οἰκ. β', στ. 5), *Αἱ ἀλύσεις γὰρ λύσιν ὑμῖν προεξένησαν*, *καὶ στεφάνους αἱ βάσανοι* (οἰκ. γ', στ. 4), *τοῦτον θεωροῦντες καλῶς προεστῶτα τῶν ἄθλων*, *ὡς πολυάθλοι* (οἰκ. γ', στ. 7), *ὁ γὰρ πίστει κτησάμενος ὑμῶν ἕνα λείψανον ἑαυτῷ πάντας κέκτηται* (οἰκ. δ', στ. 4), *ὁ θρασὺς κατὰ τῶν πράων τούτους πράως κολακεύει* (οἰκ. ε', στ. 6), *τὸν πρωτόπλαστον ῥήμασι πεσεῖν ὑπέπεισε*, *τούτους δὲ οὔτε πράγμασιν* (οἰκ. ζ', στ. 4), *ὄτι πρῶτον κολακεύει καὶ μετέπειτα κολάζει* (οἰκ. ζ', στ. 6), *ἄνακτα δουλώσας, δυνάστας πατήσας*, *πτωχῶν ποσὶ πεπάτηται* *πτωχεύει ὡς αἰὲ πτωχός*, (οἰκ. η', στ. 7-8), *διὰ τοῦτο ὁ ὕψιστος ἐξ ὕψους διέκυψε γῆν ἰδεῖν τὴν αἰμόφυρτον* (οἰκ. θ', στ. 4), *Πῶς ταῦτα οὐκ ἔγνων*, *εἰ πάντα γινώσκει*; (οἰκ. ιβ', στ. 7), *Τοῦτον θεωροῦντες καλῶς προεστῶτα τῶν ἄθλων*, *ὃ πολυάθλοι*, (οἰκ. ιδ', στ. 7), *καὶ ἐγενήθησαν ὄνειδος οἱ ἀποκτείναντες, οἱ κτανθέντες δὲ καύχημα* (οἰκ. ιε', στ. 4), *δεσμῶν ἡμᾶς ῥύσασθε* *δεσμὰ γὰρ πατήσαντες*, (οἰκ. ιε', στ. 8).

Ομοιοτέλετο: Η ομοηχία λέξεων ως προς το καταληκτικό τους μέρος εντείνει το ενδιαφέρον των ακροατών.

πρὸς παγετὸν γὰρ καὶ κρύος παραταξάμενοι καὶ τὰς ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεξάμενοι, (Προοίμιο I, στ. 4-5), *τῷ κρύει σφιγγόμενοι καὶ τῇ πίστει θαλπόμενοι* (Προοίμιο II, στ. 3), *Τοῦ Ἰησοῦ τὰ παθήματα καὶ τὰ θαύματα κατιδόντες οἱ μάρτυρες* (οἰκ. α', στ. 1), *φθαρτὸν ὁμοῦ καὶ φιλόφθορον* (οἰκ. β', στ. 2), *πνοὰς ἀνέμων μὴ πτοηθέντες*, *τῷ Πνεύματι θαρροῦντες* *τὸν βυθὸν δὲ ἀφριῶντα ἐγέλασατε περῶντες* (οἰκ. β', στ. 5-6), *γαῖαν καὶ θάλασσαν ἔπλησεν* (οἰκ. δ', στ. 2), *Ἵψους αὐτὸν κατεβάλετε οὐ κρατήματι*, *ἀλλὰ ῥήματι*, *ἄγιοι*, (οἰκ. ε', στ. 1), *ἤκουσε τοῦ λόγου καὶ τοῦ θρόνου κατήνεκται καὶ τὸ κράτος ἀπώλεσε* (οἰκ. ε', στ. 3), *καὶ ὁ πρότερον ἄνωθεν πεσὼν ὀλέθριος κάτω ἔρπει ὁ ἄθλιος* (οἰκ. ε', στ. 4), *ἐκείνῳ βασκαίνων ὑπισχεῖτο καὶ τούτοις ἐπηγγέλλετο*, *τῷ Ἀδὰμ θεοποιῖαν καὶ τοῖς μάρτυσιν ἀξίαν* (οἰκ. ζ', στ. 5-6), *ἃ οὐκ ἔχει, παρέχει* (οἰκ. ζ', στ. 7), *δεικνὺς ἀξίαν καὶ τιμωρίαν*, *ἐγνώσθη ὁ πανοῦργος* (οἰκ. ζ', στ. 5), *τὸν Σολομῶντα ὡς ῥαθυμοῦντα κατέσχεν ὑπουργοῦντα*, (οἰκ. η', στ. 5), *ἄνακτα δουλώσας*,

δυνάστας πατήσας (οίκ. η', στ. 7), ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς ἀχρόνως, ἐκ δὲ τῆς μητρὸς ἀφθόρως (οίκ. θ', στ. 6), καὶ <όμοῦ> συνταράττεται καὶ τεταπείνεται καὶ εἰς χάος λελόγισται. (οίκ. ι', στ. 4), Ἄρα ποιὸν αἰρετώτερον τῷ Βελίαρ ἦν, θεωρεῖν τὸν πρωτόπλαστον μόνον οἰκοῦντα παράδεισον. (οίκ. ιβ', στ. 1-2), αἰρετὸν ἦν αὐτῷ Ἀδὰμ βλέπειν ἔντιμον ἢ ληστήν βλέπειν ἔνδοξον (οίκ. ιβ', 4), καὶ ἐγενήθησαν ὄνειδος οἱ ἀποκτείναιτες, οἱ κτανθέντες δὲ καύχημα ἔμυκτηρίσθησαν οἱ μανέντες κατὰ τῶν ἀθλοφόρων (οίκ. ιε', στ. 4-5).

Αντιθέσεις: Προσφέρουν ζωηρότητα των συναισθημάτων και παραστατικότητα των εικόνων.

τῷ κρύει σφιγγόμενοι καὶ τῇ πίστει θαλπόμενοι (Προοίμιο II, στ. 3), <<εἰ γὰρ ἔπαθε>>, λέγοντες, <<ὁ ὢν ἀνεύθυνος, πόσῳ μᾶλλον οἱ ὑπεύθυνοι· εἰ ἀμαρτίαν ὁ μὴ ποιήσας θελήσει ἐσταυρώθῃ, πάθωμεν ἡμεῖς προθύμως συλληφθέντες ἀνομίαις>> (οίκ. α', στ. 4-6), καὶ τὸν μαργαρίτην οὐκ ἐν τῇ ἀβύσσῳ ἐφεύρατε, πανάγιοι, ἀλλ' ἄνω πετάσαντες τὸν νοῦν σὺν τοῖς ὄμμασι (οίκ. β', στ. 7-8), γαῖαν καὶ θάλασσαν ἔπλησεν (οίκ. δ', στ. 2), Ὑψους αὐτὸν κατεβάλετε οὐ κρατήματι, ἀλλὰ ῥήματι, ἅγιοι (οίκ. ε', στ. 1), καὶ ὁ πρότερον ἄνωθεν πεσὼν ὀλέθριος κάτω ἔρπει ὁ ἄθλιος (οίκ. ε', στ. 4), νῦν δὲ τῶν γενναίων κἂν ἐπάταξε σώματα, τὰς ψυχὰς οὐκ ἀπέκτεινεν (οίκ. ζ', στ. 3), ὅτι πρῶτον κολακεύει καὶ μετέπειτα κολάζει (οίκ. ζ', στ. 6), ἀλλ' ἐκεῖ δυναστεύσας, ἐνταῦθα ἠσθένησε· τότε ἰσχύσας νῦν δ'ἔπεσε (οίκ. η', στ. 4), ὁ γεννηθεὶς ἄνω πρὸ αἰώνων ἀρχὴν λαμβάνει κάτω, (οίκ. θ', στ. 5).

Προσωποποιήσεις: Προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα .

Ὑμνησεν πᾶσα ἡ ἡπειρος καὶ ἡ θάλασσα Σολομῶντος τὴν σύνεσιν, (οίκ. η', στ. 1), ὅμως δὲ ἡ χάρις ἄλλον ἀντεισάγει εἰς τόπον τοῦ ὀκλάσαντος (οίκ. ιζ', στ. 7).

Ρητορικές ερωτήσεις: Ἄρα ποιὸν αἰρετώτερον τῷ Βελίαρ ἦν, θεωρεῖν τὸν πρωτόπλαστον μόνον οἰκοῦντα παράδεισον, ἢ γὰρ ὅτι βλέπει πλῆθος νῦν τῶν πιστευόντων; (οίκ. ιβ', στ. 1-3), Πῶς ταῦτα οὐκ ἔγνω, εἰ πάντα γινώσκει; Πῶς ἔλαθεν τὸν δόλιον, ὅτι ἐκ τοῦ Ἀδὰμ γίνεται πιστοὺς προσκυνεῖν βοῶν (οίκ. ιβ', στ. 7-8).

Σχήμα πολυσύνδετο: Προσδίδει συναισθηματικὴ φόρτιση και ἀπλότητα στο ὕφος.

πρὸς παγετὸν γὰρ καὶ κρύος παραταξάμενοι καὶ τὰς ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεξάμενοι, (Προοίμιο I, στ. 4-5), Ὑβριν ὑμῖν ὁ πολέμιος ὑπελάμβανεν τὰ δεσμὰ καὶ τὴν φρούρησιν καὶ ἀτιμίαν τὰς μάστιγας (οίκ. γ', στ. 1-2), ἤκουσε τοῦ λόγου καὶ τοῦ θρόνου κατήνεκται καὶ τὸ κράτος ἀπόλεσε (οίκ. ε', στ. 3), Ῥίψας τὸ βέλος ὁ δόλιος πάλαι ἔτρωσε τὸν Ἀδὰμ καὶ ἐνέκρωσε καὶ ἀσθενῆ ἀπειργάσατο (οίκ. ζ', στ. 1-2), καὶ <όμοῦ> συνταράττεται καὶ τεταπείνεται καὶ εἰς χάος

λελόγισται. (οίκ. ι', στ. 4), πῦρ καὶ τὰς βασάνους καὶ στρεβλώσεις ὡς λίθινοι ὑπεμείνατε, ἄγιοι (οίκ. ιδ', στ. 3).

Σχήμα ασύνδετο: Δίνεται ζωντάνια και έμφαση στον λόγο.

Ἦλιε ἄδυτε, ἄσβεστε, ἀκατάληπτε, ἐπιλάμπων τοῖς μάρτυσι (οίκ. ιθ', στ. 1) .

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το κείμενο είναι εύληπτο, χωρίς κάποια ιδιαίτερη δυσκολία. Το ύφος είναι απλό και η γλώσσα του αγίου Ρωμανού του Μελωδού είναι ανεπιτήδευτη θυμίζοντας αρκετά τη γλώσσα των συναξαρίων. Δεν είναι λόγια και δεν παρατηρούνται στόμφοι, γιατί ακριβώς ο ύμνος προορίζεται για εκκλησιαστική χρήση και προσευχή του ποιμνίου. Έτσι, ο υμνογράφος χρησιμοποιεί γλώσσα που δεν απέχει πολύ από την ομιλούμενη γλώσσα της εποχής του.

Όσον αφορά τη δομή του ύμνου παρατηρούμε ότι αποτελείται από δύο άνισα μέρη, τρία προοίμια και δεκαεννέα οίκους, οι οποίοι καταλαμβάνουν και τη μεγαλύτερη έκταση. Τα προοίμια αποτελούν την εισαγωγή του ύμνου, ενώ ο δέκατος ένατος οίκος αποτελεί τον επίλογο. Προοίμια και οίκοι συνδέονται με το εφύμνιο <<στεφάνων έτύχετε>> καθώς και μουσικά όχι όμως και μετρικά. Τα πρώτα γράμματα των οίκων σχηματίζουν την ονομαστική ακροστιχίδα <<Τοῦ κυροῦ Ρωμανοῦ ἔπ[η]η>>. Η δομή δεν είναι αυστηρή.

Επιπροσθέτως, μπορούμε να επισημάνουμε τη μεστότητα, την καθαρότητα και τη σαφήνεια των νοημάτων καθώς και τον πλούτο των ιδεών (οι άγιοι αγάπησαν τον Κύριον με όλη τους την καρδιά, προσηλώθηκαν στα Άχραντα Πάθη του Χριστού περιφρονώντας τον θάνατο, επιθύμησαν σφοδρά την άνω Ιερουσαλήμ θεωρώντας μάταια όλα τα γήινα, περιφρόνησαν τιμές και πλούτη, τα λείψανα των αγίων είναι πηγή ιαμάτων, η καλή ομολογία <<Χριστιανοί έσμεν>> τραυματίζει τον διάβολο, οι άγιοι αρνήθηκαν να υπηρετήσουν τον διάβολο ο οποίος και δεν έχει καμία δύναμη μπροστά στον Χριστό και τον Σταυρό, ο διάβολος δε γνωρίζει τα μελλούμενα, η μετάνοια κατανικά τον διάβολο, την ώρα της δοκιμασίας ο κίνδυνος να κλονιστεί η πίστη είναι πολύ μεγάλος).

Επιπλέον, διαπιστώνουμε ότι ο ποιητής επέλεξε να χρησιμοποιήσει κυρίως λέξεις που έχουν βιβλική παράδοση. Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες που δεν απαντούν στην Παλαιά και την Καινή Διαθήκη: σφιγγόμενοι, θαύματα, άνεύθυνος, ζάλην, προεξένησαν, πολύαθλοι λείψανον, κράτημα, κάρας, άπεργάζομαι, υπέπεισε, θεοποιΐα, συναίμονα, κληρούχας, θήρατρα, λαγνείας, ύπουργοῦντα, φροντιστάς, άνακτα, ρέπειν, έκμολύνων, αίμόφυρτον, άχρόνωσ, άφθόρωσ, συνταράττεται, στρεβλώσεις, ψυχορραγοῦντα, έπαθλα, άδυτε, άκατάληπτε, καθικετεύω, άφθάρτως. Καταδεικνύεται η εντρύφηση του αγίου Ρωμανού τόσο στη βιβλική όσο και στην αρχαία ελληνική γραμματεία. Παράλληλα, αξίζει να τονίσουμε ότι χρησιμοποιείται και η λέξη *φιλόφθορον* που προέρχεται από τη γλωσσοπλαστική δύναμη του ποιητή.

Όσον αφορά το μέτρο συμπεραίνουμε ότι δεν υπάρχει ομοιομορφία τονικών σχημάτων. Κυριαρχούν οι άτονες συλλαβές σε σχέση με τις τονισμένες. Επίσης, τηρείται πιστά η ισοστιχία. Στα προοίμια επικρατεί απόλυτη ισοστιχία με έξι στίχους και στους οίκους απόλυτη ισοστιχία με εννέα στίχους. Ο άγιος Ρωμανός χρησιμοποιεί με άψογο τρόπο την ισοσυλλαβία και την ομοτονία στα προοίμια όπου παρατηρούμε απόλυτη ισοσυλλαβία και απόλυτη ομοτονία στον έκτο στίχο και αντίστοιχα στους οίκους απόλυτη ισοσυλλαβία και απόλυτη ομοτονία στον ένατο στίχο. Γενικά, στα προοίμια δεν έχουμε ισοσυλλαβία και η ομοτονία δεν τηρείται πάντα. Στους οίκους σε κάποιους αντίστοιχους στίχους έχουμε ισοσυλλαβία, ενώ σε άλλους παρατηρούνται μικρές παρεκκλίσεις. Η ομοτονία συλλαβών τηρείται σε ένα μεγάλο βαθμό.

Τέλος, διαπιστώνουμε ότι το κοντάκιο είναι πλούσιο σε καλολογικά στοιχεία και σχήματα λόγου αναδεικνύοντας την αισθητική του λόγου και κάνοντάς τον πιο εκφραστικό, ακριβή, ζωντανό και παραστατικό. Σκοπός άλλωστε του αγίου Ρωμανού ήταν η ενίσχυση της ψυχολογικής εντύπωσης που προκαλούσε ο ύμνος στον εκκλησιαζόμενο, όπως επίσης και η αφομοίωση των μηνυμάτων που ο ποιητής ήθελε να τονίσει. Επιπροσθέτως, γίνεται φανερό πως ο άγιος Ρωμανός φοίτησε σε ρητορική σχολή και πως το έργο των ελλήνων ρητόρων άσκησε επίδραση και στο δικό του έργο, εφόσον χρησιμοποιεί ρητορικά σχήματα λόγου, όπως τις παρηγήσεις, τα ομοιοτέλευτα, τις αντιθέσεις, τις ρητορικές ερωτήσεις. Πρέπει, όμως, να επισημάνουμε ότι το κάνει με τέτοιο τρόπο χωρίς να παρασύρεται από τα μέσα της ρητορικής τεχνικής.

Κονδάκιον τῶν ἁγίων μ' μαρτύρων φέρον ἀκροστιχίδα τήνδε,

Τοῦ κυροῦ Ρωμανοῦ ἐπ[η]η

Προοίμιον

I

Τὸ ξίφος τὸ ὑγρὸν οὐκ ἐπτοήθητε,
θαρροῦντες εἰς τὸ πῦρ τὸ τῆς θεότητος,
ὃ ἐνεδύσασθε, ἅγιοι μάρτυρες·
πρὸς παγετὸν γὰρ καὶ κρύος παραταξάμενοι
5 καὶ τὰς ἐξ ὕψους ἀκτῖνας ὑποδεξάμενοι,
στεφάνων ἐτύχετε.

II

Τὰ ὄπλα τῆς σαρκὸς ἀπορρίψαντες πάντα,
εἰσήλθετε γυμνοὶ εἰς τὸ μέσον τῆς λίμνης,
τῷ κρῦει σφιγγόμενοι καὶ τῇ πίστει θαλπόμενοι·
διελθόντες δὲ διὰ πυρός, ἀθλοφόροι,
5 καὶ τοῦ ὕδατος, παρὰ Θεοῦ ἐπαξίως
στεφάνων ἐτύχετε.

III

Τὸ ξίφος τὸ ὑγρὸν <μῆ> πτοούμενοι, ἅγιοι,
ἐν λίμνῃ κρυερᾷ ἐμβληθέντες προθύμως,

⁵⁸ Πολέμησ-Μίνεβα (2016) 108-115.

γενναίως ὑπεμείνατε⁴⁹⁴ τῶν τυράννων τὰς μάστιγας·

νῦν ἀγάλλονται τῶν οὐρανῶν αἱ δυνάμεις,

5 τέρπει, χαίρεται καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅτι

στεφάνων ἐτύχετε.

α΄

Τοῦ Ἰησοῦ τὰ παθήματα καὶ τὰ θαύματα κατιδόντες οἱ μάρτυρες⁴⁹⁵

καὶ τὸν ἐκούσιον θάνατον,

σπεύδουσιν παθόντα ἀνταμείψασθαι πάθεσι καὶ θανάτῳ τὸν θάνατον,

<<εἰ γὰρ ἔπαθε>>, λέγοντες, <<ὁ ὢν ἀνεύθυνος, πόσῳ μᾶλλον οἱ⁴⁹⁶ ὑπεύθυνοι·

5 εἰ ἁμαρτίαν ὁ μὴ ποιήσας θελήσει ἐσταυρώθῃ,

πάθωμεν ἡμεῖς προθύμως συλληφθέντες ἀνομίαις>>.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα λέγοντες εἰκότως, τυράννων κατεπέβητε·

βασάνους μὴ πτήξαντες, εἰς τέλος ἐμμένοντες

στεφάνων ἐτύχετε.

β΄

Ὅλον τὸν βίον ἠγούμενοι ματαιότητα καὶ ὡς ὄναρ παράγοντα

φθαρτὸν ὁμοῦ καὶ φιλόφθορον,

τῶν ἀεὶ μενόντων ἐγενήθητε ἔμποροι, ζωὴν⁴⁹⁷ θανάτῳ πορίσαντες·

.....

494. ἐμείνατε metri causa Tr

495. ἄγιοι in marg. P

496. secl. Krumbacher

497. ζῆν corr. Krumbacher, ζεῖν V

τὸ γὰρ σκῆνος ὡς σκάφος ὑμῶν λογισάμενοι, ζάλην κόσμου ἐφύγετε,

5 πνοὰς ἀνέμων μὴ πτοηθέντες, τῷ Πνεύματι θαρροῦντες·

τὸν βυθὸν δὲ ἀφριῶντα ἐγελάσατε περῶντες

καὶ τὸν μαργαρίτην οὐκ ἐν τῇ ἀβύσσῳ ἐφεύρατε, πανάγιοι,

ἀλλ' ἄνω πετάσαντες τὸν νοῦν σὺν τοῖς ὄμμασι,

στεφάνων ἐτύχετε.

γ'

Ἵβριν ὑμῖν ὁ πολέμιος ὑπελάμβανεν τὰ δεσμὰ καὶ τὴν φρούρησιν

καὶ ἀτιμίαν τὰς μάστιγας·

ᾧφθη δὲ ἡ ὕβρις αὐτοῦ, δόξαν προσφέρουσα, καὶ ὁ πόνος τὸν ἔπαινον.

Αἱ ἀλύσεις γὰρ λύσιν ὑμῖν προεξένησαν,⁴⁹⁸ καὶ στεφάνους αἱ βάσανοι·

5 ἐμαστιγώθητε μὴ σφαλέντες, ἀλλ' ὡς Χριστὸν ποθοῦντες

τὸν μηδὲν ἡδικηκότα καὶ βουλήματι θανόντα·

τοῦτον θεωροῦντες καλῶς προεστῶτα τῶν ἄθλων, ὡς πολυάθλοι

τῇ πάλῃ ἐπέβητε, καὶ τὸν ἐχθρὸν ρήξαντες,⁴⁹⁹

στεφάνων ἐτύχετε.

δ'

Καύσας ὑμᾶς διεσκόρπισεν ὁ πολέμιος· ἀπολλύειν οἰόμενος,

γαῖαν καὶ θαλασσαν ἐπλησεν·

ὅθεν ὁ συλλέξας τὰ ὀστᾶ ὑμῶν εὔρηκεν εὐρωστίαν καὶ ἴασιν·

.....
498. corr. Krumbacher: προσεξένισαν P

499. transp. Krumbacher: ρήξαντες τὸν ἐχθρὸν P

ὁ γὰρ πίστει κτησάμενος ὑμῶν ἕνα⁵⁰⁰ λείψανον ἑαυτῷ πάντας⁵⁰¹ κέκτηται·

5 λιμὸν καὶ δίψαν οὐχ ὑπομένει, οὐ γύμνωσιν ὑφίσταται,

ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν λυπούντων ταῖς εὐχαῖς ὑμῶν ἐκφεύγει

καὶ τῶν πολεμίων λόγον οὐ ποιεῖται, μαθὼν ὅτι τὸν τύραννον

ὑμεῖς ἐνίκησατε, εἰς γῆν τοῦτον ρίψαντες,

στεφάνων ἐτύχετε.

ε΄

Ἵψους αὐτὸν κατεβάλετε οὐ κρατήματι, ἀλλὰ ῥήματι, ἅγιοι,

<<Χριστιανοὶ ἐσμεν>>, λέξαντες·

ἤκουσε τοῦ λόγου καὶ τοῦ θρόνου κατήνεκται καὶ τὸ κράτος ἀπώλεσε·

καὶ ὁ πρότερον ἄνωθεν πεσὼν ὀλέθριος κάτω ἔρπει ὁ ἄθλιος·

5 τῆς γῆς καυχώμενος κυριεύειν, ποῦ στῆναι οὐχ εὐρίσκει·

ὁ θρασὺς κατὰ τῶν πράων τούτους πράως κολακεύει·

ὧν ἔτεμεν κάρως, τούτων ὑπὸ πόδας καὶ κεῖται καὶ νενίκηται·

παλάμην ἀπέτεινε⁵⁰² καὶ κράζει πατούμενος·

<<στεφάνων ἐτύχετε.>>

ς΄

Ῥίψας τὸ βέλος ὁ δόλιος πάλαι ἔτρωσε τὸν Ἀδάμ καὶ ἐνέκρωσε

καὶ ἀσθενῆ ἀπειργάσατο·

.....

500. ἐν corr. Krumbacher

501. πάντα corr. Krumbacher

502. ἀπέτεινε corr. Krumbacher

νῦν δὲ τῶν γενναίων κἄν ἐπάταξε σώματα, τὰς ψυχὰς οὐκ ἀπέκτεινεν·
τὸν πρωτόπλαστον ῥήμασι πεσεῖν ὑπέπεισε, τούτους δὲ οὔτε πράγμασιν·
5 ἐκεῖνῳ⁵⁰³ βασκαίνων ὑπισχνεῖτο καὶ τούτοις ἐπηγγέλετο,
τῷ Ἀδὰμ θεοποιίαν καὶ τοῖς μάρτυσιν ἀξίαν·
ἃ οὐκ ἔχει, παρέχει· ὧν οὐκ ἐξουσιάζει,⁵⁰⁴ δωρεῖσθαι ὑποτίθεται·
διὸ τὴν βουλὴν αὐτοῦ σκεδάσαντες, ἅγιοι,⁵⁰⁵
στεφάνων ἐτύχετε.

ζ´

Οὕτως τὸν Κάϊν ἠρέθισεν ὁ πολέμιος ἀνελεῖν τὸν συναίμονα,
λέγων αὐτῷ ὅτι γίνεται
μόνος γῆς κληροῦχος μετὰ θάνατον τοῦ Ἄβελ, καὶ πιστεύσας ἐφόνευσε.
Τὸν Ἀδὰμ καὶ τὸν Κάϊν πλανήσας ὁ δόλιος, τοὺς ἀγίους οὐκ ἔλαθε·
5 δεικνὺς ἀξίαν καὶ τιμωρίαν, ἐγνώσθη ὁ πανοῦργος
ὅτι πρῶτον κολακεύει καὶ μετέπειτα κολάζει·
τούτου τὰς παγίδας γνόντες, ἀθλοφόροι, ἐφύγετε τὰ θήρατρα,
Χριστοῦ δὲ τοῖς ῥήμασι καλῶς ἀγρευόμενοι,
στεφάνων ἐτύχετε.

η´

Ἔμνησεν πᾶσα ἡ ἥπειρος καὶ ἡ θάλασσα Σολομῶντος τὴν σύνεσιν,
.....

503. corr. Krumbacher: ἐκεῖνον P

504. ἐξουσία metri causa Tr

505. ἅπασαν in marg. P

ἀλλ' ὁ πανοῦργος διάβολος

ἤμβλυνε τὰς φρένας τοῦ σοφοῦ διὰ λαγνείας καὶ εἰδώλοις ἐσπείσατο·

ἀλλ' ἐκεῖ δυναστεύσας, ἐνταῦθα ἡσθένησε· τότε⁵⁰⁶ ἰσχύσας νῦν δ'⁵⁰⁷ ἔπεσε·

5 τὸν Σολομῶντα ὡς ῥαθυμοῦντα κατέσχευεν ὑπουργοῦντα,

τοὺς ἀγίους δὲ ἐφεῦρε φροντιστὰς τῆς εὐσεβείας·

ἄνακτα δουλώσας, δυνάστας πατήσας, πτωχῶν ποσὶ πεπάτηται·

πτωχεύει ὡς ἀεὶ πτωχός, ὑμεῖς δὲ ὡς πλούσιοι

στεφάνων ἐτύχετε.

θ'

Ῥέπειν τοὺς πάντας ἐδίδαξεν πρὸς τὰ εἰδῶλα, βασιλεῖς τε καὶ ἄρχοντας·

γῆς τὴν εὐπρέπειαν ἤμβλυθεν,

οὐρανοῦ δὲ κάλλος ἐκμολύνων ἡμαύρωσεν ἐκ καπνοῦ τῶν⁵⁰⁸ θυσιῶν αὐτοῦ·

διὰ τοῦτο ὁ ὕψιστος ἐξ ὕψους διέκυψεν γῆν ἰδεῖν τὴν αἰμόφυρτον·

5 ὁ γεννηθεὶς ἄνω πρὸ αἰῶνων ἀρχὴν λαμβάνει κάτω,

ἐκ μὲν τοῦ πατρὸς ἀχρόνως, ἐκ δὲ τῆς μητρὸς ἀφθόρως·

τούτου τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μαθόντες οἱ πανάγιοι,

σφαγῆναι ἠρήσαντο⁵⁰⁹ Χριστῷ ζῆν ποθήσαντες

στεφάνων ἐτύχετε.

.....
506. corr. Ma: τότε P

507. corr. Ma: δὲ P

508. secl. Krumbacher

509. ἠρίσαντο corr. Krumbacher

Ἔλοντο πάντα τὰ εἶδωλα καὶ ἀπόλοντο, τοῦ Χριστοῦ ἐνδημήσαντος·

θάμβος κρατεῖ τὸν διάβολον·

δρᾶσαι οὐκ ἰσχύει, ἃ σκεπτόμενος ἠΐρῃσκει· τὴν γὰρ δύναμιν λέλυται·

καὶ <όμοῦ>⁵¹⁰ συνταράττεται καὶ τεταπεινῶται καὶ εἰς χάος λελόγισται.

5 Διπλοῦς αὐτῷ ἔστι φόβος, Χριστοῦ καὶ τῶν ἀγίων·

τὸν Χριστὸν ἀκούων φρίττει καὶ τοὺς μάρτυρας πτοεῖται.

Τοῦ⁵¹¹ σταυροῦ τὸ ξύλον βλέψαι οὐκ ἰσχύει, μαρτύρων δὲ τὰ μνήματα

πτοεῖται θεώμενος καὶ κράζει πατούμενος·

<<στεφάνων ἐτύχετε.>>

Μάτην φασὶν οἱ ἀνόητοι ὡς τὰ μέλλοντα προγινώσκει διάβολος·

μάτην πλανᾶσαι, ὦ ἄνθρωπε·

ὅτι γὰρ οὐκ οἶδεν, διδαξάτω σε τὸ πέρας καὶ τῶν ἔργων ἢ ἐκβασίς·

εἰ ἠπίστατο ὅτι ζωὴν μετὰ θάνατον κομιοῦνται οἱ ἅγιοι,

5 οὐκ ἐθανάτου τοὺς ἀθλοφόρους, ἵνα⁵¹² ζωῆς μὴ τύχωσιν·

εἰ συνῆκεν ὅτι ὄντως εἰς παράδεισον χωροῦσιν,

οὐκ ἔσφαζε τούτους· παντὶ γὰρ σπουδάζει κεκλειῆσθαι τὸν παράδεισον.

510. metri causa add. Ma; ἄμα add. Krumbacher

511. corr. Krumbacher: τὸ P

512. inà Ma

Διὸ⁵¹³ τὴν βουλὴν αὐτοῦ νικήσαντες, μάρτυρες,
στεφάνων ἐτύχετε.

ιβ´

Ἄρα ποῖον αἰρετώτερον τῷ Βελίαρ ἦν, θεωρεῖν τὸν πρωτόπλαστον
μόνον οἰκοῦντα παράδεισον,
ἢ γὰρ ὅτι βλέπει πλῆθος νῦν τῶν πιστευόντων; Ἄλλ´ οὐκ ἤδει τὰ μέλλοντα·
αἰρετὸν⁵¹⁴ ἦν αὐτῷ⁵¹⁵ Ἀδὰμ βλέπειν ἔντιμον ἢ ληστήν βλέπειν ἔνδοξον·
5 ἠδὺς⁵¹⁶ αὐτῷ Κάϊν μὴ φονεύσας ἢ ὁ τελῶνης νήψας·
Σολομῶντα οὐκ ἐζήτει, τὴν δὲ πόρνην ἐπεπόθει.
Πῶς ταῦτα οὐκ ἔγνω, εἰ πάντα γινώσκει; Πῶς ἔλαθεν τὸν δόλιον,
ὅτι ἐκ τοῦ Ἀδὰμ γίνεται⁵¹⁷ πιστοὺς προσκυνεῖν βοῶν⁵¹⁸.
<<στεφάνων ἐτύχετε.>>

ιγ´

Νύξ ἐστι φύσει διάβολος καὶ τὰ μέλλοντα φαινὰ οὐκ ἐπίσταται·
ἄπωσαι τοῦτον, ὃ ἄνθρωπε·
γνώθι τὸν εἰδότα καρδιῶν ἐνθυμήματα καὶ προσκύνει ὡς εὐσπλαγχνον·

513. διὸ P: διὰ Ma

514. αἰρετώτερον Krumbacher

515. τὸν post αὐτῷ metri causa add. Tr

516. εἶθε in margine P

517. ἐκ τοῦ Ἀδὰμ γίνεται: ἀναγκάζεται Maisano

518. βοῆ coni. Krumbacher

ὁμιλῖαι κακαὶ γὰρ χρηστὰ ἦθη φθείρουσιν, ὡς φησὶν ὁ ἀπόστολος·

5 κενῆς σοφίας ἀπάτη λόγων μηδεὶς περιφερέσθω·

κωφωθῶμεν, ὅταν δίχα τοῦ Χριστοῦ ἡμῖν λαλῶσι,

καὶ τοὺς ἀθλοφόρους ζηλώσωμεν πάντες, οὓς πρώην ὁ πολέμιος

καὶ λόγοις καὶ πράγμασι μὴ πείσας, ἐκραύγαζε·

<<στεφάνων ἐτύχετε.>>

ιδ´

Ἵντως ἡμεῖς ἀνεδείχθητε ὑπὲρ ἄνθρωπον, καίπερ ὄντες ἐν σώματι^{·519}

σιδήρου δίκην διήλθετε

πῦρ καὶ τὰς βασάνους καὶ στρεβλώσεις ὡς λίθινοι ὑπεμείνατε, ἅγιοι·

οὐχ ὑμῶν δὲ ἡ δύναμις, ἀλλὰ τοῦ λέξαντος· <<μεθ´ ὑμῶν εἰμι πάντοτε>>,

5 τοῦ προειπόντος· <<μὴ μεριμνᾶτε, τὸ πῶς ἢ τί λαλήσητε^{·520}

ἐν ὑμῖν ἐγὼ λαλήσω καὶ ὑμᾶς ἐγὼ θαρρύνω.>>

Τοῦτον θεωροῦντες καλῶς προεστῶτα τῶν ἄθλων, ᾧ πολυάθλοι,

τῆ πάλη ἐπέβητε καὶ ρήξαντες τὸν Σατάν,

στεφάνων ἐτύχετε.

ιε´

Ἵδατος δίκην ἐξέχεαν οἱ ἀνόητοι τῶν ἁγίων τὰ αἵματα,

ἵν´ ἡμεῖς σχῶμεν ἰάματα·

τούτων δὲ τὰς σάρκας τῷ πυρὶ παραδίδοντες, κλέος μέγα ἐπέθηκαν

.....
519. ἐνσώματοι corr. Krumbacher

520. λαλήσετε corr. Ma

καὶ ἐγενήθησαν ὄνειδος οἱ ἀποκτείναντες, οἱ κτανθέντες⁵²¹ δὲ καύχημα·

5 ἐμυκτηρίσθησαν οἱ μανέντες κατὰ τῶν ἀθλοφόρων·

μετὰ θάνατον γὰρ ζῶσι καὶ ψυχὰς πιστῶν φρουροῦσι·

τούτους νῦν ἐν τάφῳ ὥσπερ ἐν θαλάμῳ ὄρῳντες, ἰκετεύομεν·

<<δεσμῶν ἡμᾶς ῥύσασθε· δεσμὰ γὰρ πατήσαντες,

στεφάνων ἐτύχετε.>>

ις´

Ἔλαβεν λίμνη τοὺς μάρτυρας ὥσπερ βάπτισμα ἀποπλῦνον⁵²² τὰ πταίσματα·

ἐκεῖ γὰρ τότε ὑπάρχοντες,

εὖρον ἀφθαρσίαν τὸν ἐχθρὸν καταβάλλοντες, φωτισθέντες τῷ Πνεύματι·

τὰ δὲ στέμματα βλέποντες, {ἔτι}⁵²³ πλείω ἐθάρρησαν οὐρανόθεν ἐρχόμενα·⁵²⁴

5 ἀλλ´ ὁ Ἰούδαν πάλαι συλήσας καὶ ὧδε ἓνα κλέπτει

καὶ χωρίζει τῶν ἀγίων τῷ λουτρῷ ἀποπλανάσας·

ὁμῶς δὲ ἡ χάρις ἄλλον ἀντεισάγει εἰς τόπον τοῦ⁵²⁵ ὀκλάσαντος,

βοῶσα τοῖς μάρτυσι· <<τὴν πίστιν τηρήσαντες,

στεφάνων ἐτύχετε.>>

ιζ´

521. κτανθέντες P: κτανθάντες Ma

522. corr. Ma: ἀποπλύνων P Krumbacher

523. metri causa secl. Krumbacher

524. ἐρχόμενα P Weyh : ἐρχόμενοι Krumbacher Ma

525. add. Krumbacher

Πάντα τὰ πάθη ἐνίκησε μήτηρ, φέρουσα ψυχορραγοῦντα ὄν ἔτεκεν·
ὡς γὰρ οἱ πάντες προέλαβον
ἔπαθλα λαβόντες τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου, τῷ Χριστῷ παριστάμενοι,
τὸν υἱὸν θεωρήσασα μὴ τελευτήσαντα, ἀνεβόα σὺν δάκρυσιν·
5 <<ὡς ἐν κοιλίᾳ πάλιν βαστάζω, ὄν ἔτεκεν ἐν πόνοις·
ἐγὼ νῦν τοὺς ὄμους δείξω ὡσπερ μήτραν μου δευτέραν·
φθάσον τοὺς προλαβόντας, στήθι ἐπὶ θρόνου· Χριστός σε ἀπεκδέχεται·⁵²⁶
μὴ λάθῃ μου, τέκνον μου, ὡς χάριτι πίστεως
στεφάνων ἐτύχετε.>>

ιη´

{ Ἦν θεωρῆσαι τὸ γύναιον ὡς ἐγγάστριον ὠδίνουσαν⁵²⁷ τὸ δεύτερον,
ἀγωνιῶσαν καὶ κράζουσαν·
<<μὴ τὴν εὐφορίαν τῆς ἐμῆς μήτρας ἄκαρπον δείξης, τέκος γλυκύτατον·
τοκετοῦ καὶ τροφείων σου τῶν ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ἐμῶν μασθῶν μνήσθητι·
5 τοῦτο⁵²⁸ γνωρίζω εἶναι μοι, τέκνον, τὸ⁵²⁹ νῦν ὑπὲρ τὸ πρῶτον,
τοῦτον στέργουσα ὄν⁵³⁰ τόκον ἄνωθεν κυοφορεῖσαι·⁵³¹

526. ἀνεκδέχεται Maas

527. ὠδύνουσαν corr. Krumbacher, ὀδυνοῦσαν corr. Ma

528. τοῦτον (sc. τὸν τόκον) scripsimus: τοῦτο P Krumbacher Ma

529. an τὸν scribendum?

530. an ὄν scribendum?

531. κυοφορῆσαι corr. Ma

βλέψον ἐμοὺς ὄμους μήτραν μιμουμένους καὶ τοὺς ἐν γήρει ἰδρῶτας·

σκιρτήσω,⁵³² εἶπω χαίρουσα· ‘ἀξίως ὑμεῖς, ἅγιοι,

στεφάνων ἐτύχετε.’>>}⁵³³

ιθ’

Ἦλιε ἄδυτε, ἄσβεστε, ἀκατάληπτε, ἐπιλάμπων τοῖς μάρτυσι

καὶ τῇ ψυχῇ μου καταύγασον·

σὲ καθικετεύω ταῖς πρεσβείαις τῆς⁵³⁴ μητρός σου, τῆς ἀφθάρτως τεκούσης σε,

τῶν ἁγίων τοῖς αἵμασιν ἡμᾶς ἁγίασον, ἵνα ὦμεν συμμέτοχοι

5 τῶν ἐλομένων σφαγιασθῆναι καὶ ὑπὲρ σοῦ θανῆναι·

τὴν τερπνὴν σου ταύτην ποιήμην ἐν τῷ φόβῳ σου στηρίξαις,⁵³⁵

ἵνα⁵³⁶ δοξολογοῦμεν σῶν ἁγίων μνήμην, τῶν θλίψεων λυτρούμενοι·

αὐτοῖς γὰρ κραυγάζομεν· <<Χριστὸν ἀγαπήσαντες,

στεφάνων ἐτύχετε.>>

.....
532. σκιρτήσ’ metri causa corr. Krumbacher

533. secl. Krumbacher

534. stropham secl. Krumbacher

535. στηρίξας Krumbacher

536. ἵν’ P: vā conī. Ma

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Assemani, (1732). *Άπαντα τοῦ Ἐφραίμ*, τόμ. II, Ρώμη.
- Bonwetsch, N. (1897). *Das Testament der vierzig Martyrer (Studien zu Gesch. der Theol. u. Kirche)*, I, Λειψία, 75-80.
- Cammelli, G. (1930). *Romano il Melode. Imni*, Φλωρεντία.
- Carpenter, M. (1936). Romanos and the mystery play of the East", *The University of Missouri Studies* 11.3, 20-51 .
- Δετοράκης, Θ. (1997). *Βυζαντινή Ὑμνογραφία*, Ηράκλειο.
- Gelzer, H. (1899). Die Genesis der byzantinischen Themenverfassung", *ASGW* 18.5, 1-134.
- Grosdidier de Matons, J. (1977). *Romanos le Melode et les origines de la poesie religieuse a Byzance*, Paris.
- Εὔστρατιάδης, Σ. (1930). *Συμπλήρωμα Ἁγιορειτικῶν Καταλόγων*, Παρίσι .
- Εὔστρατιάδης, Σ. (1940). *Ποιηταὶ καὶ Ὑμνογράφοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθήναι.
- Εὔστρατιάδης, Σ. (1961). *Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθήναι .
- Koder, J. (2005). *Romanos Melodos, Die Hymnen, übersetzt und erläutert*. Erster Halbband (*Bibliothek der griechischen Literatur* 62), Stuttgart, 25-48.
- Κόντογλου, Φ. (1991). *Γίγαντες Ταπεινοί*, εκδ. Ακρίτας, Νέα Σμύρνη.
- Krumbacher, K. (1904). Die Akrostichis in der griechischen Kirchenpoesie", *Sitzungsberichte der philos-philol.-und history. Klasse der k. Bayer. Academie der Wissenschaften*, 551-692.
- Krumbacher, K. (1907). *Miscellen zu Romanos, Abhandlungen der K. Bayer. Akademie der Wiss.* I Kl. XXIV, Bd. III, Abt, München, 16-21.
- Krumbacher, K. (1974). *Ἱστορία τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας*, (μτφρ. Γ. Σωτηριάδης), Β', Ἀθήναι.
- Κωνσταντόπουλος, Ν.Κ. (1954). *Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ μετρικὴ ἐν τῇ βυζαντινῇ λειτουργικῇ ὕμνογραφίᾳ*, Ἀθήναι.
- Λιβαδάρας, Ν.Α. (1959). *Τὸ πρόβλημα τῆς γνησιότητος τῶν ἀγιολογικῶν ὕμνων τοῦ Ρωμανοῦ*.
- Maas, P. (1923-1924). Das Weihnachtslied des Romanos", *BZ* 24, 1-13.
- Maas, P. (1962). *Greek Metre*, Oxford.
- Maas, P.-Trypanis, C.A. (1963). *Sancti Romani Cantica Genuina*, Oxford.
- Μακρῆς, Σ. (1965). Κοντάκιον", *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 7, 783-785.

- Ματθαίου, Β. (1964, 1986). *Ο Μέγας Συναξαριστής της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τόμ. Ι, ΙΙΙ, Ἀθήναι.
- Μεταλληνός, Γ. (1967). Τεσσαράκοντα Μάρτυρες", *Θρησκευτική καὶ Ἠθική Ἐγκυκλοπαίδεια* 11, 726 .
- Μητσάκης, Κ. (1967). *The Language of Romanos the Melodist*, Μόναχο .
- Μητσάκης, Κ. (1986). *Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἕως τὴν Εἰκονομαχία*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα.
- Migne, J.P. (1997). *Ἑλληνικὴ Πατρολογία*, τόμ. 30, 31, 40, 46, 49, 50, 60, 96, 104, Κέντρον Πατερικῶν Εκδόσεων (ΚΕ.Π.Ε.), Ἀθήναι
- Μιονί, Ε. (1937). *Romano il Melode*, Πάδοβα .
- Μπιλάλης, Σ. (1973). *Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὁρθοδοξίας, Τόμος Α΄. Ἡ θεολογία τοῦ Μαρτυρίου*, ἐκδ. Ὁρθοδόξου Τύπου, Ἀθήναι .
- Norden, E. (1958). *Die antike Kunstprosa vom VI . Jahrhunderte v. Chr. bis in die Zeit der Renaissance*, τόμ. Ι – ΙΙ, Στουτγάρδη.
- Ξύδης, Θ. (1978). *Βυζαντινὴ Ὑμνογραφία*, Ἀθήνα.
- Παῖδας, Κ.Δ.Σ. (2006). *Εἰσαγωγή στη Βυζαντινὴ Ποίηση. Λόγια κοσμικὴ ποίηση, θρησκευτικὴ ποίηση καὶ ὑμνογραφία*, εκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα.
- Παπαδόπουλος, Γ. (1890). *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς*, Ἀθήναι.
- Παπαδόπουλος-Κεραμεὺς, Ἀ. (1894). *Σχεδιάσμα περὶ τῶν λειτουργικῶν Μηναιῶν ἐξ ἱστορικῆς καὶ κριτικῆς ἐπόψεως*, VV 1, 341-338.
- Pitra, J.B. (1867). *Hymnographie de l' Eglise Grecque*, Ρώμη.
- Pitra, J.B. (1876). *Analecta Sacra spicilegio solesmensi parata*, τόμ. Ι', Paris.
- Πολέμης, Ι. καὶ Μίνεβα, Ε. (2016). *Βυζαντινὰ ὑμνογραφικὰ καὶ ἀγιολογικὰ κείμενα*, ἐκδ. Κανάκης, Ἀθήναι.
- Ῥάμφος, Ι.Σ. (1948). *Ἀγιολογικὰ Μελετήματα*, Ἀθήναι .
- Rosenqvist, J.O. (2008), *Ἡ Βυζαντινὴ λογοτεχνία ἀπὸ τὸν 6^ο αἰ. ἕως τὴν Ἀλωση τῆς Κωνσταντινούπολης*, Ἀθήνα.
- Σακελλαρόπουλος, Μ. (1921). *Ἡ Τ.Μ. τῶν Ἁγ. Τεσσαράκοντα ἐν Λακεδαίμονι*, Ἀθήναι .
- Schorck, R.J. (1957). *The Sources of the Christological Hymns of Romanos the Melodist*, Oxford.
- Σιμωνοπετρίτης, Μ. (2004, 2017). *Νέος Συναξαριστής τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, τόμ. ΙΙ , VII, ἐκδ. Ἰνδικτος, Ἀθήναι.
- Sophocles, E.A. (1897). *Greek Lexikon of the Roman and Byzantine Periods*, New York.

- Tillyard, H.J.W. (1923). *Byzantine Music and Hymnography*, Λονδίνο .
- Τρεμπέλας, Π. (1949). *Ἐκλογή Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας*, Ἀθήναι .
- Τσολακίδης, Χ. (1997). *Ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδοξίας*, ἐκδ. Χ.Δ. Τσολακίδη, Ἀθήνα .
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1956). "Ῥωμανικά μελετήματα. Α. Ὁ ἐσωτερικὸς διάλογος τῶν ὕμνων Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ. Β. Ἀνέκδοτος ὕμνος Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Γ. Ἡ πατερικὴ γνῶσις Ῥωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ", *ΕΕΒΣ* 26, 3-25.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1958). *Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζαντινὴν Φιλολογίαν*. Τόμος Α΄, τεῦχος Β΄, μέρος Γ΄ *Ἡ βυζαντινὴ ποίησις*, Ἀθήναι.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1967). "Ῥωμανός", *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 10, 914-921.
- Τωμαδάκης, Ν.Β. (1967). "Ὑμνογραφία", *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια* 11, 944-949.
- Φυτράκης, Ἀ. (1955). *Λείψανα καὶ τάφοι μαρτύρων*, Ἀθήναι .
- Φυτράκης, Ἀ. (1957). *Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ποίησις κατὰ τὰς κυριωτέρας φάσεις αὐτῆς*, Ἀθήναι.
- Χρήστου, Π. (1959). *Ἡ ὕμνογραφία τῆς ἀρχαϊκῆς ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη.
- Wellesz, E. (1943). "Melito's Homily on the Passion: An Investigation into the Sources of Byzantine Hymnography", *JThS* 44, 41-52.
- Wellesz, E. (1980). *A History of Byzantine Music and Hymnography*, Oxford .